

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023

Boleszkowice, styczeń 2018 roku

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Boleszkowice na lata 2017-2023 został przygotowany przez Zespół badawczy konsorcjum firm 4CS Sp. z o.o. oraz OMR Grupa Badawcza Sławomir Kozieł.

Dokument zrealizowany w ramach projektu pn. „*Partycypacyjne opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Boleszkowice*”. Projekt został dofinansowany w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020, zatwierdzonego decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z dnia 9 grudnia 2014 roku nr C(2014) 9550, przyjmującą niektóre elementy programu operacyjnego „Pomoc Techniczna 2014-2020” do wsparcia z Funduszu Spójności w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudniania”.

Zamawiający:

Gmina Boleszkowice
ul. Słoneczna 24
74-407 Boleszkowice

Wykonawca:

4CS Sp. z o.o.
ul. Kazimierza Wielkiego 7/5
65-047 Zielona Góra

Spis treści

Rozdział I. Wprowadzenie	4
Rozdział II. Mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces rewitalizacji	7
Rozdział III. Diagnoza obszaru zdegradowanego, obszaru rewitalizacji i opis ludności	15
Rozdział IV. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	69
Rozdział V. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	77
Rozdział VI. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy	78
Rozdział VII. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	82
Rozdział VIII. Mechanizmy integrowania działań służących realizacji celów rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	97
Rozdział IX. System wdrażania i monitorowania programu rewitalizacji	105
Rozdział X. Ramy finansowe i czasowe realizacji Programu	109
Rozdział XII. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	112
Spis ilustracji	113

Rozdział I. Wprowadzenie

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Boleszkowice na lata 2017-2023 (dalej „program”) stanowi wieloletni program działań o charakterze gospodarczym lub społecznym, dotyczący gospodarki przestrzennej i urządzeń technicznych, zmierzający do wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju, realizowany przez różne podmioty, zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z różnych źródeł, opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę. Podstawą przyjęcia Programu był art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanymi przez Ministra Rozwoju i obowiązującymi od 2 sierpnia 2016 r. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, od 1 stycznia 2024 r. jedyną podstawą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w gminach będzie gminny program rewitalizacji przyjęty uchwałą gminy zgodnie z wymogami wskazanymi w ustawie o rewitalizacji. Z uwagi na przygotowanie Programu na podstawie Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 przyjęto okres obowiązywania Programu do 2023 roku. Program uwzględnia również *Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020*.

Obszar zdegradowany wyznaczony został w odniesieniu do czterech sołectw: Chlewice, Chwarszczany, Kaleńsko oraz Porzecze i obejmuje obszary zabudowane infrastrukturą mieszkaniową oraz działki, na których możliwe byłoby prowadzenie działań rewitalizacyjnych, ukierunkowanych na marginalizowanie deficytów obszarów.

Obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez 384 mieszkańców, co stanowi 13,3% mieszkańców i obejmuje powierzchnię 161,9 ha, co stanowi 1,2 % w stosunku do całkowitej powierzchni gminy wynoszącej 13 000 ha.

Działania rewitalizacyjne będą realizować cel główny Programu:

Kompleksowe prowadzenie działań aktywizacji społecznej oraz zawodowej w odniesieniu do osób wymagających wsparcia oraz na bazie wykorzystania potencjałów obszaru

Cel główny będzie realizowany przez dwa cele szczegółowe:

- **Cel szczegółowy 1.** Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru
- **Cel szczegółowy 2.** Odnowa obszaru kryzysowego poprzez przywrócenie oraz nadanie nowych funkcji społecznych

W ramach działań rewitalizacyjnych zidentyfikowano projekty rewitalizacyjne pogrupowane w trzy przedsięwzięcia rewitalizacyjne:

1. CHWARSZCZANY MIEJSCEM KULTYWOWANIA TRADYCJI TEMPLARIUSZY

- 1.1. Odnowa oraz wyposażenie obiektów dawnego PGR-u na cele działalności aktywizacyjnej osób wymagających wsparcia.
- 1.2. Stworzenie miejsca aktywizacji historycznej „na świeżym powietrzu”.
- 1.3. Adaptacja przestrzeni wraz z wyposażeniem w sprzęt gastronomiczny.
- 1.4. Organizowanie cyklicznych wydarzeń historycznych związanych z kultywowaniem Templariuszy.
- 1.5. Utworzenie spółdzielni socjalnej.
- 1.6. Organizowanie cyklicznych warsztatów edukacyjnych.
- 1.7. Oświetlenie przestrzeni zlokalizowanych przy odnawianych obiektach.
- 1.8. Budowa dróg wewnętrznych oraz chodników.

2. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY

- 2.1. Stworzenie świetlic wiejskich wraz z wyposażeniem w miejscowościach Porzecze, Chlewice i Kaleńsko.
- 2.2. Założenie stowarzyszenia.
- 2.3. Stworzenie lokalnych pracowni rękodzielniczych.
- 2.4. Utworzenie Otwartych Stref Aktywności w miejscowościach Porzecze, Chlewice i Kaleńsko.
- 2.5. Stworzenie lokalnych pracowni gastronomicznych.
- 2.6. Organizowanie stałych warsztatów aktywizacyjnych.
- 2.7. Budowa wędzarni.
- 2.8. Budowa infrastruktury oświetleniowej oraz chodników przy świetlicach.
- 2.9. Zapewnienie połączenia komunikacji publicznej Kaleńsko – Chlewice – Porzecze – Boleszkowice.

3. TRANSGRANICZNA AKTYWIZACJA POTENCJAŁU LOKALNEGO

3.1. Utworzenie stowarzyszenia.

3.2. Oczyszczenie oraz adaptacja przestrzeni na potrzeby aktywizacji społecznej.

3.3. Organizowanie cyklicznych działań promujących współpracę polsko – niemiecką.

Program z uwagi na swój ogólny charakter, nie wyznacza jednocześnie ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, a co za tym idzie nie jest dokumentem wymagającym przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w związku z tym uzgodniono odstąpienie od strategicznej oceny na środowisko dla programu.

Obecny program stanowić będzie kontynuację wcześniejszych projektów realizowanych przez Gminę oraz podmioty publiczne działające na terenie Gminy. Umożliwi on również efektywne pozyskiwanie środków zewnętrznych na zidentyfikowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Ze względu na silne powiązanie proponowanych działań rewitalizacyjnych z możliwością ubiegania się o finansowanie ze środków unijnych, szczególny nacisk położony został na inwestycje planowane do realizacji w perspektywie finansowej 2014-2020, szczególnie w ramach RPO WZ 2014-2020 działania 9.3 Wspieranie rewitalizacji społecznej w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich. Program ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz innych publicznych) łącząc aspekty społeczne oraz ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe lub kulturowe związane zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem, stosownie do lokalnych uwarunkowań.

Rozdział II. Mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces rewitalizacji

Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystywane były w celu aktywizacji i zaangażowania interesariuszy rewitalizacji. Proces pracy nad Programem obejmował włączenie mieszkańców i interesariuszy rewitalizacji w pracę nad opracowaniem dokumentu. Kluczowe znaczenie dla zaangażowania mieszkańców były spotkania zespołu ds. rewitalizacji i warsztaty rewitalizacyjne które miały na celu zebranie i analizę wcześniejszych pomysłów urzędu i liderów lokalnych.

Wykres 1 Schemat włączenia mieszkańców w proces rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Konsultacje społeczne wykonane zostały metodą badania w działaniu (action research) ukierunkowaną na poprawę jakości działania w obrębie badanej społeczności. Zastosowane zostały metody badawcze uznające kompetencje członków danej społeczności do zrozumienia swojej społeczności. każdego spotkania zapewnione zostało szerokie spektrum udziału mieszkańców.

Szkolenia dla członków Zespołu ds. rewitalizacji

Ważnym ciałem doradczym w ramach prowadzonych działań rewitalizacyjnych był Zespół ds. rewitalizacji, który powołany został zarządzeniem Wójta Boleszkowic i złożony był z osób reprezentujących środowisko interesariuszy procesu rewitalizacji w Gminie Boleszkowice:

- Wójt Gminy Boleszkowice;
- Kierownik referatu Promocji, Oświaty i Funduszy Pomocowych;
- Podinspektor ds. Promocji, Oświaty i Funduszy Pomocowych;
- Kierownik referatu gospodarki i ochrony środowiska, gospodarka nieruchomościami, melioracja i ochrona środowiska;
- Sołtys Sołectwa Kaleńsko;
- Radni Rady Gminy Boleszkowice;

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

- Sołtys Sołectwa Wysoka;
- Sołtys Sołectwa Namyslin;
- Sołtys Sołectwa Porzecze;
- Sołtys Sołectwa Gudzisz;
- Sołtys Sołectwa Reczyce;
- Sołtys Sołectwa Chlewice;
- Archeolog, Przedstawiciel Stowarzyszenia „Szlak Templariuszy” z Chwarszczan;
- Fotograf, przyrodnik, regionalista, Prezes Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty;
- Przedstawiciele przedsiębiorców z Gminy Boleszkowice;
- Nauczyciel z Zespołu Szkół w Boleszkowicach;
- Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Boleszkowicach.

Członkowie Zespołu ds. rewitalizacji wzięli udział w szkoleniach, które składały się z części teoretycznej mającej na celu przekazanie najbardziej wartościowych informacji oraz wiedzy z zakresu rewitalizacji. Następnie zespół brał udział w części warsztatowej szkoleń, która służyła wypracowaniu konkretnych rozwiązań, bazujących na wiedzy zdobytej w trakcie części teoretycznej szkolenia. Praca członków Zespołu ds. Rewitalizacji pozwoliła na wypracowanie celów rewitalizacji prowadzonej w Gminie Boleszkowice. W trakcie warsztatów podkreślano konieczność wyprowadzenia z kryzysu obszarów najbardziej zdegradowanych, które zostały wyznaczone na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej. Możliwość podjęcia działań z zakresu odnowy aspektów społecznych oraz przestrzennych oznacza konieczność wykorzystania potencjałów, które znajdują się na tym obszarze i będą mogły stanowić podstawę do włączenia osób długotrwale wykluczonych społecznie.

Podsumowując realizowane szkolenia dla członków Zespołu ds. rewitalizacji należy podkreślić, iż umożliwiły one wypracowanie założeń projektów, które mogły następnie zostać poddane konsultacjom społecznym. Dodatkowo członkowie zespołu stanowili ciało eksperckie, które mogło zrecenzować pomysły wskazywane przez mieszkańców i odnosić się do zasadności potrzeb mieszkańców, z punktu widzenia strategii realizowanych przez Gminę. Dyskusje prowadzone w trakcie spotkań umożliwiły wypracowanie rozwiązań, które w kompleksowy sposób odpowiadały na potrzeby mieszkańców oraz stanowią podstawę realizowanego procesu wyprowadzania obszaru rewitalizacji z kryzysu.

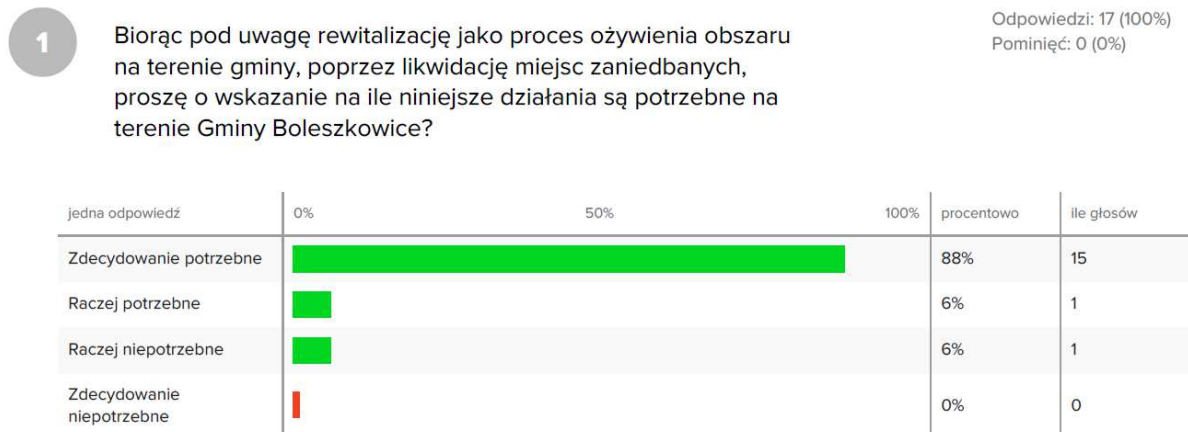
Badania kwestionariuszowe z mieszkańcami PAPI

W ramach realizowanego procesu partycypacji społecznej w trakcie opracowywania programu rewitalizacji Gminy Boleszkowice zrealizowane zostały badania kwestionariuszowe, które umożliwiły określenie potrzeb mieszkańców oraz sposobów na realizację projektów, które w najbardziej efektywny sposób wpływałyby na wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z kryzysu. W toku prowadzonych rozmów oraz pytań zadawanych respondentom udało się określić najważniejsze problemy gminy w kontekście uwarunkowań społecznych, gospodarczych, technicznych, przestrzenno- funkcjonalnych i środowiskowych. Mieszkańcy przed przystąpieniem do odpowiadania na pytania zadawane przez ankietera informowani byli o najważniejszych założeniach procesu rewitalizacji, tak aby mogli w pełni odnieść się do potrzeb istniejących na obszarze rewitalizacji. Badanie zostało przeprowadzone przez profesjonalnych ankierów i zrealizowane na próbie 150 mieszkańców w grudniu 2017 roku. Wyniki badania zostały zaprezentowane w części diagnostycznej dokumentu strategicznego.

Badania internetowe CAWI

W celu umożliwienia wyrażenia własnego zdania przez wszystkich mieszkańców, realizowane były badania z wykorzystaniem platformy do prowadzenie badań internetowych. W trakcie odbywających się spotkań z mieszkańcami oraz realizowanych badań kwestionariuszowych promowano możliwość wzięcia udziału w badaniach internetowych. Informacje o niniejszej formie uczestnictwa w wyrażeniu własnego zdania były również publikowane na stronie internetowej Gminy Boleszkowice. Badania internetowe pozwoliły na dotarcie do szerokiego grona mieszkańców i stanowią uzupełnienie wniosków, które zostały wyrażone w diagnozie.

Wykres 1 Ocena potrzeby działań rewitalizacyjnych na podstawie badań CAWI

Źródło: Opracowanie własne

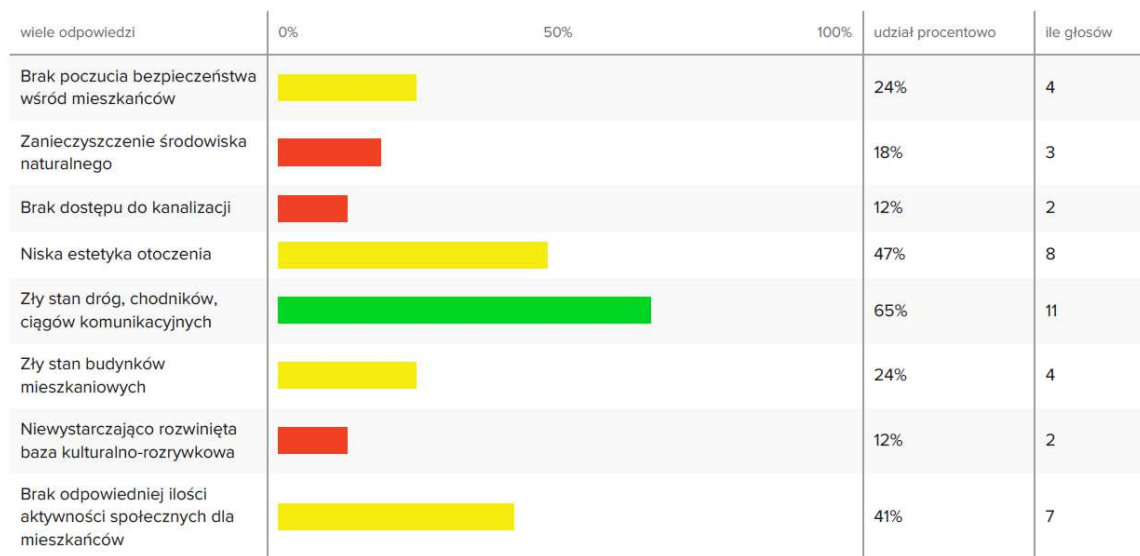

Wykres 2 Problemy występujące na obszarze gminy na podstawie badań CAWI

2

Proszę wskazać 2 najważniejsze problemy występujące na terenie Gminy Boleszkowice:

Odpowiedzi: 17 (100%)
Pominięć: 0 (0%)

Źródło: Opracowanie własne

Partycypacyjne formy zbierania informacji wśród mieszkańców

W ramach pracy nad lokalnym programem rewitalizacji zrealizowano warsztaty rewitalizacyjne, które odbyły się w dniach 19 - 20 grudnia 2017 roku. Podczas warsztatów zastosowane zostały metody aktywizujące (metoda kruszenia) i analiza SWOT, a także burza mózgów. Warsztaty przeprowadzone zostały przez doświadczonych ekspertów ds. konsultacji społecznych. Podczas warsztatów rewitalizacyjnych podkreślano, że rewitalizacja finansowana z funduszy UE w latach 2014-2020 ma wymiar prospołeczny, w związku z tym wymagane jest aby projekty infrastrukturalne łączyły się ze społecznymi i mogły razem wpływać na poprawę warunków życia mieszkańców. Elementem finalnym warsztatów były spacer studyjne, które pozwoliły na precyzyjne zdiagnozowanie miejsc wskazywanych przez mieszkańców oraz ich udokumentowanie fotograficzne. Zrealizowane zostały również badania z wykorzystaniem **wywiadów pogłębionych**. Uzyskane dane zostały przeanalizowane i porównane do danych zebranych w trakcie procesu realizacji badań ankietowych. W ramach podsumowania partycypacyjnych działań oraz po uzyskaniu niezbędnych danych odnośnie potrzeb mieszkańców, przeprowadzono **spacer studyjne**, w których uczestniczyli członkowie zespołu ds. rewitalizacji oraz mieszkańcy. Miały one na celu rozpoznanie najbardziej zdegradowanych obszarów oraz możliwość naocznego udokumentowania procesu degradacji i zaplanowania działań mających na celu odnowę tych przestrzeni. Niniejsze działania pozwoliły na możliwość odniesienia planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych do potrzeb wynikających z degradacji obszaru.

Zdjęcie 1 Uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 2 Uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 3 Uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Działania informacyjne i promocyjne

Na potrzeby prowadzonych konsultacji społecznych opracowano materiały informacyjne i promocyjne (plakaty). Wykorzystano również środki komunikacji maksymalizujące uczestnictwo i aktywność mieszkańców: ulotki, ogłoszenia, artykuły w prasie lokalnej oraz informacje o postępach prac publikowane na stronie internetowej Urzędu Gminy Boleszkowice: <http://www.boleszkowice.pl>.

Zdjęcie 4 Materiały informacyjno-promocyjne dotyczące projektu

Źródło: Opracowanie własne

Plakaty informacyjne zawierały informację o realizacji projektu ze środków unijnych i wskazywały daty najważniejszych spotkań z interesariuszami rewitalizacji. Na stronie internetowej zamieszczano aktualne informacje o realizowanych działaniach w ramach pracy nad programem, tak aby wszyscy mieszkańcy mogli zapoznać się z realizowanym procesem i włączyć na każdym etapie prowadzonych działań, aby wyrazić swoje stanowisko w zakresie potrzeb.

Środki zapewnienia partycypacyjnego udziału mieszkańców na etapie wdrożenia programu rewitalizacji

Spotkania Zespołu ds. rewitalizacji Planuje się otwarte spotkania dla interesariuszy rewitalizacji z udziałem Zespołu ds. rewitalizacji. Spotkania z udziałem mieszkańców planowane będą w okresach sprawozdawczych obejmujących prezentację rocznych Sprawozdań z realizacji Programu. Podczas

spotkań planuje się aktywną dyskusję w celu umożliwienia „odbierania informacji” od mieszkańców. W celu zapewnienia żywej dyskusji i aktywności podczas spotkania planuje się organizację zaproszenia na otwarte spotkanie zespołu ds. rewitalizacji za pośrednictwem sołtysów i tablic informacyjnych szczególnie w terenie wiejskim. Spotkania zorganizowane w takiej formie pozwolą na odebranie informacji zwrotnej od mieszkańców w przedmiocie oceny postępów programu i możliwości modyfikacji zapisów programu na skutek wniosków od mieszkańców.

Prowadzenie badań internetowych mieszkańców gminy i mieszkańców obszaru rewitalizacji

Głównym narzędziem wymiany informacji i komunikacji z mieszkańcami i interesariuszami rewitalizacji będzie dedykowana **zakładka na stronie internetowej Urzędu Gminy poświęcona rewitalizacji**. Poza standardowymi informacjami o bieżącym etapie wdrożenia programu za pośrednictwem strony internetowej prowadzone będą internetowe badania mieszkańców (badania CAWI). Planowane jest okresowe publikowanie artykułów informujących o efektach wdrożenia programu rewitalizacji w prasie lokalnej.

Organizacja okresowych spotkań z interesariuszami rewitalizacji Planuje się partycypacyjny udział mieszkańców w ewaluacji wdrażania Programu poprzez organizację okresowych spotkań z interesariuszami rewitalizacji. Po przyjęciu przez Radę Gminy corocznego raportu z realizacji programu rewitalizacji organizowane będzie spotkanie prezentujące wyniki wdrożenia programu, podczas którego możliwa będzie dyskusja i krytyczna ocena dotychczasowych działań rewitalizacyjnych przez interesariuszy rewitalizacji. Celem spotkania będzie zebranie i przedyskutowanie poglądów mieszkańców i interesariuszy na temat rezultatów wdrożenia programu rewitalizacji.

Współpraca z NGO's w ramach programu współpracy Narzędziem zapewniającym współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze rewitalizacji będzie program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Program przyjmowany jest corocznie zgodnie z przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych zapewni dotarcie z informacją o realizacji programu do mieszkańców, ale również pozwoli na zebranie informacji w sposób ustrukturyzowany i zinstytucjonalizowany za pośrednictwem tych właśnie organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Boleszkowice.

Rozdział III. Diagnoza obszaru zdegradowanego, obszaru rewitalizacji i opis ludności

Diagnoza obszaru opisuje najważniejsze kwestie, na które może mieć wpływ realizacja Programu. Ponadto diagnoza wskazuje również na najważniejsze problemy i potrzeby z jednej strony, a z drugiej strony wskazuje na zasoby i potencjał obszaru diagnozowanego. Diagnoza uzasadnia ponadto dobór kluczowych grup docelowych i obszarów interwencji oraz przedstawia wewnętrzną spójność obszaru nie tylko pod względem administracyjnym, ale przede wszystkim historycznym i kulturowym. Opis diagnozy został podzielony na uwarunkowania społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne. Analiza stanu istniejącego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji została opracowana na podstawie danych dostępnych w bazach GUS oraz danych z OPS, PUP, Policji, itd. lub na podstawie opracowań istniejących w Gminie Boleszkowice.

Należy podkreślić, że dane dotyczące diagnozy pochodzące z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczą lat 2011 – 2016. Przyjęcie danego okresu analizy jest ważne ze względu na uchwycenie tendencji pewnych zjawisk demograficznych i społecznych. Dane gminne i inne dane opracowane dla poszczególnych uwarunkowań to dane pochodzące z końca 2016 roku i początku 2017 roku, aby na ich podstawie można było wyznaczyć obszary rewitalizacji. Dane odnoszą się do mieszkańców Gminy.

Tak zdefiniowana diagnoza obszaru została poddana konsultacjom z mieszkańcami obszaru rewitalizacji podczas spotkań zrealizowanych w każdym z podobszarów i była przedmiotem pracy Zespołu ds. rewitalizacji.

Wyznaczając obszar rewitalizacji dokonano obliczenia syntetycznego wskaźnika „społecznego” dla poszczególnych jednostek urbanistycznych. Daną referencyjną była średnia dla miejscowości gminnych. W pierwszej kolejności dla badanych jednostek urbanistycznych dokonano analizy pięciu wskaźników odnoszących się do problemów społeczno-gospodarczych gminy, wskazujących na występowanie kryzysu w sferze społecznej tj. poziom bezrobocia, wskaźnik interwencji policji, wskaźnik przyznawanych zasiłków, uzależnienie od alkoholu. Jednostki urbanistyczne, dla których wskaźnik syntetyczny byłby gorszy niż średnia dla gminy zostały potencjalnie uznane za zdegradowane. Na podstawie danych o problemach społeczno-gospodarczych opracowano Index of Multiple Deprivation, czyli syntetyczny wskaźnik degradacji.

W dalszej kolejności dokonano analizy występowania przynajmniej jednego z dodatkowych problemów/wskaźników kryzysowych odnoszących się do, co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Na tym etapie pracy dokonano analizy występowania, co najmniej jednego z problemów (tj. poziomu wskaźników odbiegających od średniej gminy), co pozwoliło na wskazanie obszaru rewitalizacji. Ostatnim elementem stanowiącym o wyznaczeniu danego obszaru rewitalizacji było istotne znaczenie dla

rozwoju lokalnego gminy. Element ten został poddany szczegółowej analizie podczas konsultacji społecznych.

Finalnie, dokonano analizy spełnienia warunków wskazanych w Wytocznych dot. rewitalizacji oraz ustawie o rewitalizacji, warunkujących wyznaczenie obszaru rewitalizacji, który nie może obejmować łącznie terenów o powierzchni większej niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Analizując liczbę ludności zamieszkującej podobszary, warto wskazać, iż obszar rewitalizacji został określony w odniesieniu do sołectw, które uzyskały najwyższą liczbę punktów w skali IMD. Jednakże objął głównie takie obszary, które posiadają największy poziom zdegradowania społecznego, przestrzenno- funkcjonalnego, technicznego oraz środowiskowego i gospodarczego.

Informacje ogólne

Gmina Boleszkowice leży w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego w powiecie myśliborskim w odległości 100 km na południe od Szczecina i 50 km na północny zachód od Gorzowa Wlkp. Teren gminy przecina droga krajowa nr 31 łącząca Szczecin z Kostrzynem oraz linia kolejowa Kostrzyn – Szczecin, będąca jedną z dwóch magistrali węglowych prowadzących ze Śląska do Szczecina i Świnoujścia.

Boleszkowice graniczą od wschodu z gminą Dębno (powiat myśliborski), od północnego zachodu z gminą Mieszkowice (powiat gryfiński), a od południa z miastem Kostrzyn. Południowa granica gminy jest jednocześnie granicą województw zachodniopomorskiego i lubuskiego. Południowo-zachodnia granica przebiega wzdłuż rzeki Odry i jest jednocześnie granicą państwową z Republiką Federalną Niemiec. W sąsiednich gminach funkcjonują 3 przejścia graniczne, obsługujące zarówno ruch towarowy i osobowy.

Położenie Gminy Boleszkowice stwarza dogodne warunki na wzmacnianie kontaktów z Niemcami, co może pozytywnie wpływać na rozwój gminy pod względem zarówno gospodarczym jaki i społecznym.¹

¹ Folder Gminy Boleszkowice 2017

Mapa 1 Mapa ogólna obszaru gminy

Źródło: <https://www.google.pl/maps/place/Boleszkowice/data=!4m2!3m1!1s0x47076fb1c15fc3b9:0x29879e535f51cc0?sa=X&ved=0ahUKEwi2mtWYqYnYAhVyb5oKHdXbBiMQ8gEIJjAA>

Potencjał społeczny, kulturowy i przyrodniczy

Gmina Boleszkowice jest miejscem o bogatej historii, którą mieszkańcy, lokalni liderzy i społeczni działacze chcą przy każdej możliwej okazji przedstawiać zarówno turystom jak i osobom mieszkającym na miejscu. Rok rocznie organizowane są wydarzenia z udziałem znawców historii, którzy pielęgnują pamięć o korzeniach gminy i jej znaczeniu na mapach polskiej historii. Równie ważne wydaje się być wyjątkowo przyrodnicze miejsce w jakim Gmina Boleszkowice się znajduje, a dotyczy to terenów zielonych, gdzie żyją wyjątkowe gatunki zwierząt, m.in.: wilk, bielik, rybitwa rzeczna, rybitwa biała czelna, ostregojad.

Wykorzystując potencjał historyczny i przyrodniczy jako bazę, na terenie Gminy Boleszkowice działają następujące organizacje i instytucje:

- Związek Koła Terenowego Sybiraków w Boleszkowicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Gospodarski Krąg” w Boleszkowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna (Boleszkowice, Namyslin, Chwarszczany, Gudzisz),
- Ludowy Klub Sportowy "Chrobry/Dąb II" Boleszkowice,
- Stowarzyszenie Szlak Templariuszy w Chwarszczanach,
- Grupa Odtwórstwa Historycznego "Komandoria Chwarszczany",
- Stowarzyszenie "Nasz Gudzisz",
- Stowarzyszenie Kobiet Kreatywnych w Wysokiej,

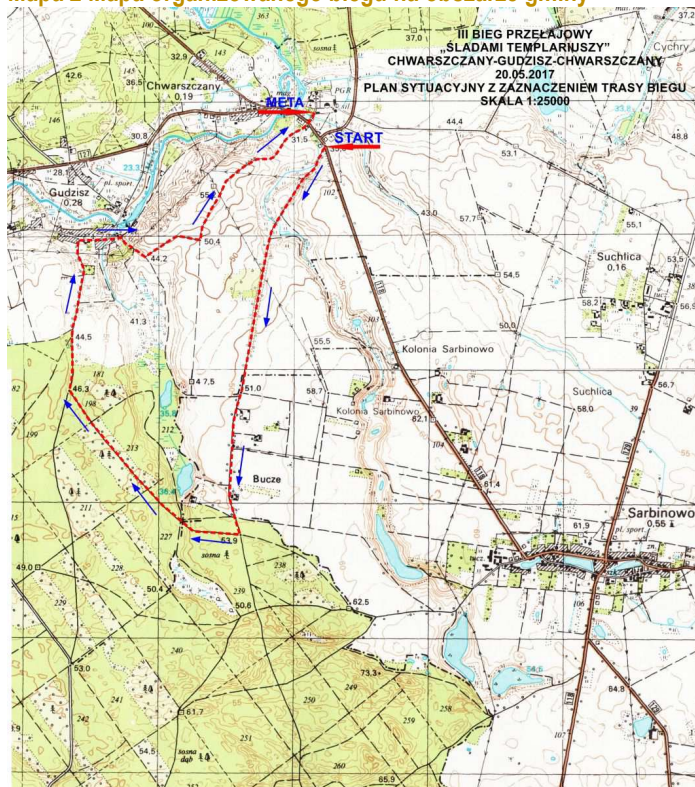
- Stowarzyszenie KS „Kenkyona Deshi” w Gudziszu.

Warto pamiętać, że Gmina Boleszkowice to obszar, na którym warto wykorzystywać potencjał działających organizacji pozarządowych i stwarzać im do tego warunki. Działania rewitalizacyjne pozwolą ukazać potrzeby, które mogą być realizowane z pomocą działań fundacji i stowarzyszeń.

Ważnym elementem kształtującym tożsamość kulturową mieszkańców jest historia związana z Templariuszami. Organizowane są na terenie gminy specjalne wydarzenia związane ze Szlakiem Templariuszy, które przyciągają zarówno samych mieszkańców, jak i fascynatów historii tamtego okresu. Jest to jednocześnie moment, gdy najmłodsze pokolenie uczestnicząc w różnych warsztatach tematycznych związanych z historią gminy może bliżej poznać zarówno historię swojego miejsca pochodzenia, jak i ludzi, którzy zajmują się tą tematyką i są organizatorami wydarzeń historycznych na terenie gminy.

Wokół tematyki Templariuszy są również organizowane wydarzenia sportowe takie jak biegi przełajowe śladami Templariuszy, które odbywają się w gminie cyklicznie. Poniżej przykład trasy biegu, który łączy kilka miejscowości w gminie (przykład biegu z dnia 20 maja 2017 roku).

Mapa 2 Mapa organizowanego biegu na obszarze gminy

Źródło: https://boleszkowice.pl/pliki/boleszkowice/File/gck/2_%20PLAN%20TRASY%20III%20BIEGU%20PRZE%C5%81AJOWEGO.jpg (data 25.11.207)

Organizacja biegów wiąże się również z promocją gminy wśród jej mieszkańców poprzez przygotowanie pikniku rodzinnego oraz warsztatów z rzemiosła rycerskiego – umiejętności, które

mogą przybliżyć uczestników pikniku do historii terenu. Wydarzenia te stanowią ważny element integracji społecznej mieszkańców z jednej strony, z drugiej strony przyciągają turystów do poznawania i zwiedzania unikalnych historycznie i przyrodniczo terenów.

To co stanowi o atrakcyjności terenu gminy to przede wszystkim ukształtowanie terenu, zachowanie w dużym stopniu krajobrazu naturalnego oraz występowanie dolin dwóch rzek : Odry i jej prawego dopływu - Myśli, która ze względów geograficzno-topograficznych nadaje się do spływów kajakowych. Na rzece znajdują się cztery elektrownie spiętrzające wodę, w tym dwie z zabytkowymi turbinami (Reczyce, Gudzisz).

Gmina ma charakter rolniczo-leśny, co przyczynia się do kształtowania bardzo dobrych warunków warunki do turystyki pieszej i rowerowej. Stąd na terenie gminy znajdują się następujące szlaki turystyczne:

- „Szlak Historii Zabytków”;
- „Szlak Templariuszy”;
- Szlak rowerowy „Z biegiem Myśli”;
- Szlak rowerowy „Zielona Odra”;
- Spływ kajakowy na rzece Myśli (szlak nr 220).

Gmina mieści się na obszarze objętym programem „Natura 2000”. Podstawą programu są dwie Dyrektywy: **„Dyrektywa Ptasia” oraz „Dyrektywa Siedliskowa”**. Celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych i gatunków uważanych za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Bardzo dobry stan środowiska pozwolił na zakwalifikowanie gminy do grupy A. W granicach gminy Boleszkowice istnieje część dużego obszaru chronionego krajobrazu zwanego „A” Dębno -Gorzów.

Gmina posiada obszary i obiekty godne zachowania i ochrony, a mianowicie: pięć chronionych obiektów przestrzennych oraz trzy punktowe (pomniki przyrody):

- Park Krajobrazowy „Ujście Warty” celem ochrony tego obszaru jest zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych, typowych dla dolin dużych rzek wraz z otaczającymi je krawędziami wysoczyzn;
- Rezerwat przyrody „Cisy Boleszkowice” - obiekt o pow. 9.38 ha, większość drzewostanu stanowią cisy (ok. 500 okazów);
- Obszar chronionego krajobrazu „A” Dębno-Gorzów - celem ochrony jest zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych koryta i zboczy doliny rzeki Myśla;

- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Porzecze” - celem ochrony jest zachowanie walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych zespołu lasów, zadrzewień, wód i wydm;
- Użytek ekologiczny - „Torfowisko Gudzisz”.

Na terenie gminy Boleszkowice, trzy obiekty objęto ochroną jako pomniki przyrody:

- dąb szypułkowy - o obwodzie 530 cm (Wielopole);
- lipa drobnolistna - o obwodzie 450 cm (Namyślin);
- dwa granitowe głazy narzutowe - (rzeka Myślą).
- starodrzewia, czyli potężne dęby na zachód od Boleszkowic, drzewa te mają obwody pni do 500 cm. W 1990 roku było 12 zdrowych okazów, w chwili obecnej pozostało 4.

Poza tym na terenie gminy występują: **3 strefy ochronne bociana czarnego, 2 strefy ochronne kani rdzewnej, 2 strefy ochronne bielika.**²

Tereny przyrodnicze są ogromnym atutem gminy. Ich znaczenie jest promowane poza granicami gminy poprzez działania fundacji i organizacji pozarządowych oraz lokalnych liderów. Jednym z nich jest fotografik i regionalista Piotr Chara, który prowadzi warsztaty fotograficzne dla zainteresowanych wykorzystując lokalną przyrodę i uczy swoich podopiecznych tajników fotografowania m.in. ptaków. Swoją działalnością promuje walory gminy na terenie całego województwa, a także i kraju.³

Uwarunkowania społeczne

Jedną z najważniejszych kwestii są uwarunkowania społeczne, ponieważ pomagają w określaniu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, dlatego w programie skoncentrowana została uwaga na różnych wskaźnikach, które pozwolą na precyzyjne wskazanie terenu wymagającego objęcia działaniami rewitalizacyjnymi. Analizie poddane zostaną dane odzwierciedlające sytuację demograficzną gminy, ale również stan bezrobocia, korzystanie z pomocy opieki społecznej, system edukacji, procesy migracyjne. Ponadto wyznaczone zostaną wskaźniki precyzyjnie obrazujące sytuację istniejącą w poszczególnych częściach gminy.

Dodatkowo analizie zostały poddane dane dotyczące bezrobocia w Gminie Boleszkowice Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w porównaniu z danymi Powiatu Myśliborskiego oraz dane z Wojewódzkiego Urzędu Pracy, które również uwzględniają dane Gminy w kontekście danych powiatowych. Ważne jest ukazanie tych danych głównie dlatego, że sytuacja bezrobocia mieszkańców Gminy wpływa na ich funkcjonowanie społeczne, ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego. Jednocześnie może to być wskaźnikiem dla działań rewitalizacyjnych, które należy uruchomić w zakresie np. uwarunkowań gospodarczych i technicznych.

² <https://boleszkowice.pl/strony/menu/39.dhtml>

³ <https://www.akademianikona.pl/wykladowcy/3/piotr-chara/>

Demografia: procesy ludnościowe

Analizując strukturę demograficzną Gminy Boleszkowice możemy zauważyć, że z roku na rok maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Jest to tendencja ogólnopolska. Jednakże w Gminie nie jest to liczba, która mogłaby niepokoić obecnie. Tendencję tę w Gminie zauważono już w analizach umieszczonych w Strategii Rozwoju Gminy Boleszkowice⁴ i w związku z tym należy to wziąć pod uwagę przygotowując plany rozwoju Gminy na najbliższe lata. Zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym a to z kolei generuje potrzeby związane z zapewnieniem seniorom odpowiedniej opieki, aktywizacji społecznej, form spędzania wolnego czasu. Należy pamiętać o tym, że oprócz opieki medycznej seniorzy potrzebują dla swojego ogólnego dobrostanu posiadać poczucie kontroli nad otaczającą ich rzeczywistością, co można im zapewnić poprzez angażowanie ich w wielorakie działania również na rzecz ich samych, a także na rzecz Gminy jako formy rozwoju społeczności lokalnej. W przypadku Gminy Boleszkowice warto również zauważyć, że liczba osób w wieku produkcyjnym nie zmienia się na przestrzeni lat.

Tabela 1 Struktura demograficzna mieszkańców Gminy Boleszkowice

Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym		Liczba osób w wieku produkcyjnym		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	
		%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba
2011	2 955	20,27	599	65,75	1 943	13,97	413
2012	2 930	19,28	565	66,11	1 937	14,6	428
2013	2 937	18,79	552	66,05	1 940	15,15	445
2014	2 912	18,88	550	65,79	1 916	15,31	446
2015	2 900	18,65	541	66,06	1 916	15,27	443
2016	2 893	18,56	537	65,15	1 885	16,28	471

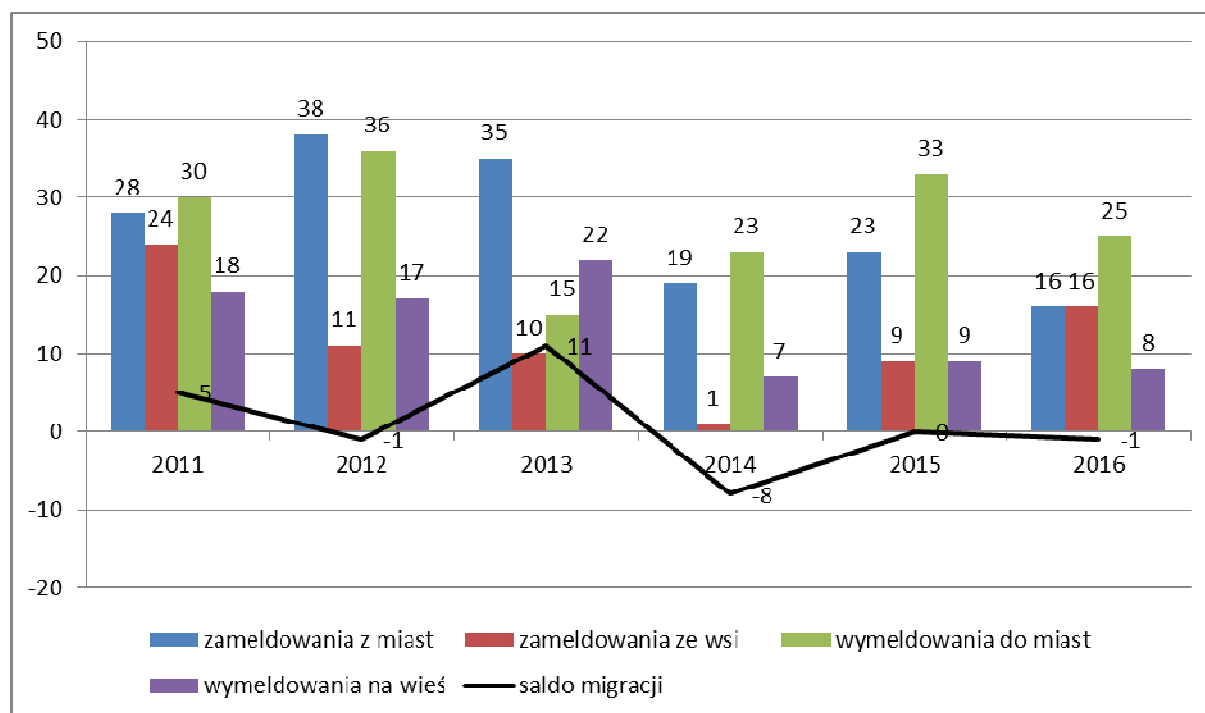
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analiza danych dotyczących salda migracji w Gminie Boleszkowice wskazuje na odpływ mieszkańców. Aby tak się stało należy kreować dobre warunki dla rozwoju mieszkańców nie tylko pod względem społecznym, ale również pod względem gospodarczym (np. stwarzanie możliwości inwestowania w Gminie, a tym samym tworzeniem miejsc pracy) a także technicznym (np. poprawa dróg, odpowiednie oświetlenie, chodniki). Ponadto ważne jest, aby zadbać o naturalne właściwości jakimi niewątpliwie charakteryzuje się Gmina Boleszkowice jeżeli chodzi o walory przyrodnicze terenu, co być może w przyszłości zwiększy zainteresowanie przyszłych mieszkańców.

⁴ Strategia Rozwoju Gminy Boleszkowice Na Lata 2016 - 2024

Wykres 3 Zameldowania i wymeldowania oraz saldo migracji w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

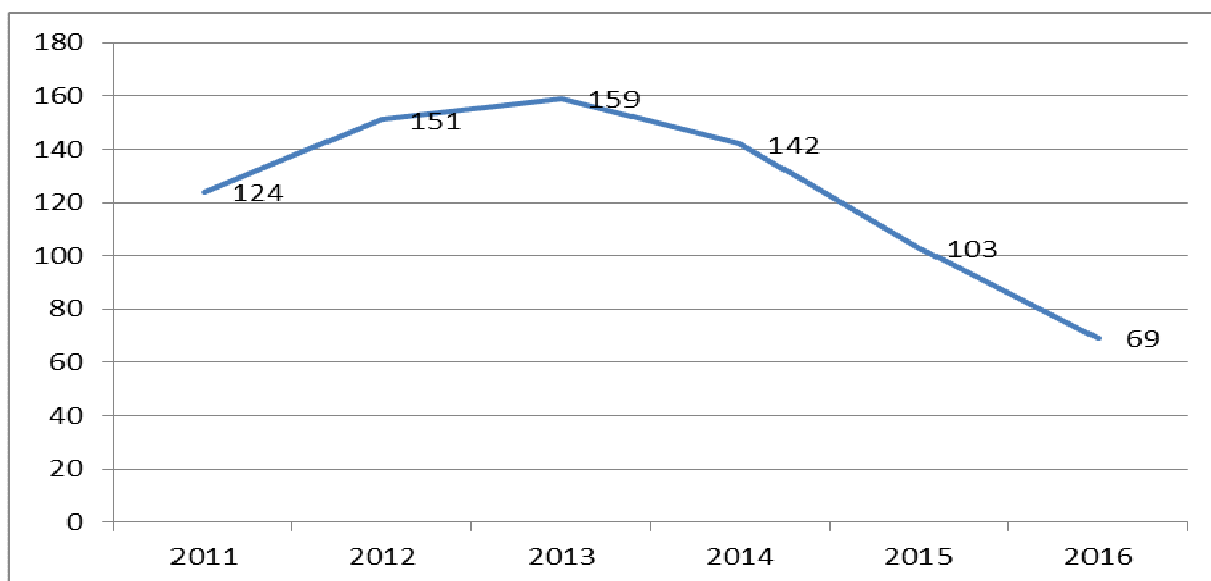
Bezrobocie i rynek pracy

Analiza danych dotyczących osób bezrobotnych pozwala na wyciągnięcie wniosków wskazujących na spadający poziom bezrobocia, co jest zjawiskiem pozytywnym, mającym bezpośrednie przełożenie na wyprowadzanie obszaru z sytuacji kryzysowej. Jest to również trend ogólnopolski i odnoszący się do poprawiającej sytuacji gospodarczej Polski. W związku z tym należy zwrócić szczególną uwagę na osoby długotrwale bezrobotne, które pomimo poprawiającej się sytuacji gospodarczej pozostają bez zatrudnienia. **W Gminie Boleszkowice na koniec 2016 roku było 45 osób długotrwale bezrobotnych na 69 osoby zarejestrowane jako bezrobotne.**⁵ Konieczne jest w związku z tym podjęcie działań mających na celu ich aktywizację poprzez wykorzystanie instrumentów wsparcia społecznego oparte na działaniach w odniesieniu do potencjału gminy. Gmina Boleszkowice charakteryzuje się zatrudnianiem osób w sferze transportowej. Nie znana jest natomiast liczba osób niepracujących i nie zarejestrowanych w Urzędzie Pracy. Osoby te najczęściej wzbogacają szarą strefę poprzez nieformalne krótkotrwale zatrudnienie. Ważne jest, aby poprzez działania aktywizujące mieszkańców docierać również do tych pracujących nieformalnie, aby wesprzeć ich w podjęciu pracy formalnej ze względu na ciągłość kariery zawodowej oraz możliwość formalnego ubezpieczenia w przyszłości.

⁵ Dane pochodzące z Urzędu Gminy w Boleszkowicach.

Wykres 4 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Boleszkowice

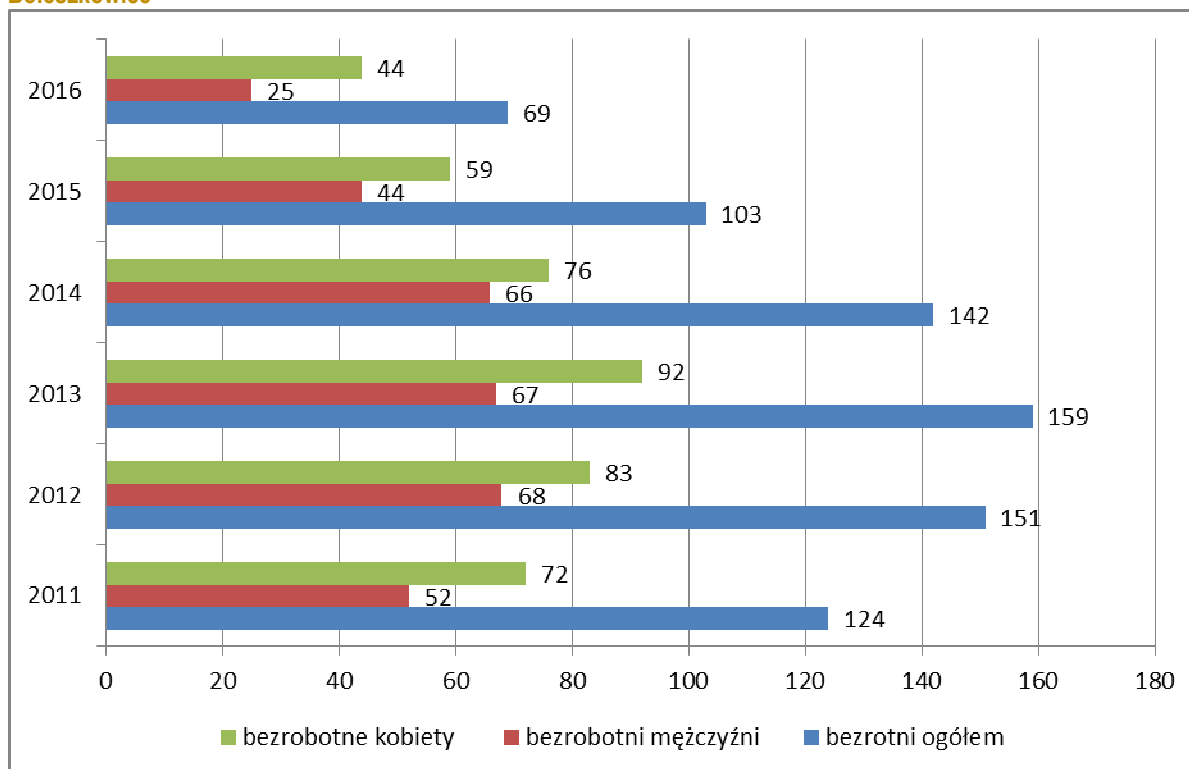
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniższy wykres ukazuje również odsetek bezrobotnych kobiet oraz mężczyzn. Na przestrzeni analizowanych lat (2011 – 2016) zmniejszyła się ogólna liczba osób bezrobotnych. Jednakże należy dostrzec większą liczbę bezrobotnych kobiet w stosunku do bezrobotnych mężczyzn. Większy udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych ogółem jest tendencją ogólnopolską. Bezrobocie kobiet przyczynia się do poczucia braku bezpieczeństwa w związku z często trudną sytuacją finansową. To z kolei może przyczyniać się to redefinicji planów związanych z założeniem rodziny. Kobiety często zajmują się pracą, czynnościami nieodpłatnymi takimi jak np. opieka nad członkami rodziny. Niejednokrotnie zdarza się, że kobiety rezygnują z pracy na rzecz możliwości realizacji zadań opiekuńczych.

Ważna jest aktywizacja bezrobotnych kobiet zarówno tych, które doświadczają braku pracy jak i tych, które decydując się na macierzyństwo i po urlopie związanym z opieką nad dzieckiem nie mogą odnaleźć się na rynku pracy. Ponadto ważne jest, aby stworzyć warunki sprzyjające kobietom, aby mogły z pomocą instytucji zapewnić opiekę swoim dzieciom a nie rzadko również osobom w rodzinie, którymi na stałe się opiekują.

Wykres 5 Bezrobotni mężczyźni i bezrobotne kobiety w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem w Gminie Boleszkowice

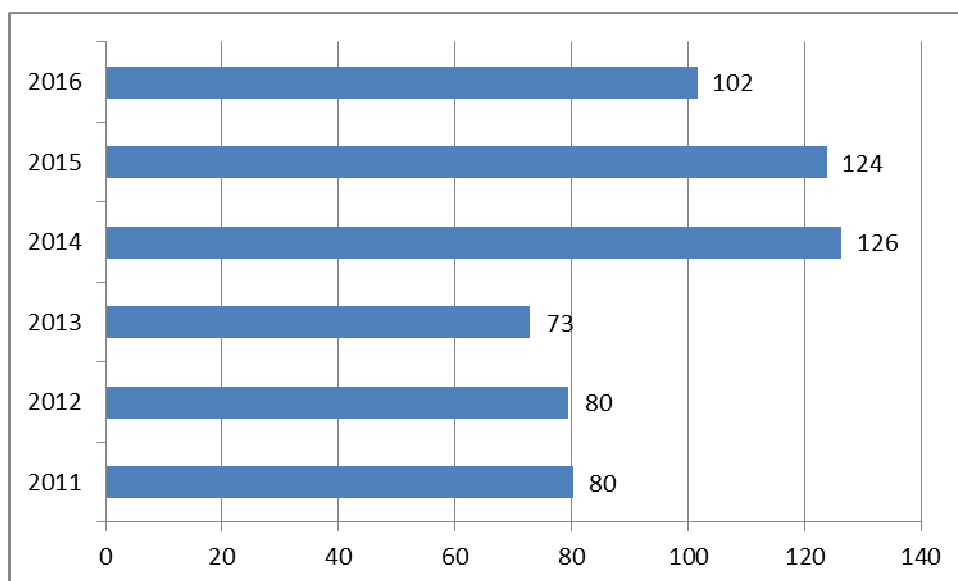
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Kolejny wykres przedstawia osoby pracujące na 1000 ludności w Gminie Boleszkowice. Można zauważyć, że liczba pracujących wzrosła nagle w 2013 roku, jednak w kolejnych latach znowu zaczyna spadać.

Spadek liczby osób pracujących może przyczynić się do powstania ryzyka pojawienia się wykluczenia społecznego w tej kategorii osób ze względu na trudny dostęp do zabezpieczenia finansowego. Dlatego też mając na uwadze wzrastającą liczbę osób pracujących należy również pamiętać o osobach wykluczonych długotrwale, które powinny zostać zaktywizowane.

Wykres 6 Osoby pracujące na 1000 ludności w Gminie Boleszkowice

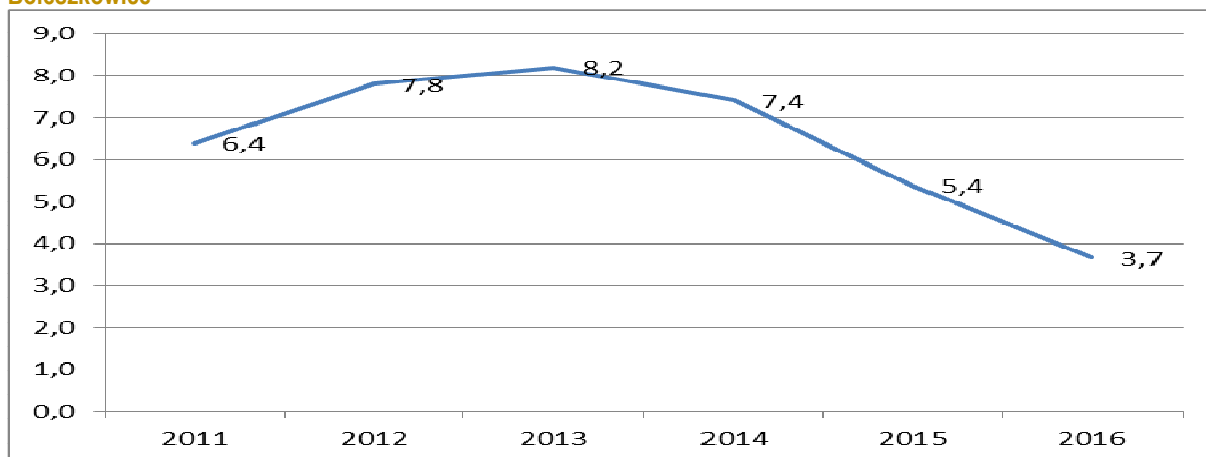

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Można również zauważyć zmniejszającą się na przestrzeni lat liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Jest to zmiana charakterystyczna również dla pozostałej części kraju. Zmiana w Gminie Boleszkowice jest zauważalna na korzyść gminy od 2014 roku, od kiedy to odsetek bezrobotnych sukcesywnie spada.

Należy zwrócić uwagę na konieczność monitorowania sytuacji bezrobocia przez instytucje rynku pracy, ponieważ ustawowo mają one wspierać osoby zagrożone wykluczeniem społecznym wynikającym z braku pracy i jednocześnie braku środków do życia.

Wykres 7 Procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące procentowego udziału liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla województwa zachodniopomorskiego oraz dla Gminy Boleszkowice na tle pozostałych gmin w powiecie myśliborskim.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023

Można również zauważyć, że na tle powiatu myśliborskiego, Gmina Boleszkowice wyróżnia się najniższym procentowym udziałem liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Wskaźnik procentowy jest niższy niż wartość uśredniona dla województwa zachodniopomorskiego. Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na utrzymywanie się procentowego udziału osób bezrobotnych, co świadczy o natężeniu liczby osób długotrwale wykluczonych i wymaga podjęcia odpowiednich działań.

Tabela 2 Udział liczby osób bezrobotnych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym na terenie województwa zachodniopomorskiego w październiku 2017 roku.

	Ogółem		Zamieszkali na wsi		Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
	razem	kobiety	razem	kobiety	
Województwo	51 607	30 344	22 673	13 999	4,8%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych WUP Szczecin; data 14.12.2017.2017

Tabela 3 Udział liczby osób bezrobotnych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu myśliborskiego w październiku 2017 roku.

Miasto / Gmina	Ogółem		Zamieszkali na wsi		Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
	razem	kobiety	razem	kobiety	
MG. Myślibórz	576	335	362	222	4,6%
G. Nowogródek Pom.	113	76	113	76	5,1%
MG. Barlinek	463	280	162	112	3,8%
MG. Dębno	564	339	186	115	4,3%
G. Boleszkowice	54	33	54	33	2,9%
Powiat Myśliborski	1 770	1 063	877	558	4,2%

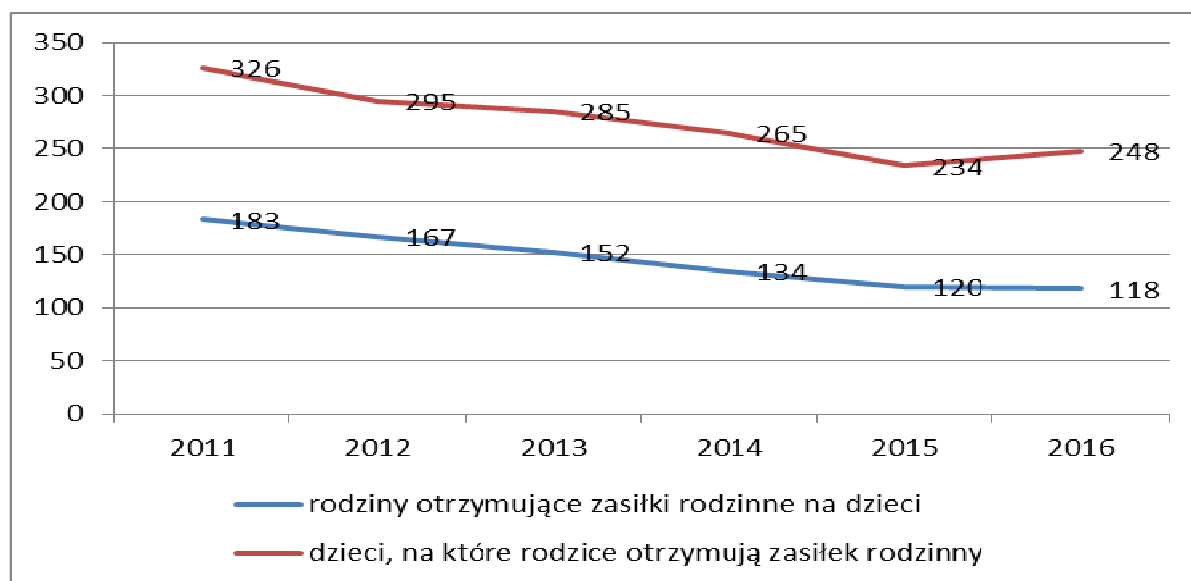
Źródło: Opracowanie na podstawie danych WUP Szczecin; data 14.12.2017

Pomoc społeczna

Analiza danych dotyczących korzystania z zasiłków rodzinnych wskazuje, że na przestrzeni lat sukcesywnie spada liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci, co wiąże się ze wzrostem gospodarczym i rozwojem przedsiębiorczości. Jednakże podejmując działania rewitalizacyjne należy zwrócić szczególną uwagę na te rodziny, które są w szczególnej sytuacji społecznej i wymagają podjęcia działań mających na celu ich aktywizację, gdyż same nie są w stanie poradzić sobie z trudną sytuacją.

Wykres 8 Liczba rodzin i dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych w Gminie Boleszkowice

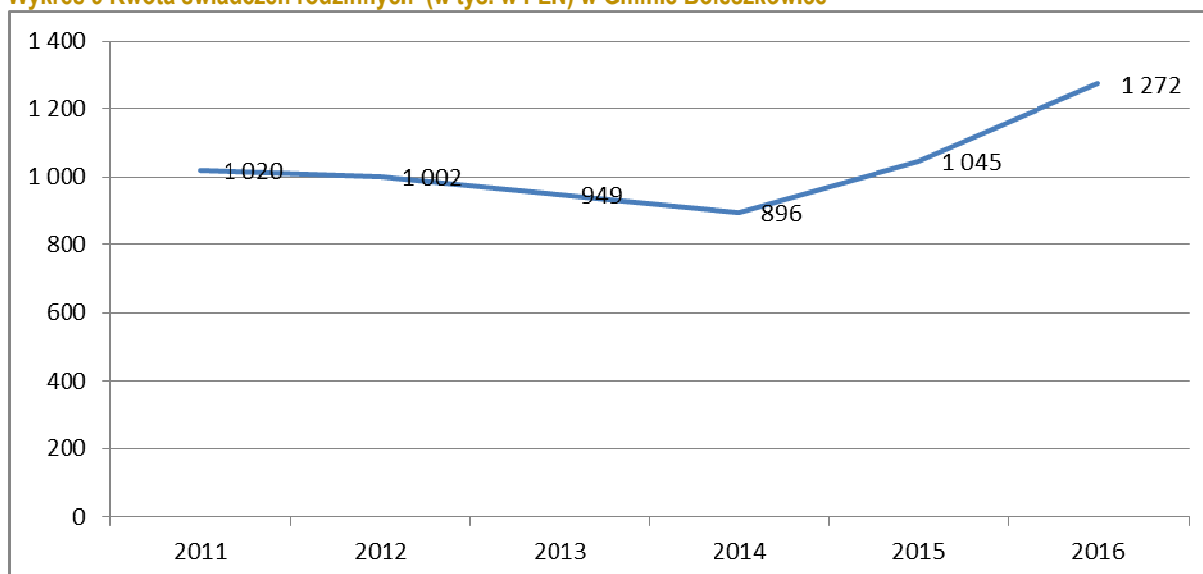
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W kwestii kwot przeznaczanych na świadczenia rodzinne można zauważyć, że wydatki na świadczenia rodzinne na przestrzeni lat spadały aż do powolnego wzrostu od 2014 roku. Może to być efektem zarówno sytuacji na rynku pracy, mimo spadającego na przestrzeni lat bezrobocia rejestrowanego, ale również może być efektem niskich zarobków i braku stabilizacji na rynku pracy (umowy krótkookresowe, umowy o dzieło, zlecenie). Z drugiej strony może to być również efekt apatii społecznej i postaw zewnątrzsterownych, co wydaje się być charakterystyczne dla społeczności z terenów byłych PGR-ów. Przekazywana z pokolenia na pokolenie w procesie socjalizacji bierna postawa wobec pracy charakteryzuje się m.in. roszczeniowością wobec możliwości jakimi rynek pracy dysponuje oraz otwartością na wszelkie instrumenty jakie oferuje pomoc społeczna.

Ubóstwo dotyka osoby, które nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych. Generuje to jednocześnie zjawisko izolacji społecznej, ponieważ w wyniku ubóstwa i biedy trudno jest korzystać z usług publicznych bądź też aktywnie partycypować w życiu społecznym i zawodowym. Osoby doświadczające ubóstwa korzystają wtedy z pomocy społecznej i to liczba udzielonych świadczeń i zasiłków, ale nie tylko, może być wskaźnikiem określającym dany obszar jako zagrożony bądź niezagrożony ubóstwem.

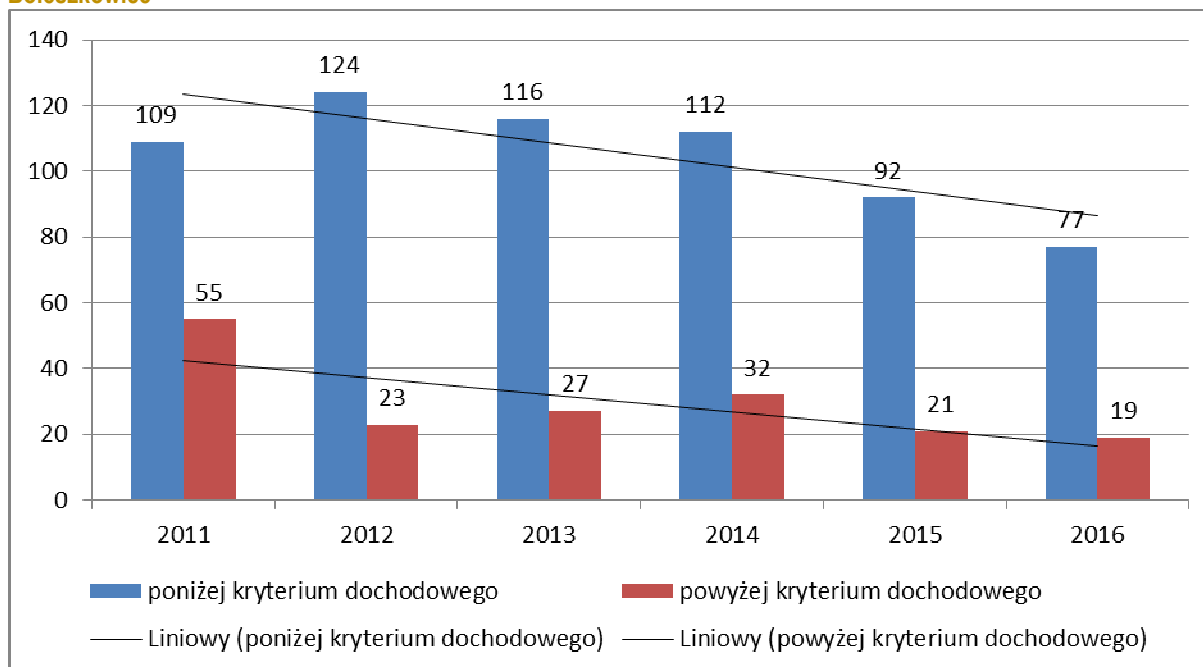
Wykres 9 Kwota świadczeń rodzinnych (w tys. w PLN) w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Dane dotyczące gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej ze względu na kryterium dochodowe pokazują, że generalnie spada liczba gospodarstw korzystających z pomocy. Może to być wskaźnikiem poprawienia się sytuacji finansowej i życiowej gospodarstw domowych, które uzyskują dochody powyżej przyjętego kryterium.

Wykres 10 Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Boleszkowice znajduje się Ośrodek Zdrowia wraz z apteką w tym samym miejscu, który swoje początki datuje na 1977 rok.

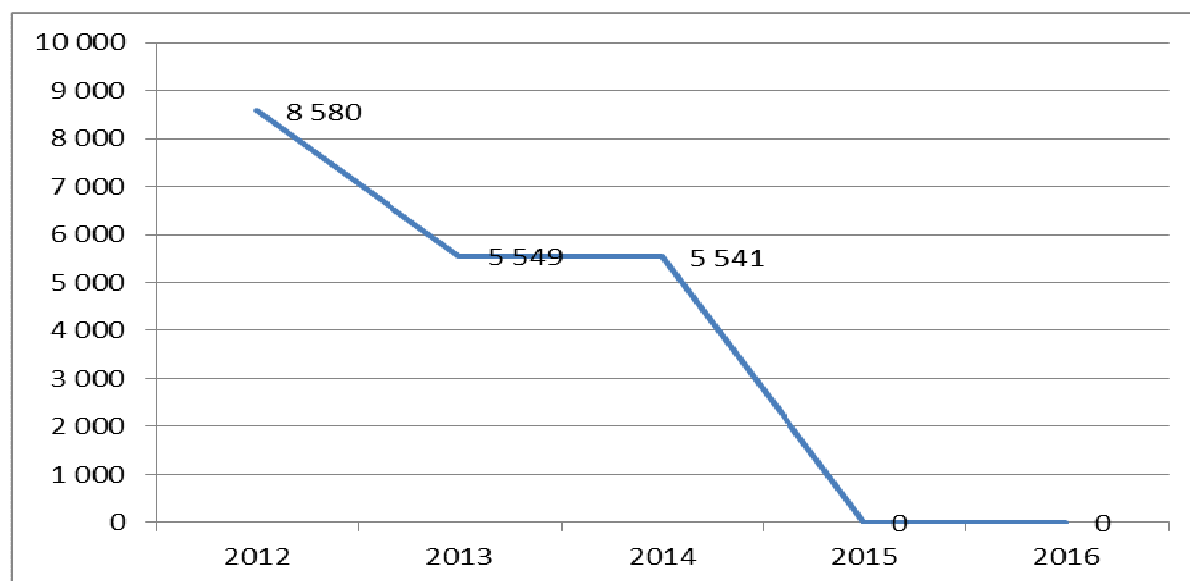
Ze względu na wzrastającą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym oraz tendencję do zapadania na choroby cywilizacyjne należy przeanalizować dane dotyczące podstawowej opieki zdrowotnej.

Analizując ilość porad udzielanych dziennie, należy wziąć pod uwagę, iż średnia liczba dni roboczych w miesiącu wynosi 22, co oznacza, iż przychodnie otwarte są 264 dni w roku. W tym czasie dziennie udzielanych jest około 21 porad (dane z 2014 roku), jednakże biorąc pod uwagę okresy letnie i zimowe, liczba przyjętych pacjentów znacznie się zmienia. W okresach zimowych ilość osób korzystających z pomocy przychodni zdecydowanie ponad 21 dziennie (dane z 2014 roku), co oznacza konieczność udzielenia wszystkim potrzebującym pomocy, ze względu na brak dostępu do wielu specjalistów.

Można zauważyć spadek od 2012 roku udzielanych porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Należy monitorować tę kwestię, ponieważ zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym, które są częściej narażone na dolegliwości i choroby różnego pochodzenia.

Z analizy wypowiedzi osób znaczących w Gminie Boleszkowice wynika, że na terenie Gminy nie jest zagwarantowana właściwa opieka medyczna. Mieszkańcy są zmuszeni do korzystania z opieki medycznej ościennych gmin, co wiąże się z trudnościami w transporcie publicznym, zwłaszcza dla osób, rodzin, które nie posiadają samochodów. Powyższa kwestia jest ważna w kontekście uwarunkowań społecznych procesu rewitalizacji, głównie w kontekście aktywizacji osób starszych (i nie tylko) w zakresie działań na rzecz swojego zdrowia oraz form spędzania wolnego czasu i przestrzeni ku temu przeznaczonych, które również z dbaniem o zdrowie może być związane.

Wykres 11 Liczba porad udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Kultura i edukacja

Gminne Centrum Kultury w Boleszkowicach

Na terenie Gminy Boleszkowice znajduje się Gminne Centrum Kultury w Boleszkowicach, które jest częścią składową Gminnego Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej w Boleszkowicach.

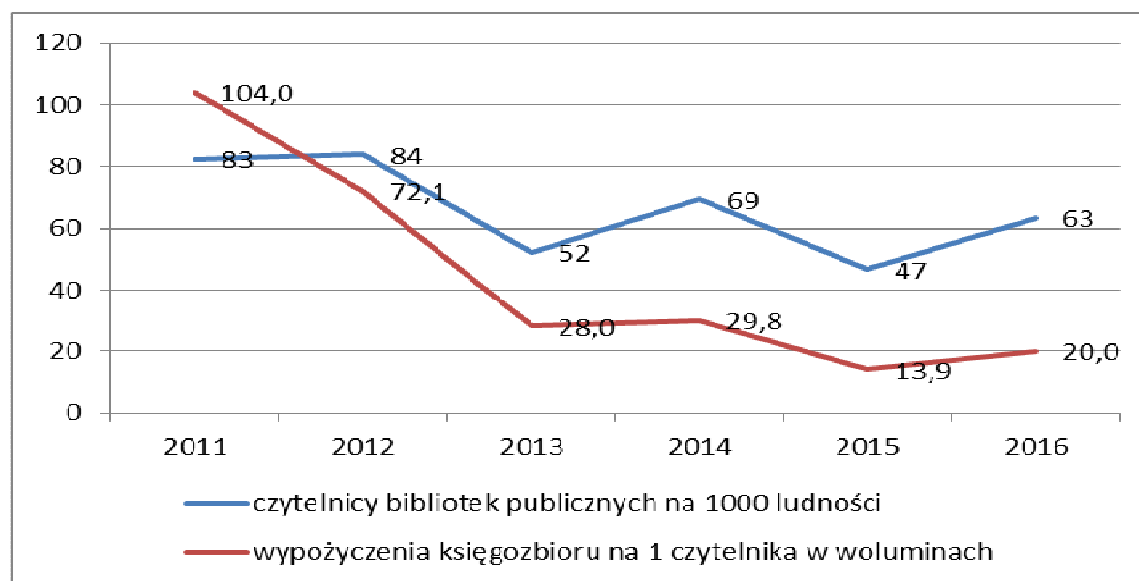
Do zadań Centrum należą między innymi rozpowszechnianie kultury oraz utrzymywanie tradycji lokalnej, a także zachęcanie do aktywnego udziału mieszkańców poprzez organizację w wydarzeniach regionalnych i lokalnych na terenie gminy.

Biblioteka i filie biblioteczne

Na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna w Boleszkowicach wraz z punktem bibliotecznym w Namyślinie. Oprócz gromadzenia i opracowywania zbiorów bibliotecznych i udzielania informacji bibliotecznej biblioteka oferuje różne działania aktywizujące społeczność, takie jak wspólne czytanie wybranych lektur czy też spotkania z autorami książek. Działalność biblioteki gminnej stanowi ważny zasób i potencjał w aktywizacji społecznej mieszkańców.

Wskaźniki dotyczące zasobów i wypożyczeń w Gminie Boleszkowice w 2014 roku wskazują na spadek liczby wypożyczeń na jednego czytelnika na przestrzeni analizowanych lat o 80%. Natomiast liczba czytelników na 1000 mieszkańców wykazuje tendencję skokową.

Wykres 12 Czytelnicy oraz wypożyczenia w bibliotekach w Gminie Boleszkowice

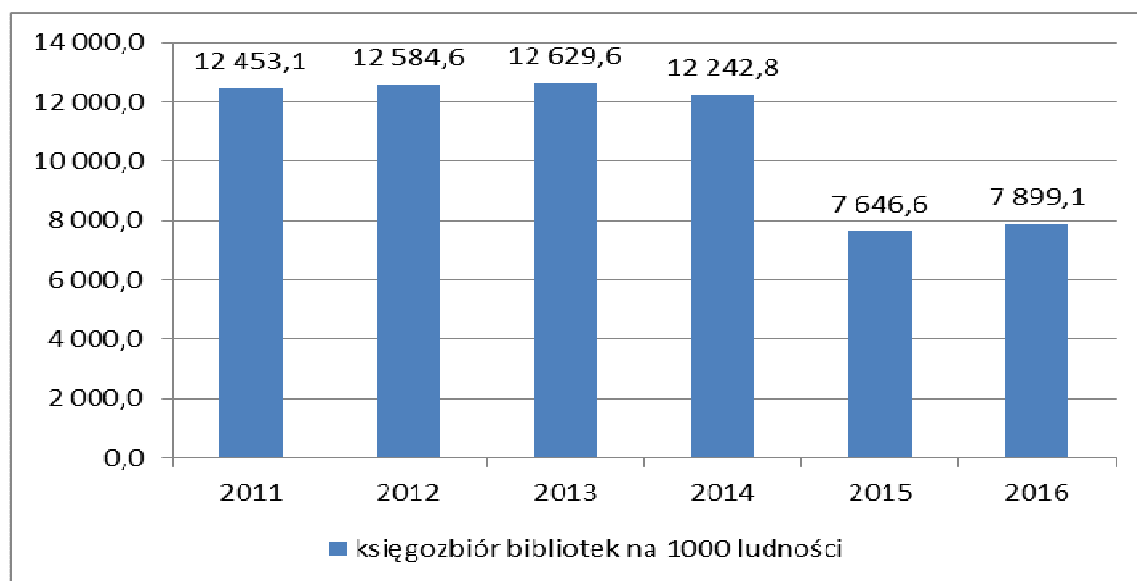

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2015 roku liczba woluminów w bibliotece znacznie spadła w porównaniu z wcześniejszymi latami. Świadomość mieszkańców na temat ubogich zasobów biblioteki może zniechęcać ich do aktywnego korzystania z książek, a jednocześnie ze wszystkich usług, które biblioteka może proponować jako miejsce spotkań kulturalnych.

Wykres 13 Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Świetlice wiejskie i ich działalność

Na terenie Gminy Boleszkowice aktywnie działają również świetlice wiejskie, które także wchodzą w skład Gminnego Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej. Świetlice znajdują się w następujących miejscowościach.⁶

- ▶ Chwarszczany,
- ▶ Gudzisz,
- ▶ Kaleńsko,
- ▶ Namyślin,
- ▶ Reczyce,
- ▶ Wysoka.

W ramach swojej działalności zarówno Gminne Centrum Kultury, świetlice wiejskie oraz Biblioteka Publiczna regularnie przygotowują i organizują:

- ✓ Gminny Dzień Seniora,
- ✓ Organizacja uroczystego powitania Nowego Roku,
- ✓ Współpraca w Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy,
- ✓ Organizacja Gminnego Dnia Babci i Dziadka.

Z wypowiedzi osób znaczących można wywnioskować, że utrudnione jest prowadzenie działalności aktywizującej, kulturalnej i społecznej w Sołectwie Chlewice ze względu na brak świetlicy wiejskiej na jej terenie. Świetlica wiejska jest ważnym elementem tożsamości lokalnej mieszkańców, ponieważ stanowi ona często centrum działań mniejszych społeczności

⁶ Sprawozdanie z Pracy Placówek Kulturalno – Oświatowych na Terenie Gminy Boleszkowice za 2016 Rok

lokalnych, tym bardziej, że taka działalność społeczna i aktywizacyjna jest widoczna na terenie pozostałych sołectw.

Szkoły i przedszkola

Na terenie Gminy Boleszkowice funkcjonuje Zespół Szkół, w skład którego wchodzi:

- ośmioletnia Szkoła Podstawowa
- Gminne Przedszkole

Reforma oświaty zlikwidowała Gimnazjum Publiczne, a uczniowie dwóch ostatnich klas gimnazjum kontynuują naukę przy Szkole Podstawowej.

Informacje na temat działalności szkół można znaleźć na stronie internetowej <http://www.boleszkowice.edu.pl/>, przez którą obie szkoły informują o swoich działaniach rodziców, uczniów oraz całą społeczność lokalną.

Szkoła Podstawowa w Boleszkowicach

Źródło: <https://boleszkowice.pl/strony/menu/33.dhtml>

Działalność szkoły opiera zarówno na działaniach edukacyjnych i wychowawczych, ale jednocześnie może być miejscem aktywizacji społecznej pozostałej części mieszkańców. **Miejsce szkoły po zakończeniu danego dnia lekcji i zajęć pozalekcyjnych może stanowić potencjał do wykorzystania w ramach działań rewitalizacyjnych mających na celu zaktywizowanie wykluczonych bądź wykluczonych zagrożeniem mieszkańców Gminy Boleszkowice.**

Na terenie Gminy Boleszkowice funkcjonuje również Przedszkole Gminne, które położone jest w centrum Boleszkowic za Urzędem Gminy. W przedszkolu znajdują się trzy przestronne i kolorowe sale dla dzieci. Przedszkole posiada otoczony zielenią plac zabaw. Przedszkole czynne jest codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach 7.00 – 16.00⁷

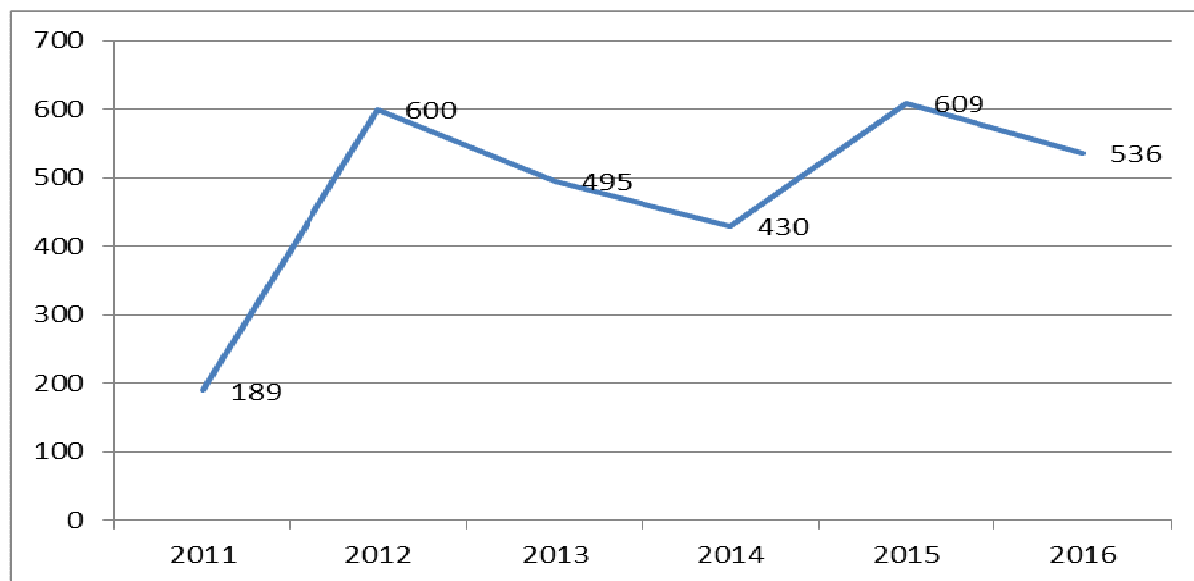
Analizując uwarunkowania społeczne w kontekście liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego w placówkach, dostrzegalny jest systematyczny wzrost. W 2011 roku 189 dzieci w

⁷ <https://boleszkowice.pl/strony/menu/47.dhtml>

wieku 3 – 5 lat korzystało z wychowania przedszkolnego, a w roku 2016 liczba ta wynosi 536, oznacza to znaczny wzrost.

Wykres 14 Dzieci w wieku 3-5 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Dane dotyczące wartości liczbowych obrazujących liczby bezwzględne dzieci uczęszczających do przedszkola wskazują, iż liczba dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego systematycznie maleje, ponieważ maleje również liczba dzieci w wieku 3 – 6 lat. Jednakże do 2013 wzrasta odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W trakcie planowania inwestycji konieczne będzie uwzględnienie sytuacji demograficznej gminy w najbliższych latach i wzięcie pod uwagę spadku liczby ludności spowodowanej czynnikami naturalnymi oraz migracją.

Tabela 4 Liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego w Gminie Boleszkowice

Lata	Dzieci w wieku 3-6 ogółem	Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym
2011	134	44	32,8
2012	117	75	64,1
2013	135	87	64,4
2014	116	64	55,2
2015	119	--	--
2016	118	77	65,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Podsumowując wyniki przeprowadzonych analiz we wszystkich sferach uwarunkowań społecznych, należy podkreślić również zapisy analizy SWOT obszaru Gminy Boleszkowice, zawarte w Zintegrowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Myśliborskim na lata 2014 – 2019. Wskazano w niej najważniejsze deficyty obszaru gminy:

- ✓ Brak chęci ze strony klientów pomocy społecznej do zmian trudnej sytuacji egzystencjalnej;
- ✓ Niski poziom świadomości społecznej w miejscowościach popegeerowskich;
- ✓ Występowanie długotrwałego bezrobocia oraz zjawiska jego dziedziczenia;
- ✓ Występowanie zjawiska „uzależnienia” od pomocy społecznej;
- ✓ Brak organizacji pozarządowych;
- ✓ Zubożenie społeczeństwa;
- ✓ Wzrost liczby osób samotnych na terenie gminy;
- ✓ Wzrost patologii spowodowanych bezrobociem, ubóstwem, brakiem środków do życia.

Odnosząc się do opisanych w diagnozie uwarunkowań społecznych, w ramach wyznaczania obszaru rewitalizacji, przeanalizowano wskaźniki tak aby możliwe było syntetyczne przedstawienie poszczególnych uwarunkowań społecznych i odniesienie ich do możliwych do realizacji przedsięwzięć. Możliwość szczegółowej analizy wskaźników świadczących o liczebności osób korzystających z pomocy społecznej, a także stopnia występowania zachowań niezgodnych z prawem na danym obszarze pozwala na precyzyjne zdiagnozowanie poszczególnych sołectw i wyznaczenie tych, które charakteryzują się szczególną koncentracją problemów społecznych. Ponadto biorąc pod uwagę sytuację demograficzną, która jest kluczową zmienną w kontekście analizy uwarunkowań społecznych, gdyż znaczna ilość osób starszych powoduje na danym obszarze konieczność podjęcia działań prowadzących do ich aktywizacji oraz przeciwdziałania wykluczeniu. Deficyt osób w wieku przedprodukcyjnym będzie również świadczył o mniejszym potencjale danego obszaru w przyszłości. Ważną zmienną jest również poziom bezrobocia, który wpływa na nasilanie się zachowań niezgodnych z prawem oraz narastaniu stopnia wykluczenia osób pozostających bez pracy.

Należy podkreślić, iż zmienne, które zostały wzięte pod uwagę wzajemnie na siebie wpływają, powodując stałe narastanie problemów na danym obszarze, szczególnie w kontekście ich wysokiego stopnia natężenie w poszczególnych sołectwach.

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

Tabela 5 Zestawienie danych w kontekście analizy uwarunkowań społecznych dla Gminy Boleszkowice

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności	Wskaźnik								
			Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Pomoc na dożywianie dzieci	Liczba niebieskich kart	Liczba interwencji Policji	Wiek przedprodukcyjny	Wiek poprodukcyjny	Bezrobocie
			Wielkość koncentracji problemów								
1.	Boleszkowice	1372	15	3	3	27	4	142	263	256	30
2.	Chlewice	68	2	0	0	0	0	10	7	16	0
3.	Chwarszczany	228	6	2	2	0	0	18	33	39	5
4.	Gudzisz	279	4	0	3	3	0	17	58	46	5
5.	Kaleńsko	47	2	0	1	4	0	5	13	12	2
6.	Namyślin	321	2	0	1	14	0	14	72	64	6
7.	Porzecze	41	1	1	1	4	0	17	4	7	4
8.	Reczyce	141	2	0	0	6	0	4	27	26	2
9.	Wysoka	395	3	2	3	8	0	28	81	63	15
		2892	37	8	14	66	4	255	558	529	69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Boleszkowice

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

Tabela 6 Uwarunkowania społeczne – IMD społeczne dla obszaru Gminy Boleszkowice

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	Wskaźnik									
			Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Pomoc na dożywianie dzieci	Liczba niebieskich kart	Liczba interwencji Policji	Wiek przedprodukcyjny	Wiek poprodukcyjny	Bezrobocie	IMD społeczne
			Wielkość koncentracji problemów									
1.	Boleszkowice	1372	1,09	0,21	0,21	1,96	0,29	10,35	19,16	18,65	2,18	14
2.	Chlewice	68	2,9	0	0	0	0	14,7	10,29	23,53	0	22
3.	Chwarszczany	228	2,63	0,87	0,87	0	0	7,89	14,47	17,1	2,19	21
4.	Gudzisz	279	1,43	0	1,07	1,07	0	6,09	20,78	16,48	1,79	13
5.	Kaleńsko	47	4,25	0	2,12	8,51	0	10,63	27,66	25,53	4,25	30
6.	Namyślin	321	0,62	0	0,31	4,36	0	4,36	22,43	19,93	1,87	11
7.	Porzecze	41	2,44	2,44	2,44	9,75	0	41,46	9,75	17,07	9,75	38
8.	Reczyce	141	1,41	0	0	4,25	0	2,83	19,14	18,44	1,41	13
9.	Wysoka	395	0,76	0,5	0,76	2,02	0	7,08	20,5	15,95	3,79	13
		2892	1,95	0,45	0,86	3,55	0,03	11,71	18,24	19,19	3,03	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Boleszkowice

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

WIELKOŚĆ KONCENTRACJI PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH									
ŚREDNIA W %									
Wartość stała	1,95	0,45	0,86	3,55	0,03	11,71	18,24	19,19	3,03
Przedział wartości	1,37 - 2,53	0,32 - 0,58	0,6 - 1,12	2,49 - 4,61	0,02 - 0,04	9,95 - 13,47	15,5 - 20,98	16,31 - 22,07	2,13 - 3,94
Poniżej średniej									
Średnia									
Powyżej średniej									

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

Zdjęcie 5 Podobszar rewitalizacji Chlewice – spacery studyjne

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 6 Podobszar rewitalizacji Chwarszczany

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 7 Podobszar rewitalizacji Kaleńsko

Źródło: Opracowanie własne

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023

Zdjęcie 8 Podobszar rewitalizacji Porzecze

Źródło: Opracowanie własne

METODOLOGIA INDEX OF MULTIPLE DEPRIVATION:

Metodologia liczenia Index of Multiple Deprivation: 3 punkty (kolor czerwony), a za każdy kolejny obszar oznaczony na czerwono, do wartości ogólnej punktów przyznawanych za kolor czerwony, powinien zostać dopisany dodatkowo jeden punkt. Uzyskana wartość sumaryczna staje się podstawą do dopisania kolejnego punktu w przypadku wykrycia trzeciego obszaru oznaczonego na czerwono w danej jednostce analitycznej, czyli odpowiednio: 1 obszar (3 punkty), 2 obszary (4 punkty), 3 obszary (5 punktów). Niniejszy proces sumowania wartości powinien zostać powtórzony w odniesieniu do kolejnych obszarów oznaczonych na czerwono. Obszary oznaczone na inne kolory uzyskują odpowiednio: 2 punkty (kolor żółty), 1 punkt (kolor zielony).

Zapis matematyczny: Suma wartości społecznego IMD + ZIELONY (1 punkt) + ŻÓŁTY (2 punkty) + CZERWONY (3 punkty) + CZERWONY II (4 punkty) + CZERWONY III (5 punktów).

W ramach wyznaczania wartości średniej koncentracji problemów na danych obszarze przyjęto wskaźnik o odpowiednim odchyleniu punktowym (30% punktów liczonych od wartości stałej – wartość punktowa stałej od 0,1 do 5, biorąc pod uwagę wskaźnik najniższy oraz najwyższy wartości średniej). W przypadku wartości stałych powyżej 5 punktów przyjęto odchylenie na poziomie 15%, ze względu na węższe spektrum oddziaływania zjawisk.

Niniejsza analiza pozwala na określenie wartości liczbowych obowiązywania poszczególnych kolorów (zielonego, żółtego, czerwonego), jako stopnia natężenia problemów społecznych. Należy podkreślić, iż przyjęty sposób obliczeń zakłada nakładanie się problemów społecznych, które w przypadku wielokrotnego wystąpienia na danym obszarze sprawiają, iż staje się on obszarem o wysokiej liczbie deficytów utrudniających możliwość prowadzenia aktywizacji społecznej mieszkańców i wyprowadzania obszaru z sytuacji kryzysowej.

Analiza uwarunkowań społecznych nasuwa następujące wnioski:

1. Do **grup**, które przede wszystkim potrzebują wsparcia należą **osoby bezrobotne, osoby korzystające z pomocy społecznej bez względu na powód korzystania, osoby w wieku przedprodukcyjnym oraz osoby w wieku poprodukcyjnym – seniorzy**.

Analiza danych z Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że są to kategorie osób, na które należy zwrócić uwagę w pracach rewitalizacyjnych.

Seniorzy stanowią kategorie osób, które należy chronić przed izolacją społeczną. Z drugiej strony, Seniorzy posiadają ogromne doświadczenie, zasób wiedzy również na temat społeczności lokalnej, co wydaje się ważne w kontekście włączenia ich jako kapitału społecznego do działań rewitalizacyjnych gminy. W związku z tym należy podjąć działania mające na celu aktywizację społeczną i edukacyjną osób starszych i stworzyć im do tego potrzebne odpowiednie warunki, aby aktywizacja była długofalowa i systematyczna. Osoby starsze posiadają również ogromne doświadczenie i wiedzę na temat lokalnej historii i kultury analizowanego obszaru. Należy ten zasób również wykorzystać w działaniach rewitalizacyjnych w celu budowania tożsamości lokalnej mieszkańców. Ważnym działaniem jest zachęcenie najmłodszego i najstarszego pokolenia do współpracy i wzajemnej wymiany doświadczeń i wiedzy na temat historii i

2. Ponadto szczególną uwagę należy zwrócić na **bezrobotne kobiety**, ponieważ ich potencjalna długa nieobecność na rynku pracy może w przyszłości wpływać negatywnie na zdrowie fizyczne i psychiczne, na brak możliwości rozwoju ich nabytych kompetencji, na dewaluację już zdobytych umiejętności oraz na zabezpieczenie społeczne. Ponadto zapewnienie zatrudniania kobietom być może w przyszłości ograniczy korzystanie z instrumentów pomocy społecznej – w tym korzystanie ze świadczeń i zasiłków. W ramach procesu rewitalizacji należy podjąć takie działania, które zaktywizują m.in. kobiety długotrwale bezrobotne, ale również pozostałe osoby, które w wyniku bezrobocia znajdują się w grupie osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym. Do takich działań powinno należeć stałe wspieranie aktywności osób bezrobotnych, ich edukacja, która ostatecznie mogłaby prowadzić do wyjścia z kategorii osób wykluczonych.
3. Działania rewitalizacyjne powinny również uwzględnić możliwości ekonomiczne, gospodarcze i turystyczne gminy, ponieważ ułatwi to aktywizację zawodową i społeczną wyżej wymienionych grup i może **ograniczyć liczbę zasiłków i świadczeń**, z których obecnie korzystają mieszkańcy gminy.
4. Należy również pamiętać, że wymienione grupy należy również zaktywizować pod kątem **społeczno – kulturowym**, a także historycznym, aby nie dopuścić do ich wykluczenia społecznego. Poprawienie infrastruktury przestrzennej i technicznej pozwoli na częstsze korzystanie z zasobów kulturalnych gminy, działalności wolontariackiej w ramach gminnych organizacji pozarządowych oraz korzystanie z różnych proponowanych w gminie form spędzania

wolnego czasu. Ponadto istotne wydaje się podjęcie działań w ramach rewitalizacji, które wykorzystają specyfikę społeczności lokalnej pod względem kulturowym, organizacji imprez tematycznych charakterystycznych dla gminy i które jednocześnie w ten sposób będą budowały tożsamość lokalną mieszkańców. Ważne jest uwzględnienie w działaniach rewitalizacyjnych wykorzystanie potencjału przyrodniczego gminy, jakim chociażby są tereny parkowe, aby aktywizować osoby, które są wykluczone bądź grozi im wykluczenie społeczne.

5. Z wypowiedzi osób znaczących w gminie, a także wg dokumentu „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”⁸ wynika, że **mieszkańcy gminy są zagrożeni wykluczeniem ze względu na trudny dostęp do usług publicznych, do których zaliczamy między innymi opiekę medyczną.**

Najważniejszym problemem jest trudność w aktywizacji społecznej mieszkańców i postawy roszczeniowe. Poza tym istniejące zasoby historyczne i kulturowe nie są w pełni wykorzystane, co przyczynia się do jeszcze większej degradacji obszaru, a tym samym do mniejszego zaangażowania mieszkańców w budowanie tożsamości lokalnej.

Na terenie Gminy Boleszkowice występują obszary popegeerowskie, na których mieszkańcy są narażeni na wykluczenie społeczne, ale przede wszystkim na izolację społeczną. Społeczności zamieszkujące tereny popegeerowskie charakteryzują się tym, że często są to zamknięte enklawy, które nie są aktywne społecznie i zawodowo. Sytuacja taka sprawia przekazywanie z pokolenia na pokolenie postaw biernych, co należy wykluczyć w długofalowych działaniach rewitalizacyjnych poprzez ich aktywizację społeczną.

Gmina Boleszkowice posiada potencjał w postaci zasobów naturalnych, które można wykorzystać dla działań aktywności sportowej, społecznej, działania mogą być skierowane do osób starszych. Może też być skierowana do młodzieży – miejsca do rodzinnego uprawiania sportu, wycieczki tematyczne, przy jednoczesnym wykorzystaniu kapitału społecznego jaki mogą się stać lokalni przewodnicy, liderzy społeczni, eksperci społeczni, którzy otrzymując wsparcie ze strony władz samorządowych będą inicjować lokalne działania społeczne. Ponadto wykorzystanie w odpowiedni sposób walorów przyrodniczych może przyczynić się z jednej strony do kształtowania postaw proekologicznych, z drugiej też strony przestrzeń może być wykorzystana do aktywizacji osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Szczególnie skorzystałyby na tym osoby, które pozostają bezrobotne, do których wykorzystując odpowiednio przygotowaną infrastrukturę można by było kierować działania mające na celu ich aktywizację na rynku pracy.

Ważne jest również stworzenie takich możliwości w przestrzeni gminy, aby można było realizować działania integrujące społeczność gminy. Najmłodsze i najstarsze pokolenie dzieli często przepaść w postaci realizowanych i oczekiwanych norm kulturowych, stąd często następuje szereg

⁸ Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych, s. 25

nieporozumień. Warto jest wykorzystać potencjał jakie ze sobą niosą przedstawiciele najstarszego i najmłodszego pokolenia w celu wzajemnego poznawania się i wspomóc integrację międzypokoleniową odpowiednio do tego przygotowaną infrastrukturą. Zabiegi tego typu zmniejszą prawdopodobieństwo konieczności wyjazdów młodych ludzi poza granice Gminy Boleszkowice i jednocześnie mogą wskazać na nowe pola do działań dla najmłodszego pokolenia. Ważne jest, aby uświadomić mieszkańcom znaczenie terenu, na którym mieszkają jednocześnie wykorzystując go systematycznie dla działań mających na celu ponowne włączenie osób odizolowanych społecznie i aby nie doprowadzić do ich ponownej izolacji. Ponadto zadbanie o tereny zielone na obszarach zdegradowanych przyczynić się może do zmiany ich funkcji i jednocześnie zwiększyć poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców.

Uwarunkowania gospodarcze

Województwo Zachodniopomorskie to województwo, na którym znajdowało się wiele Państwowych Gospodarstw Rolnych. Analizy prowadzone po zmianie ustrojowej przynoszą następujące wyniki dotyczące działalności rolniczej na terenie województwa

„Podstawowe wyniki Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r., w porównaniu ze Spisem Rolnym z 2002, w województwie zachodniopomorskim wskazują na:

- tendencję zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni;
- wzrost udziału w ogólnej liczbie gospodarstw tych podmiotów, które prowadzą działalność rolniczą (w 2002 r. – 64,0%; w 2010 r. – 79,8%). Tendencja ta może być oceniana jako pozytywna z punktu widzenia konkurencyjności i efektywności ekonomicznej gospodarstw;
- zmiany w strukturze gospodarstw rolnych – spadek (o 41,5%) liczby gospodarstw najmniejszych (o powierzchni 0 -5 ha użytków rolnych), wzrost liczby gospodarstw odnotowano w grupie największych – o powierzchni 50 ha i więcej (o 27,6%);
- zmniejszenie liczby pracujących użytkowników gospodarstw rolnych, co jest bezpośrednio wynikiem zmniejszenia się liczby tych gospodarstw. Ponad 60% ogółu pracujących użytkowników to osoby w wieku powyżej 44 lat. Struktura wieku tych osób jest bardziej niekorzystna w przypadku kobiet niż mężczyzn⁹.

Uwarunkowania gospodarcze dotyczą przede wszystkim możliwości wykorzystania potencjału gospodarczego, ekonomicznego, ale przede wszystkim kapitału społecznego, dzięki którym rejon działalności gospodarczej zyskuje pod względem swojej atrakcyjności.

Na terenie Gminy Boleszkowice stwierdzono występowanie 33 podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze Regon w sektorze rolniczym (dla porównania dla powiatu myśliborskiego są to 319

⁹ Diagnoza środowisk popegeerowskich, Biuletyn Obserwatorium Integracji Społecznej nr 2 (8)/13, s.12

podmioty), w sektorze przemysłowym 25 podmiotów (powiat myśliborski – 752) i w sektorze budowlanym 44 podmioty (powiat myśliborski – 1029 podmioty)¹⁰.

Gmina Boleszkowice to również tereny popegeerowskie, na których występowały Państwowe Gospodarstwa Rolne. Wraz ze zmianą ustroju w Polsce zniknęła również potrzeba wspierania działalności tego typu gospodarstw. „Zmiany ustrojowe i transformacja gospodarcza, jakie miały miejsce po 1989 roku, przyniosły kres PGR -ów. Po wycofaniu dotacji państwowych, w wyniku reform gospodarczych w 1989, PGR -y w większości zbankrutowały, zostały przejęte przez Agencję Rynku Rolnego lub spółki pracownicze. Reguły szokowej terapii polskiej gospodarki, przyjęte w ramach reform gospodarczych na początku roku 1990, postawiły państwowe gospodarstwa rolne w trudnym położeniu. Proces urynkowania gospodarki był podstawą do przemian własnościowych i organizacyjnych, jak również zmian w systemie zarządzania w byłych PGR -ach. Uznano, że sprawą nadrzędną jest prywatyzacja PGR, a efekty ekonomiczne przyjdą jako efekt prywatyzacji”¹¹

Spowodowało to jednocześnie wiele zmian w zakresie życia społecznego, przyczyniło się m.in. do trudności w kształtowaniu postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców gminy. Pozostał potencjał jakim dysponowała gmina pod względem zasobów jaki była wtedy możliwa do uprawiania ziemia, jednak bez odpowiednio przygotowanego kapitału społecznego zaistniała trudność w motywowaniu mieszkańców do rozpoczynania własnej działalności gospodarczej. Było to między innymi efektem wcześniejszego stałego wsparcia PGR-ów, co doprowadziło do braku wykształcenia w mieszkańcach postaw przedsiębiorczych i zachowań wewnątrzsterownych.

Jednakże Gmina Boleszkowice charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności –597. Dla porównania ten sam wskaźnik dla powiatu myśliborskiego wynosi 737 osób.¹²

Poniższy wykres przedstawia liczbę jednostek wpisanych, nowo zarejestrowanych i wykreślonych z rejestru REGON.

¹⁰

http://szczecin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_zachodniopomorskie/portrety_gmin/powiat_koszalinski/gmina_wiejska_boleszkowice.pdf s.3

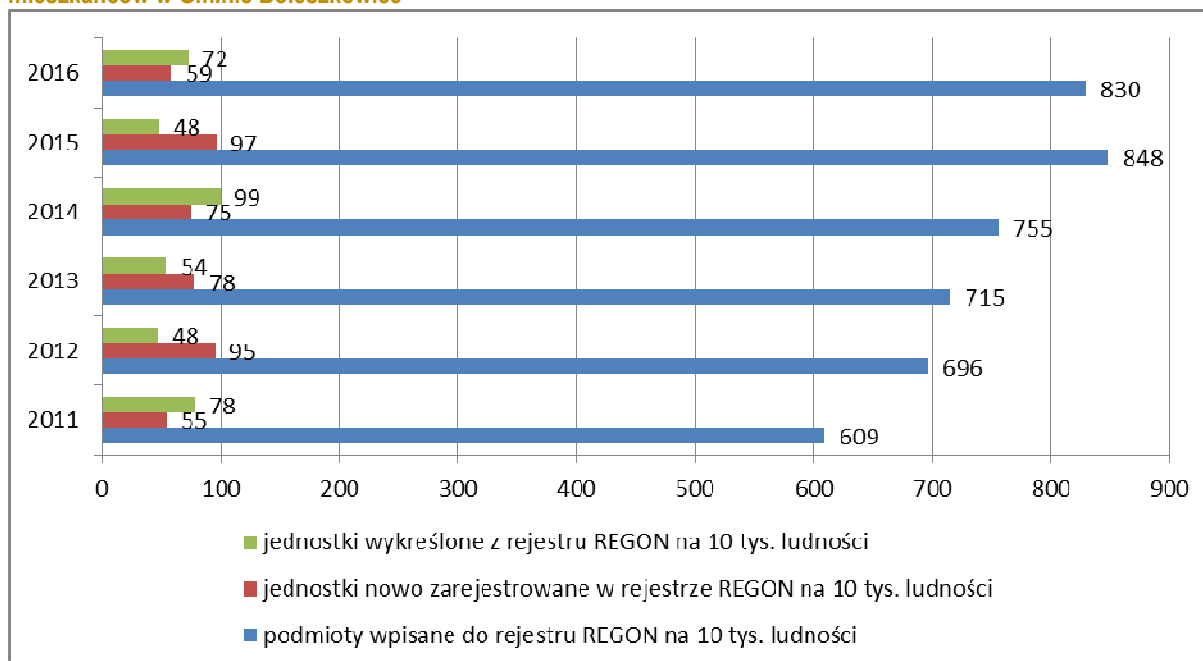
¹¹ Diagnoza środowisk popegeerowskich, Biuletyn Obserwatorium Integracji Społecznej nr 2 (8)/13, ss. 6-7

¹²

http://szczecin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_zachodniopomorskie/portrety_gmin/powiat_mysliborski/gmina_wiejska_boleszkowice.pdf s.3

Wykres 15 Liczba jednostek wpisanych, nowo zarejestrowanych i wykreślonych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

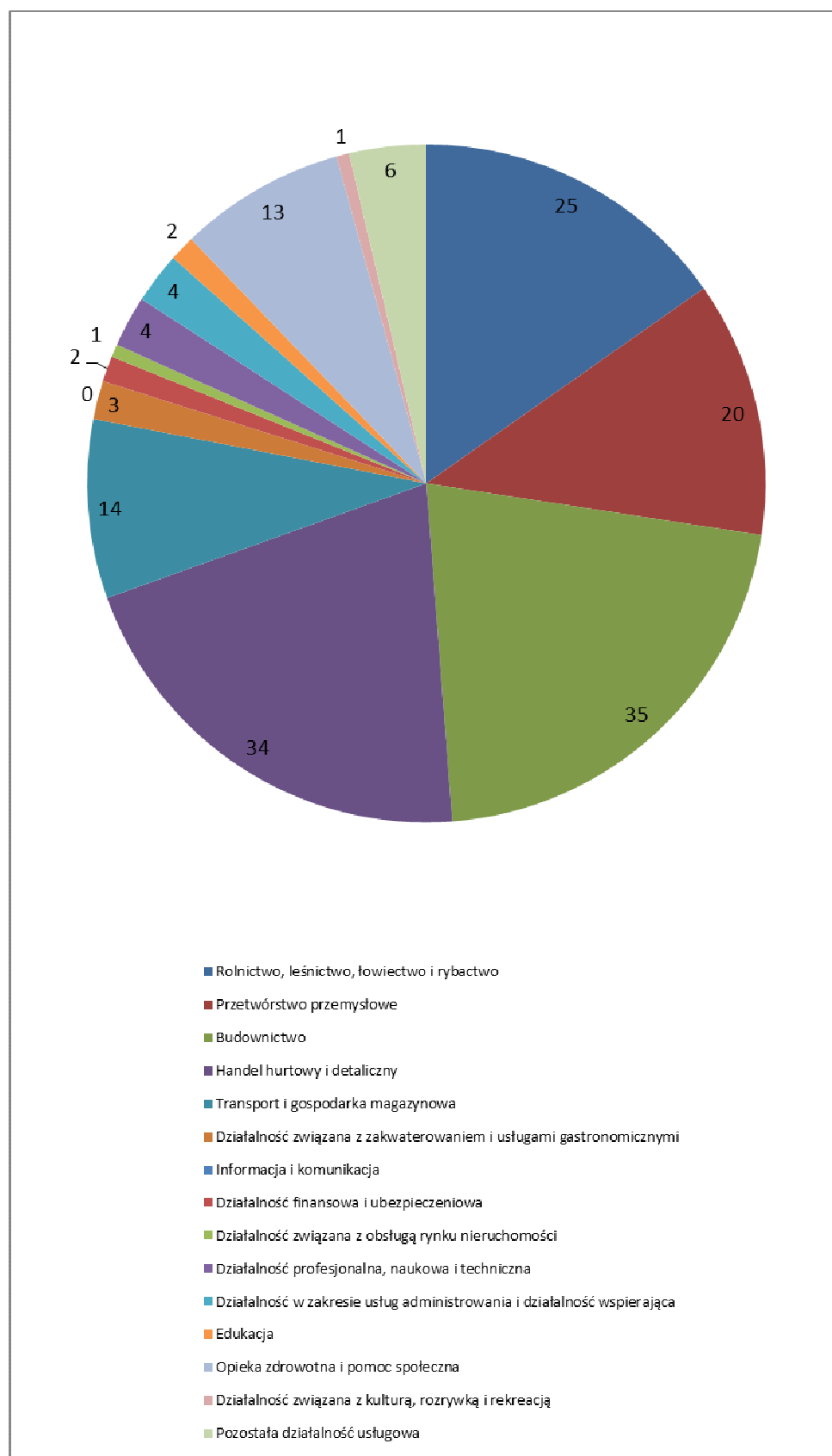
Na przestrzeni lat zwiększa się liczba podmiotów wpisanych do rejestru Regon, natomiast w przypadku podmiotów nowo zarejestrowanych oraz wykreślonych z rejestru Regon tendencja jest skokowa. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że zarówno w 2011, 2014 oraz w 2016 liczba jednostek wykreślonych z rejestru Regon jest większa niż liczba podmiotów nowo zarejestrowanych.

Poniższy wykres wskazuje, że działalność prowadzona przez osoby fizyczne opiera się przede wszystkim na handlu hurtowym i detalicznym oraz na budownictwie. Następnie jest rolnictwo i przetwórstwo przemysłowe. Jako ostatnie są usługi związane z obsługą rynku i nieruchomości oraz z działalnością kulturalną i rozrywką.

Gmina Boleszkowice to gmina charakteryzująca się szczególnymi walorami przyrodniczymi, które można by było wykorzystać jako bazę dla działalności kulturalnej i rozrywkowej, która mogłaby kierować swoje usługi szczególnie do osób starszych a także dla działań łączących najmłodsze i najstarsze pokolenie.

Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wg danych ewidencyjnych powierzchnia gminy Boleszkowice wynosi 13 136 ha. Największy udział w strukturze użytkowania mają lasy, obejmują one teren 7042 ha, co stanowi 52,29 % całej powierzchni gminy. Wśród pozostałych dominują grunty orne zajmujące powierzchnię 3994 ha, tj. 29,65 % obszaru gminy. Tereny leśne rozmieszczone w zwartym kompleksie zajmującym zachodnią i południową część gminy.¹³

Część powierzchni Gminy Boleszkowice mogą stanowić tereny do rozwijania działalności gospodarczej, opartej na hodowli i przetwórstwie. **Działalność ta może stanowić ważny element rozwoju gospodarczego gminy z jednej strony, z drugiej strony może przyczynić się również do budowania tożsamości lokalnej mieszkańców bazując na dobrach naturalnych gminy.**

Poniższe dane przedstawiają współczynnik przedsiębiorczości, który jest wynikiem stosunku liczby podmiotów w danej miejscowości do liczby mieszkańców tej samej miejscowości. Współczynnik poniżej średniej oznacza słabo rozbudowaną przedsiębiorczość.

Tabela 7 Współczynnik przedsiębiorczości w Gminie Boleszkowice

Lp.	Sołectwa	Liczba ludności	Liczba podmiotów gospodarczych	Wskaźnik przedsiębiorczości	poniżej średniej - stan zły
1.	Boleszkowice	1372	57	4,15	tak
2.	Chlewice	68	4	5,88	nie
3.	Chwarszczany	228	11	4,82	tak
4.	Gudzisz	279	14	5,01	nie
5.	Kaleńsko	47	2	4,25	tak
6.	Namyślin	321	21	6,54	nie
7.	Porzecze	41	2	4,87	tak
8.	Reczyce	141	11	7,80	nie
9.	Wysoka	395	7	1,77	tak
		2892	129	średnia 5,01	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CEiDG

Sytuacja, gdy występuje niski wskaźnik przedsiębiorczości nie sprzyja kształtowaniu postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. Przyczyny takiego zjawiska mogą być wielorakie: trudności w rozumieniu przepisów prawa, zbyt niska motywacja do prowadzenia własnej działalności

¹³ Strategia Rozwoju Gminy Boleszkowice na lata 2016 - 2024

gospodarczej, trudności w uzyskaniu dofinansowania, a także brak wiedzy na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Równie istotnym czynnikiem, który może utrudniać kształtowanie się właściwych postaw przedsiębiorczych jest apatia społeczna i negatywne postawy wobec pracy, brak rozumienia potencjału jaki gmina posiada i jaki można wykorzystać w działalności przedsiębiorczej takiej jak na przykład niewielka hodowla produktów własnych w celach sprzedaży lokalnej.

Ważne jest, aby w działaniach rewitalizacyjnych możliwe było wykorzystanie potencjału gminy do stworzenia odpowiednich warunków dla zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, przede wszystkim w zakresie dostępności komunikacyjnej do obszarów, na których swoją działalność prowadzą przedsiębiorstwa oraz możliwości otrzymania pomocy ze strony podmiotów administracji samorządowej.

Można również podkreślić, iż trudności z prowadzeniem działalności na obszarze wiejskim wynikają z większej trudności dostępu do wysokiej szybkości transmisji danych, co jest podstawą wielu nowych przedsięwzięć biznesowych.

Współczynnik poniżej średniej występujący w określonej jednostce może przyczyniać się do zmniejszania atrakcyjności danego terenu jako terenu znaczącego do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. Skutkiem takiego zjawiska może też być odpływ młodych ludzi do większych miejscowości w celu szukania pracy.

Należy w ramach działań rewitalizacyjnych zadbać o kształtowanie postaw przedsiębiorczych, ale przede wszystkim o propagowanie aktywnej postawy na rynku pracy, szkoleniu w celu kształtowania postaw opartych na działaniach wewnątrzsterownych, zwłaszcza wśród osób długotrwale wykluczonych z powodu bezrobocia. Ważne jest, aby w tym celu stworzyć w ramach działań rewitalizacyjnych odpowiednie warunki wraz z odpowiednią infrastrukturą, aby działania aktywizujące w sferze zawodowej osoby wykluczone przyniosły w przyszłości oczekiwany efekt. Warto przy tym wykorzystać zarówno zasoby naturalne gminy jak i również kapitał społeczny oraz zatrudnić odpowiednio wyszkolonych edukatorów, aby wspierali mieszkańców w kształtowaniu postaw przedsiębiorczych, a także w umiejętności poruszania się na rynku pracy. Konieczne jest również podjęcie działań mających na celu zaktywizowanie osób długotrwale bezrobotnych, które poprzez brak dostosowania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, stają się coraz bardziej wykluczone społecznie. Wymagają w związku z tym podjęcia działań specjalistycznych, które wpłyną na możliwość znalezienia przez nich pracy i powrotu do aktywności zawodowej. Niniejszą formą może być zarówno spółdzielnia socjalna, która wymaga działań aktywizacyjnych skoncentrowanych na aktywnej integracji zawodowej osób wykluczonych lub prace zlecone skoncentrowane na wykonywaniu określonych czynności mających na celu wdrożenie osób wykluczonych w aktywność zawodową.

Uwarunkowania środowiskowe

Gmina Boleszkowice jest terenem bogatym w zasoby naturalnego środowiska, które stanowią ogromny potencjał, służący promocji i aktywności mieszkańców gminy oraz potencjalnych turystów. **Z wypowiedzi osób znaczących warto walory przyrodnicze wykorzystać w celu budowania tożsamości lokalnej zwłaszcza wśród mieszkańców najmłodszego pokolenia, aby w ich świadomości budować potencjał terenu, który zamieszkują.**

Uwarunkowania środowiskowe to również analiza danych dotyczących odpadów komunalnych na terenie gminy.

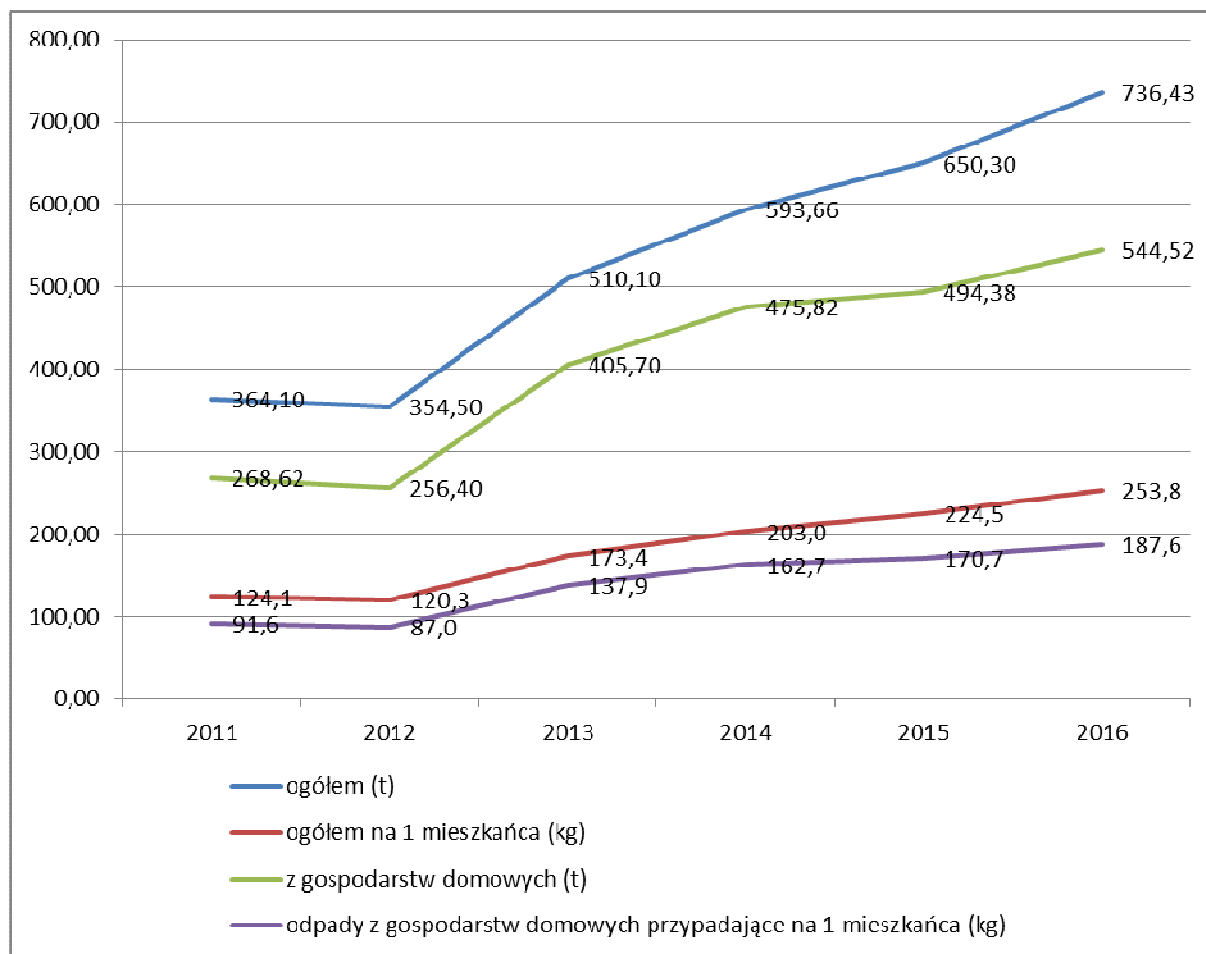
Analizując dane dotyczące zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku można zauważyć, że zwiększa się liczba odpadów w tonach ogółem a tym samym zwiększa się liczba kilogramów przypadająca na jednego mieszkańca i co za tym idzie również wzrasta liczba odpadów z gospodarstw domowych przypadających na jednego mieszkańca. Szczególnie wyraźnie wzrosty widać w 2015 i 2016 roku jeżeli chodzi o odpady w tonach ogółem.

W kontekście działań rewitalizacyjnych należy zwrócić na te kwestię również szczególną uwagę, ponieważ funkcjonowanie w środowisku zaśmieconym sprawia, że może obniżać się motywacja do aktywizacji mieszkańców w zakresie działań na rzecz gminy, ponieważ istnieje prawdopodobieństwo, że chętniej zadbamy o środowisko, które jest już w jakimś stopniu zadbane. Daje to poczucie sprawstwa, dzięki któremu wzrasta motywacja do dalszych działań. Malejąca liczba odpadów może świadczyć o rozbudowanej świadomości ekologicznej, co może stanowić dobry zasób, który może być wykorzystany w działaniach rewitalizacyjnych w Gminie.

Ważne jest więc, aby w ramach działań rewitalizacyjnych wykorzystać walory przyrodnicze jakie posiada gmina i na tej bazie realizować działania aktywizujące społeczność lokalną również w celu budowania postaw proekologicznych. Umocni to jednocześnie w mieszkańcach przekonanie, że otoczenie, w którym funkcjonują daje im korzyści nie tylko przyrodnicze, ale również takie, które przyczyniają się do integracji społecznej i promocji gminy.

Wykres 17 Zmieszane odpady w ciągu roku w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Uwarunkowania przestrzenno- funkcjonalne

Uwarunkowania przestrzenno – funkcjonalne będą analizowane pod kątem dostępności sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej oraz pod kątem dostępności obiektów kulturalnych i sportowych. Należy podkreślić, iż dostępność mieszkańców do sieci kanalizacyjnej jest ważnym czynnikiem w kontekście zapewnienia podstawowych potrzeb mieszkańców. W związku z tym obszary, na których występuje dostęp do kanalizacji można uznać za w mniejszym stopniu wymagające odnowy oraz przeciwdziałania zjawiskom kryzysowym. Kanalizacja wpływa na wyższy komfort życia osób, ale również mniejsze skażenie środowiska. Natomiast dostępność do obiektów kulturalnych i sportowych stanowi ważny element aktywizacji i integracji społecznej. Obiekty, które nie są w odpowiednim stopniu modernizowane wpływają na pogorszenie funkcji użytkowych i obniżenie ich parametrów technicznych. Ma to również bezpośredni wpływ na estetykę obszaru oraz możliwość wystąpienia zachowań niepożądanych, które koncentrują się na obszarach sprzyjających picciu alkoholu, czyli zaniedbanych i pozostających na uboczu.

Tabela 8 Uwarunkowania przestrzenno – funkcjonalne w Gminie Boleszkowice – małe IMD

Lp.	Sołectwa	Liczba ludności	Dostępność sieci kanalizacyjnej	Dostępność sieci wodociągowej	Dostępność sieci gazowej	Dostępność lub zły stan obiektów kulturalnych (bibliotek, kin, teatrów, świetlic, domów kultury itp.)	Dostępność lub zły stan obiektów sportowych (stadionów, hal sportowych, basenów, boisk itp.)
1.	Boleszkowice	1372	tak	tak	nie	2	3
2.	Chlewice	68	nie	tak	nie	0	0
3.	Chwarszczany	228	nie	tak	nie	1	0
4.	Gudzisz	279	nie	tak	nie	1	0
5.	Kaleńsko	47	nie	tak	nie	1	0
6.	Namyślin	321	nie	tak	nie	2	1
7.	Porzecze	41	nie	tak	nie	0	0
8.	Reczyce	141	nie	tak	nie	1	0
9.	Wysoka	395	tak	tak	nie	1	0
		2892					

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Boleszkowice

Tabela 9 Uwarunkowania przestrzenno – funkcjonalne w Gminie Boleszkowice – małe IMD

Lp.	Sołectwa	Liczba ludności	Dostępność sieci kanalizacyjnej	Dostępność sieci wodociągowej	Dostępność sieci gazowej	Dostępność lub zły stan obiektów kulturalnych (bibliotek, kin, teatrów, świetlic, domów kultury itp.) - poniżej średniej stan zły	Dostępność lub zły stan obiektów sportowych (stadionów, hal sportowych, basenów, boisk itp.) - poniżej średnie stan zły	małe IMD
1.	Boleszkowice	1372	1	1	0	2	3	7
2.	Chlewice	68	0	1	0	0	0	19
3.	Chwarszczany	228	0	1	0	1	0	14
4.	Gudzisz	279	0	1	0	1	0	14
5.	Kaleńsko	47	0	1	0	1	0	14
6.	Namyślin	321	0	1	0	2	1	10
7.	Porzecze	41	0	1	0	0	0	19
8.	Reczyce	141	0	1	0	1	0	14

9.	Wysoka	395	1	1	0	1	0	10
		2892	średnia 0,2	średnia 1	średnia 0	średnia 1	średnia 0,4	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Boleszkowice

Obszar gminy to takie uwarunkowania przestrzenne, które pozwalają na wykorzystanie ich w celu rozwoju gminy zarówno pod względem funkcjonalnym jak i gospodarczym. Oprócz zabytków, starych budynków i dostępnej infrastruktury należy pamiętać, aby w sposób funkcjonalny wykorzystać również krajobraz i środowisko, na którym można zorganizować przestrzeń użytku turystycznego, ale również publicznego – poprawa stanu parków, skwery, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, ale również przyciągnięcie turystów i potencjalnych inwestorów.

Analiza uwarunkowań przestrzenno – funkcjonalnych ukazuje problemy, które należy uwzględnić w działaniach rewitalizacyjnych całej gminy. Szczególnie należy zwrócić uwagę na przestrzeń, którą należy stworzyć, aby działania rewitalizacyjne były możliwe do realizacji i zapewniły w przyszłości ciągłość osiągniętych w procesie rewitalizacji. W ramach odpowiednio przygotowanej przestrzeni będzie wówczas możliwe zaktywizowanie kategorii osób wykluczonych : osoby starsze, osoby w wieku przedprodukcyjnym i również osoby, które korzystają z pomocy społecznej. Ważne jest, aby wykreować miejsca, gdzie osoby starsze i młodsze będą w stanie korzystać z usług publicznych oraz różnorodnych form aktywizacji społecznej. W ramach uwarunkowań przestrzenno – funkcjonalnych należy przede wszystkim zadbać o następujące kwestie:

- W ramach działań rewitalizacyjnych należy przystosować pomieszczenia na organizację spotkań, imprez i warsztatów kulturalnych, działań zachęcających społeczność do zachowań prospołecznych i przedsiębiorczych w celu zaktywizowania mieszkańców gminy, szczególnie na obszarach zdegradowanych wśród mieszkańców wykluczonych społecznie bądź też zagrożonych wykluczeniem społecznym (osoby starsze, bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami). Działania te mają na celu również kształtowanie tożsamości lokalnej mieszkańców, a także włączenie do życia społecznego osoby społecznie wykluczone
- Istotna jest również potrzeba stworzenia funkcjonalnej przestrzeni dla aktywizacji zawodowej mieszkańców wykluczonych społecznie. Wydaje się być elementem niezbędnym, aby w procesie rewitalizacji wykreować miejsce, które będzie odpowiednie do prowadzenia warsztatów dla osób długotrwale bezrobotnych, wyposażenie tego miejsca we właściwe temu celowi stanowiska konsultacyjne i warsztatowe. Ponadto przystosowanie przestrzeni funkcjonalnie dla celów aktywizacji zawodowej przyczyni się do wzmocnienia więzi społecznej osób bezrobotnych oraz pozwoli im zobaczyć, że nie są odizolowani w swoim problemie, pracując we wspólnej przestrzeni z innymi bezrobotnymi osobami.
- Równie ważne jest wspieranie działań integracyjnych wśród mieszkańców poprzez stworzenie im odpowiedniej infrastruktury na świeżym powietrzu. Gmina Boleszkowice jest miejscem atrakcyjnym przyrodniczo, dlatego też należałoby w ramach działań rewitalizacyjnych zadbać o

zapewnienie odpowiedniej przestrzeni dla integracji na zewnątrz, którą można by wykorzystać bez względu na pogodę.

Uwarunkowania techniczne

Przez gminę przebiega linia kolejowa Kostrzyn – Szczecin o dość intensywnym ruchu. Na jej trasie w granicach gminy funkcjonują dwie stacje kolejowe: Boleszkowice i Namysłin. Linia ma charakter tranzytowy. Główną osią komunikacyjną gminy jest droga krajowa nr 31 (Szczecin – Kostrzyn), która przebiega przez Chwarszczany i Boleszkowice.

Drugą ważną trasą jest droga wojewódzka nr 127 prowadząca od granicy państwa do Dębna i przebiegająca przez Chwarszczany, Gudzisz, Namysłin i Porzecze. Występujące w gminie drogi powiatowe stanowią powiązania pomiędzy następującymi miejscowościami:

- Wyszyna – Wysoka,
- Sitno – Boleszkowice,
- Boleszkowice – Wysoka – Dębno,
- P. Krępno – Boleszkowice,
- Kłosów – Namysłin,
- Chlewice – Namysłin,
- Namysłin – Kaleńsko – Kostrzyn.

Opisana sieć dróg uzupełniona jest o drogi gminne oraz pozostałe ciągi drogowe, zwykle drogi gruntowe oraz dukty leśne.

Komunikacja zbiorowa w gminie jest słabo rozwinięta. Transport komunikacją PKS odbywa się na trasach: Dębno – Boleszkowice – Szczecin oraz Boleszkowice – Dębno.¹⁴

Mając na względzie uwarunkowania techniczne, które w bezpośredni sposób wpływają na jakość życia mieszkańców przeprowadzono analizę poszczególnych czynników przekładających się na możliwość uznania danego obszaru za wymagający podjęcia działań rewitalizacyjnych. Do niniejszych wskaźników zaliczono postępującą dewastację obiektów, a także rodzaj nawierzchni i jej jakość na obszarze sołectw. Analiza stanu dróg pozwala na wskazanie obszarów, które posiadają wyższy potencjał rozwojowy ze względu na lepszą jakość dróg i zapewnienie mieszkańcom wyższego stopnia dostępności komunikacyjnej oraz obszarów, na których istnieje utrudniona możliwość przemieszczania się ze względu na stan drogi, co wpływa na trudniejszą możliwość jego rozwoju i eliminacji stopnia natężenia problemów społecznych.

¹⁴ Folder Gminy Boleszkowice

Tabela 10 Uwarunkowania techniczne w Gminie Boleszkowice

Lp.	Sołectwa	Liczba ludności	Rodzaj nawierzchni / stan drogi - utwardzona/ nieutwardzona	długość drogi	liczba zabytków (GEZ)
1.	Boleszkowice	1372	bitumiczna/polbruk	18,6	22
2.	Chlewice	68	bitumiczna/gruntowa	1,9	5
3.	Chwarszczany	228	bitumiczna/gruntowa	5,45	8
4.	Gudzisz	279	bitumiczna	6,03	9
5.	Kaleńsko	47	bitumiczna/gruntowa	2,73	6
6.	Namyślin	321	bitumiczna/gruntowa	35,71	13
7.	Porzecze	41	bitumiczna	2,22	7
8.	Reczyce	141	bitumiczna	1,12	7
9.	Wysoka	395	bitumiczna/gruntowa	11,62	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Boleszkowice

Tabela 11 Uwarunkowania techniczne w Gminie Boleszkowice –małe IMD

Lp.	Sołectwa	Liczba ludności	Rodzaj nawierzchni / stan drogi - utwardzona/ nieutwardzona - poniżej średniej stan zły	długość drogi	liczba zabytków (GEZ) - powyżej średniej stan zły	małe IMD
1.	Boleszkowice	1372	2,5	18,6	22	4
2.	Chlewice	68	1,5	1,9	5	4
3.	Chwarszczany	228	1,5	5,45	8	4
4.	Gudzisz	279	2	6,03	9	2
5.	Kaleńsko	47	1,5	2,73	6	4
6.	Namyślin	321	1,5	35,71	13	7
7.	Porzecze	41	2	2,22	7	2
8.	Reczyce	141	2	1,12	7	2
9.	Wysoka	395	1,5	11,62	7	4
		2892	średnia 1,7		średnia 9,3	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Boleszkowice

Zły stan dróg oraz brak oświetlenia i chodników może w znaczącym stopniu wpływać na degradację wyżej wymienionych terenów nie tylko pod względem ekonomicznym czy technicznym, ale przede wszystkim pod względem społecznym. Brak możliwości bezpiecznego poruszania się na terenie gminy determinuje niską aktywizację mieszkańców, a tym samym jeszcze bardziej może obniżyć aktywność osób starszych, które mogłyby uczestniczyć w organizowanych dla nich spotkaniach. Jednocześnie może to być powód obniżający motywację do organizacji działań dla najmłodszego pokolenia, które w przyszłości będzie odpływało ze wsi do miejskich aglomeracji.

Diagnoza wykazała, że istnieje potrzeba zadbania o techniczne uwarunkowania w ramach procesów rewitalizacyjnych w celu odnowienia obszarów zdegradowanych oraz w celu wsparcia osób wykluczonych społecznie bądź też zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- Należy w ramach działań rewitalizacyjnych odnowić budynki zdewastowane w celu poprawienia jakości życia mieszkańców i możliwości prowadzenia aktywizacji mieszkańców z użyciem zasobów kulturowych.
- Zdiagnozowano potrzebę zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców, którą można uzyskać poprzez przystosowanie budynków, gdzie można stworzyć miejsca do wspólnego spędzania czasu, co może przyczynić się do zwiększenia integracji społecznej, a tym samym do zniwelowania zjawiska wykluczenia społecznego wśród osób wykluczonych społecznie.

Podsumowanie

Gmina Boleszkowice to obszar, który charakteryzuje się wieloma walorami naturalnymi. Walory te stanowią potencjał do wykorzystania w celu społecznej aktywizacji mieszkańców, aktywizacji zawodowej oraz ogólnego ożywienia społecznego i gospodarczego zaniedbanych obszarów gminy.

W dokumencie Strategia Rozwoju Gminy Boleszkowice na lata 2016 – 2024 zostały przedstawione między innymi wyniki badań, które odnoszą się do tego, że mieszkańcy jako najsłabsze strony w sferze społecznej gminy upatrują niską aktywność społeczną mieszkańców, a także migracje ludzi młodych.¹⁵ Na takie same problemy przede wszystkim w sferze społecznej zwracają uwagę osoby znaczące w gminie w swoich wypowiedziach.

Przeprowadzona diagnoza wskazuje istnienie potencjału gminy, który może być wykorzystany w ramach działań rewitalizacyjnych z jednej strony, z drugiej strony ukazuje szereg problemów występujących w wymiarach:

- ❖ społecznym,
- ❖ gospodarczym,
- ❖ środowiskowym
- ❖ przestrzenno – funkcjonalnym,
- ❖ technicznym.

¹⁵ Strategia Rozwoju Gminy Boleszkowice na lata 2016 - 2024

Analiza **uwarunkowań społecznych** definiuje kategorie osób zagrożonych oraz problemy społeczne i potencjalne ich konsekwencje. Do tych kategorii należą przede wszystkim osoby starsze oraz osoby korzystające z pomocy społecznej, osoby bezrobotne. Gmina charakteryzuje się również stosunkowo niskim wskaźnikiem osób w wieku przedprodukcyjnym.

Potencjałem, który należałoby wykorzystać w działaniach rewitalizacyjnych jest działalność organizacji pozarządowych a także walory naturalne na terenie gminy oraz działalność turystyczna i działania na rzecz ekologii.

Uwarunkowania gospodarcze dotyczą przede wszystkim wskaźnika osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy. Wskaźnik ukazuje generalnie niską aktywność gospodarczą mieszkańców gminy. Należy w związku z tym podjąć działania mające na celu aktywizację postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. Należy wykorzystać również potencjał jakim dysponuje gmina i kierować działania na promocję lokalnych produkcji i usług poprzez m.in. szkolenia. Ponadto wspieranie osób bezrobotnych w przyszłości może się przełożyć na wzrost wskaźnika przedsiębiorczości lub na zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych, które w ramach działań rewitalizacyjnych będą brały udział w zadaniach ich aktywizujących. Należy również wspierać działalność poza usługami związanymi z działalnością na rzecz promocji działań ekologicznych, aby oprócz turystów spoza granic gminy zachęcić również najmłodsze pokolenie do budowania tożsamości lokalnej bazującej na walorach przyrodniczych, co w przyszłości może przyczynić się ich chęci pozostania w rodzinnej miejscowości.

Analiza **uwarunkowań środowiskowych** wskazuje przede wszystkim na stosunkowo wysoki wskaźnik zmieszanych odpadów komunalnych, który wg danych GUS wzrósł w ciągu kilku lat znacznie na terenie gminy. Może to determinować brak ukształtowanych postaw proekologicznych. Należy wykorzystując potencjał jakim jest położenie gminy i jej walory wykorzystać do prowadzenia działań na rzecz kształtowania postaw proekologicznych – zaczynając o edukacji na temat potencjału środowisko-przyrodniczego a kończąc na ukazaniu powiązania codziennych zachowań proekologicznych mieszkańców gminy z jej uwarunkowaniami środowiskowymi. Zaniedbane środowisko naturalne determinuje niską motywację potencjalnych przedsiębiorców do zakładania między innymi działalności opartej na turystyce i agroturystyce.

Uwarunkowania przestrzenno - funkcjonalne determinują funkcjonalność, bezpieczeństwo i jakość zamieszkiwania na terenie gminy. Przeanalizowane zmienne prowadzą do wniosków związanych ze stopniem zniszczenia tkanki historycznej gminy, co wpływa na degradację obszarów. Degradacja przestrzeni i funkcji gminy sprawia, że mieszkańcy nie czują się bezpiecznie a jednocześnie nie mogą być realizowane działania na rzecz aktywizacji społecznej osób wykluczonych, zarówno przez jednostki publiczne a także przez organizacje pozarządowe. Należy podjąć działania na rzecz poprawy przestrzeni i funkcji terenu gminy w celu prowadzenia właściwej integracji społecznej wykorzystując potencjał są organizacje pozarządowe, które mogłyby wspierać działania gminy w aktywizacji osób wykluczonych. Przyczyni się do zniwelowania problemów związanych z bezrobociem, może zaktywizować osoby starsze a jednocześnie przyczyni się do zwiększenia się atrakcyjności obiektów w oczach potencjalnych inwestorów.

Ostatecznie analiza **uwarunkowań technicznych** ukazuje przede wszystkim stan dróg na terenie gminy. **Infrastruktura techniczna w dokumencie „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych” wskazuje, że gmina została wyróżniana w tym zakresie jako istniejący deficyt.**¹⁶ Zły stan dróg przyczynia się między innymi do utrudnionego komunikowania się z miejscowościami ościennymi, a tym samym osobom poszukującym pracy utrudnia do niej dostęp w ramach granic gminy. Trudności związane z niewykorzystaniem potencjału gospodarczego gminy w związku ze złym stanem dróg nie wpływają korzystnie na jej wizerunek w oczach potencjalnego inwestora, nie dorównuje to też światowym standardom, które określają szybki i dobry transport jako jeden z głównych wskaźników dobrego rozwoju gospodarczego. Ponadto może to wpływać na odpływ młodych mieszkańców do większych ośrodków, ze względu na styl życia opierający się na łatwym i szybkim dostępie do potrzebnych im usług i dóbr.

Analiza wszystkich powyższych uwarunkowań pozwoliła na wyodrębnienie obszarów wymagających działań rewitalizacyjnych na obszarze Gminy Boleszkowice.

Województwo zachodniopomorskie to również tereny popegeerowskie, na których występuje wiele problemów m.in. natury Województwo zachodniopomorskie to również tereny popegeerowskie, na których występuje wiele problemów m.in. natury społecznej.

„Wiele, nie tylko rodzin, ale i całych społeczności wiejskich okazało się bezradnych, nie będąc w stanie przystosować się nowej rzeczywistości. Panujący ogólnie zastój, a nawet regres wsi popegeerowskich w efekcie doprowadził do alienacji i wykluczenia zamieszkujących je lokalnych społeczności. Wykluczenie to, oprócz wymiaru społecznego, przejawia się w aspekcie ekonomicznym (bariera finansowa w dostępie do dóbr i usług), a także przestrzennym (fizyczne oddalenie od dużych ośrodków miejskich oraz brak, bądź bardzo ograniczona komunikacja środkami transportu publicznego)¹⁷.”

Boleszkowice to gmina, gdzie występuje obciążenie problemowymi miejscowościami popegeerowskimi. Problemy związane z funkcjonowaniem na obszarze popegeerowskim, to przede wszystkim dziedziczenie biedy, a tym samym duża liczba osób korzystająca z zasiłków, ukryte bezrobocie. Na terenach popegeerowskich kształtuje się często kultura biedy, specyficzne schematy zachowań, które przekazywane z pokolenia na pokolenie sprawiają trudność w wykorzystaniu potencjału Gminy. Tereny popegeerowskie powinny być szczególnie uwzględnione w procesie rewitalizacji, gdyż zakłada ona aktywność społeczną w celu zmniejszenia się problemów w innych strefach.

Podsumowanie procesu delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Podsumowując proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowiła analiza, w której wykorzystane zostały obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Obszary zdegradowane zostały wyznaczone ze względu na dane ilościowe, ale również ze względu na dane jakościowe, które zostały uzyskane podczas prowadzonych warsztatów rewitalizacyjnych. Dane te

¹⁶ Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych, s. 25

¹⁷ tamże, s.20

stanowią ważną wartość w analizie i w przygotowaniu programu. Analiza wszystkich powyższych uwarunkowań pozwoliła na wyodrębnienie obszarów wymagających działań rewitalizacyjnych. Analiza obejmowała ocenę wartości wskaźników na podstawie danych zebranych z instytucji i udostępnionych przez podmioty publiczne w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Szczegółowa analiza prowadzona była w odniesieniu do jednostek analitycznych, do których zakwalifikowane zostały sołectwa.

W celu oceny natężenia występowania negatywnych zjawisk w sferze społecznej dokonano oceny następujących wskaźników z tego zakresu:

- Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
- Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty
- Liczba interwencji policji
- Wiek przedprodukcyjny
- Wiek poprodukcyjny
- Liczba osób bezrobotnych

Analiza danych statystycznych pozwoliła na określenie wskaźnika pozwalającego ocenić natężenie negatywnych zjawisk w **sferze gospodarczej**:

- Współczynnik przedsiębiorczości (Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w odniesieniu do liczby ludności danego obszaru)

W celu oceny natężenia występowania negatywnych zjawisk w **sferze środowiskowej** dokonano oceny jakościowej występowania problemów na obszarze gminy, jednakże w trakcie analizy tej sfery nie zaobserwowano uwarunkowań wpływających negatywnie na sferę środowiskową.

W celu oceny natężenia występowania negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej dokonano oceny wskaźników:

- Dostępność sieci wodociągowej
- Dostępność sieci kanalizacyjnej
- Dostępność sieci gazowej
- Dostępność lub zły stan obiektów kultury
- Dostępność lub zły stan obiektów sportowych (stadionów, hal sportowych, basenów, boisk itp.)

W celu oceny natężenia występowania negatywnych zjawisk w **sferze technicznej** dokonano oceny wskaźnika:

- Postępująca dewastacja obiektów - obiekty zabytkowe w ewidencji lub rejestrze
- Rodzaj nawierzchni / stan drogi - utwardzona/ nieutwardzona.

Tabela 12 Podsumowanie uwarunkowań – IMD dla Gminy Boleszkowice

Lp.	Sołectwa	Liczba ludności	Wskaźniki				IMD łącznie
			IMD społeczne	Uwarunkowania gospodarcze	IMD Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne	IMD Uwarunkowania techniczne	
1.	Boleszkowice	1372	14		7	4	28
2.	Chlewice	68	22		19	4	46
3.	Chwarszczany	228	21		14	4	42
4.	Gudzisz	279	13		14	2	30
5.	Kaleńsko	47	30		14	4	51
6.	Namyślin	321	11		10	7	29
7.	Porzecze	41	38		19	2	62
8.	Reczyce	141	13		14	2	30
9.	Wysoka	395	13		10	4	30
		2892					średnia 38

Źródło: Opracowanie własne

Metodologia liczenia Index of Multiple Deprivation: 3 punkty (kolor czerwony), a za każdy kolejny obszar oznaczony na czerwono dodatkowy jeden punkt, czyli odpowiednio: 1 obszar (3 punkty), 2 obszary (3 punkty + 4), 3 obszary (3 punkty + 4 + 5). Obszary oznaczone na inne kolory odpowiednio: 1 punkt (kolor zielony) lub suma z poszczególnej kolumny w uwarunkowaniu. Do każdego sołectwa doliczano dodatkowo wartość IMD (lub małe IMD) w celu otrzymania IMD ogólnego. Analiza gminnych danych i opracowane wskaźniki pokazują zagrożone obszary, które należy uwzględnić w procesie rewitalizacji. Poniższa tabela przedstawia sołectwa ze wskaźnikiem IMD (38 i powyżej). Niniejszy wskaźnik został przyjęty ekspercko, na podstawie średniej wartości IMD osiągniętej na wszystkich obszarach, ze względu na konieczność wskazania obszarów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych. Przyjęta wartość została wyznaczona na podstawie przekroczenia wartości średniej i wynika z wysokiej koncentracji problemów na wskazanych obszarach. Należy podkreślić, iż ważną determinantą w zakwalifikowaniu obszaru jako wymagającego rewitalizacji, było uwzględnienie wysokiego poziomu deficytów społecznych, który był niezbędny, aby teren został zaliczony do obszarów rewitalizacji.

Obszar zdegradowany wyznaczony został w odniesieniu do czterech sołectw: Chlewice, Chwarszczany, Kaleńsko oraz Porzecze i obejmuje obszary zabudowane infrastrukturą mieszkaniową oraz działki, na których możliwe byłoby prowadzenie działań rewitalizacyjnych, ukierunkowanych na marginalizowanie deficytów obszarów.

Obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez 384 mieszkańców, co stanowi 13,3% mieszkańców i obejmuje powierzchnię 161,9 ha, co stanowi 1,2 % w stosunku do całkowitej powierzchni gminy wynoszącej 13 000 ha.

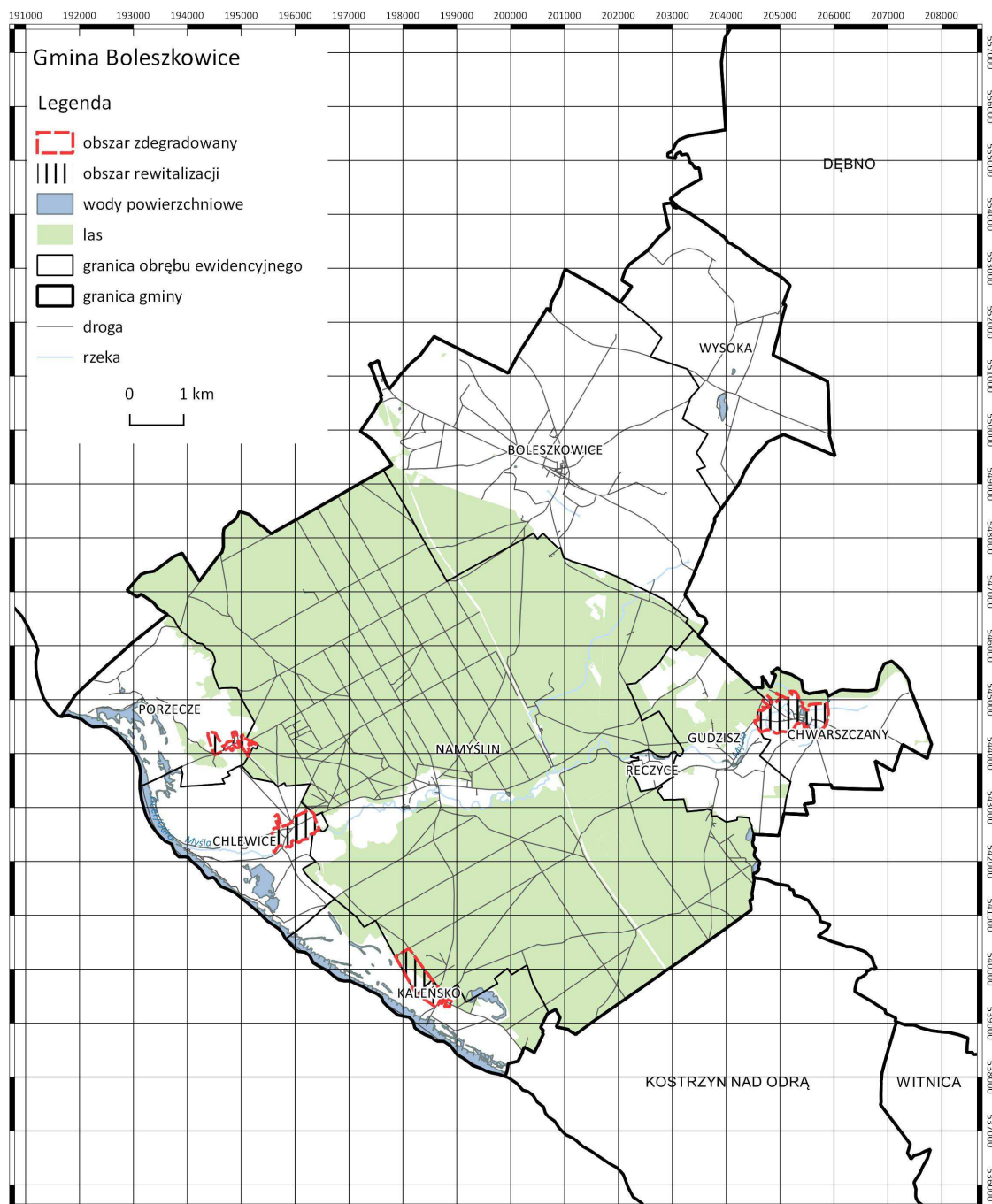

Tabela 13 Wykaz jednostek gdzie zdiagnozowano stan kryzysowy ze względu na wskazania IMD ogólnego

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności	Powierzchnia obszaru	Ogólne IMD
1.	Chlewice	68	35,7	46
2.	Chwarszczany	228	69,4	42
3.	Kaleńsko	47	41,2	51
4.	Porzecze	41	15,6	62
SUMA		384	161,9	-

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 3 Mapa poglądowa obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Pogłębiona diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Gmina Boleszkowice usytuowana jest na wschodzie województwa zachodniopomorskiego, przy granicy województwa lubuskiego oraz przy rzece Odra, która jest obszarem oddzielającym gminę od terenu Niemiec. Należy podkreślić, iż ze względu na usytuowanie, bardzo duże znaczenie dla obszaru gminy odgrywa sąsiednie województwo lubuskie, w którym w bezpośredniej bliskości obszaru gminy usytuowane jest miasto Kostrzyn nad Odrą. Stanowi ono miejsce koncentracji aktywności mieszkańców Gminy Boleszkowice, ze względu na usytuowanie znacznej ilości punktów handlowych oraz bezpośrednią bliskość przejścia granicznego. Ważnym miastem jest również siedziba powiatu, w której zlokalizowana jest gmina, ale, ze względu na specyfikę, należy również wskazać wagę bardzo blisko położonego ośrodka miejskiego jakim jest Kostrzyn nad Odrą.

Województwo zachodniopomorskie w dokumencie *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju* jest uznawane za województwo, w którym występuje kumulacja obszarów charakteryzujących się negatywnymi cechami determinującymi szanse rozwojowe dla województwa, szczególnie na terenach wiejskich. Informacje te są zawarte w dokumencie „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”. Wymieniony dokument opisuje metodologię delimitacji obszaru Specjalnej Strefy Włączenia, którą przygotowaną na podstawie przyjętych następujących wskaźników: dostępność do usług publicznych, demografia, infrastruktura techniczna, problemy miejscowości popegeerowskich, potencjał gospodarczy, ubóstwo. Następnie w każdym z obszarów problemowych wskazano gminy z deficytem. Przy ostatecznej delimitacji SSW, a więc obszaru o najbardziej niekorzystnych wskaźnikach rozwoju społeczno - gospodarczego przyjęto zasadę kumulacji deficytów, co oznacza, że SSW winna obejmować gminy, w których występują deficyty w co najmniej trzech obszarach problemowych¹⁸. Dokument wskazuje, że Gmina Boleszkowice została zakwalifikowana do obszaru przejściowego SSW.

Charakteryzując obszar rewitalizacji, należy zwrócić szczególną uwagę na uwarunkowania przyrodnicze występujące w gminie, które opierają się na występowaniu ważnych obiektów o historycznym znaczeniu, ale również usytuowaniu cennych przyrodniczo obszarów oraz łęgów ptaków. Poniżej przedstawiono cytaty podkreślający charakterystykę potencjałów we wskazanym obszarze: „Na kształt i charakter krajobrazu kulturowego obszaru objętego opracowaniem, miały wpływ przede wszystkim dwa czynniki – zasoby środowiska naturalnego i walory krajobrazowe doliny rzeki Myśli z układem wyniesień i pomniejszych cieków wodnych, które umożliwiły pierwszym przybyszom (ludom k. łużyckiej) rozwój osadnictwa i które następnie przyczyniły się do wyboru tego miejsca przez przedstawicieli zakonu templariuszy, którzy wykorzystując walory topograficzne założyli w tym miejscu dwór klasztorny, którego widocznymi zachowanymi elementem jest budynek kaplicy zakonnej oraz fragment ściany (z granitowym ościeżem okiennym) w piwnicy domu stojącego opodal kaplicy. Dwór zakonny templariuszy (curia), przejęty przez joannitów zajmował obszar niewielkiego wyniesienia opadającego w kierunku Myśli. Przestrzeń dworu wydzielono sytuując po obwodzie zabudowę mieszkalną i gospodarczą, w

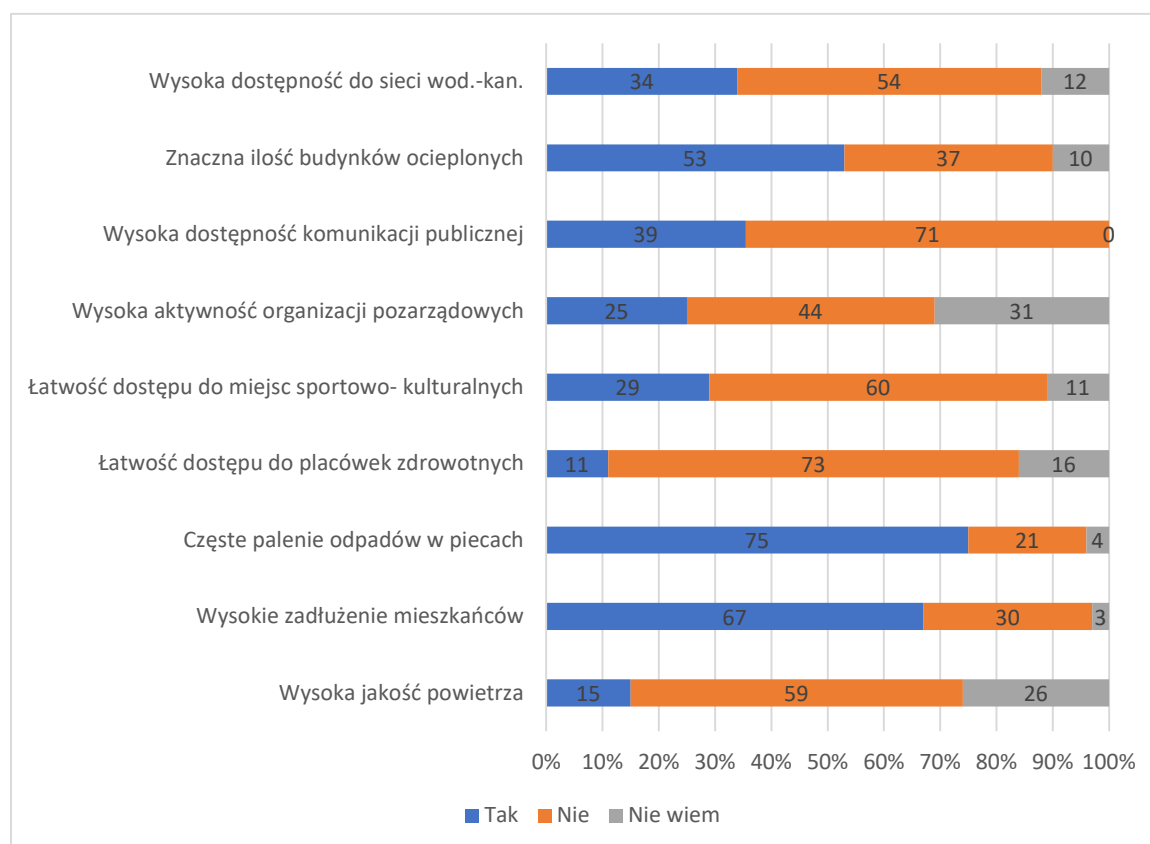
¹⁸ <http://eregion.wzp.pl/specjalna-stefa-wlaczania-na-obszarze-wojewodztwa-zachodniopomorskiego-zdelimitowana>

obrębie której wyodrębniono część kulturoworeprezentacyjną, może oddzieloną ogrodzeniem w formie niewielkiego muru, z kaplicą i znajdującym się od północy cmentarzem oraz dziedziniec gospodarczy otoczony stodołami, stajniami, oborami, chlewami, warsztatami etc. Poza pierścieniem zabudowy znajdowały się podmokłe łąki i ogrody. Granicą obszaru dworu od strony zachodniej była rzeka. Od tej strony wyniesienie, na którym wzniesiono kaplicę stosunkowo gwałtownie opadało w stronę zabagnionej doliny (jak wynika z odwiertów w kierunku północno-zachodnim), co wymusiło na budowniczych wzmocnienie stoku murem oporowym. Od strony północnej i południowej granice obszaru dworu wyznaczały strugi (obecne kanały) spływającej z wzgórz usytuowanych na wschód od komandorii. Od strony wschodniej granicę stanowiła istniejąca prawdopodobnie już wtedy droga łącząca dwór chwarszczański z należącą do niego wsią – Dargomyślem¹⁹”.

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji wypowiadali się w badaniach odnośnie poszczególnych uwarunkowań obszaru, który zamieszkują. Należy podkreślić, iż z punktu widzenia badanych osób wynika, iż na obszarze rewitalizacji występuje znaczny problem z paleniem odpadów w piecach, co może być spowodowane ubóstwem mieszkańców oraz brakiem wystarczających środków na zakup opału. Mieszkańcy również odczuwają problem zadłużenia, który wynika z tożsamego problemu, a mianowicie braku zatrudnienia i konieczności oparcia się na świadczeniach przyznawanych przez ośrodki pomocy społecznej. Problemem obszaru jest również niewystarczająca dostępność sieci wodno – kanalizacyjnej.

Wykres 18 Występowanie poszczególnych uwarunkowań na obszarze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne (N = 150)

¹⁹ Kołosowski P. Skaziński B., Plan Odnowy Parku Kulturowego Chwarszczany, Chwarszczany 2009

W kontekście prowadzonej aktywizacji osób wykluczonych oraz przeciwdziałania zjawiskom negatywnym występującym na podobszarach rewitalizacji, kluczowe są uwarunkowania w zakresie dostępności komunikacji publicznej, która jest bardzo niska oraz niskiego dostępu do miejsc sportowo-kulturalnych. Około połowa mieszkańców nie angażuje się w działalność organizacji pozarządowych, dlatego konieczne byłoby podjęcie działań zmierzających do ich aktywizacji. Uzyskane w toku badania informacje potwierdzają potrzeby podjęcia aktywności na obszarze rewitalizacji, tak aby możliwe było wyprowadzenie go z kryzysu oraz zaktywizowanie mieszkańców wymagających wsparcia.

Podobszar rewitalizacji I. Chlewice

Sołectwo Chlewice zamieszkuje 68 mieszkańców i jest ono położone na zachód od stolicy gminy - Boleszkowic. Jest to wieś, która istniała od XIII-XIV w. i stanowiła własność komandorii templariuszy w Chwarszczanach, a następnie joannitów. Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1451 r., kiedy to pojawia się nazwa Clewitz, a w późniejszym czasie (1540-1945) Klewitz. We wsi istniały dawniej kościół (zniszczony w 1945 roku) oraz cmentarz. W Chlewicach występuje wysoki wskaźnik budynków zabytkowych, co z jednej strony może stanowić potencjał dla rozwoju turystyki i gospodarki, z drugiej strony może jeżeli jest to przestrzeń zaniedbana, to może stać się terenem dla rozwoju zjawisk społecznych.

Tabela 14 Koncentracja problemów społecznych na podobszarze I. Chlewice

Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Pomoc na dożywianie dzieci	Liczba niebieskich kart	Liczba interwencji Policji	Wiek przedprodukcyjny	Wiek poprodukcyjny	Bezrobocie
2	0	0	0	0	10	7	16	0

Źródło: Opracowanie własne

Głównym problemem jest wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, wysoki wskaźnik interwencji Policji a także niski wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym. Brakuje również świetlicy oraz miejsc rekreacji dla społeczności. Mieszkańcy w procesie konsultacji społecznych wskazali również na znaczne deficyty obszaru w zakresie raku infrastruktury technicznej umożliwiającej prowadzenie działań aktywizacyjnych dla mieszkańców. Kluczowym aspektem jest również brak animatora, który mógłby skoncentrować aktywność mieszkańców i pozwolić na zaangażowanie ich w proces wychodzenia z wykluczenia społecznego. Jednakże analizując uwarunkowania obszaru, kluczowym jest zwrócenie uwagi na problemy związane z dostępem do telefonów i internetu na podobszarze, co może być czynnikiem utrudniającym prowadzenie działań rozwojowych.

Tabela 15 Analiza SWOT podobszaru Chlewice

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Możliwość podjęcia działań opartych na aktywizacji ze względu na atrybuty przyrodnicze regionu	Wysoki stopień interwencji policji na terenie obszaru rewitalizacji.
Występowanie walorów turystycznych w obszarze przyrodniczym	Niski wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym oraz wysoki wskaźnik osób w wieku

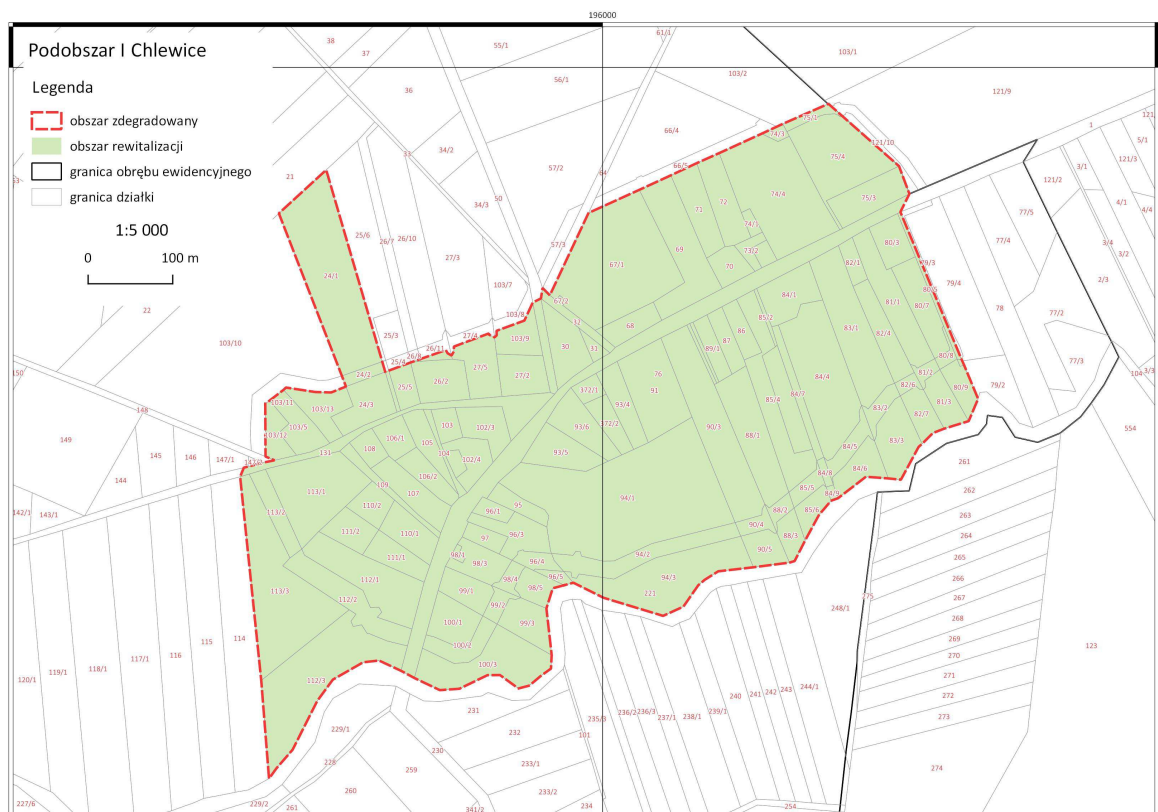

	poprodukcyjnym.
Usytuowanie w bliskiej odległości od granicy	Usytuowanie w dalszej odległości od centrum gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
Rozwój aktywności zawodowej opartej na tożsamości lokalnej w obszarze usług, w zakresie żywności ekologicznej.	Pojawiające się enklawy negatywnych uwarunkowań społecznych, co jest bezpośrednią przyczyną konfliktów społecznych.
Możliwość wykorzystania kapitału społecznego na potrzeby prowadzenia działań aktywizacji społecznej.	Brak infrastruktury potrzebnej do aktywizacji społecznej – brak świetlicy wiejskiej.

Potencjały podobszaru rewitalizacji:

- ✓ Bardzo duża koncentracja bocianów oraz lęgówisk ptaków jako możliwość wykorzystania atutu zjawiska w aktywizacji edukacyjnej społeczności lokalnej;
- ✓ Położenie przy rzece Myśla jako miejsca organizacji działań aktywizacyjnych;
- ✓ Występowanie walorów przyrodniczych, które mogą przysłużyć się do promocji lokalnych działań oraz działań związanych z działalnością gospodarczą na terenie sołectwa;
- ✓ Usytuowanie platform do obserwacji ptaków jako potencjału duży ruch w turystyce ukierunkowanej na ornitologię.

Mapa 4 Podobszar rewitalizacji I. Chlevice

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 9 Podobszar rewitalizacji Chlewice

Źródło: Opracowanie Urzędu Gminy w Boleszkowicach

Podobszar rewitalizacji II. Chwarszczany

W Chwarszczanach zamieszkuje 228 mieszkańców i jest to wieś położona na wschód od Boleszkowic. Jest to wieś, w której do czasów współczesnych zachowała się kaplica (obecny kościół pw. św. Stanisława Kostki). Po kasacji zakonu templariuszy Chwarszczany przejęli joannici. W roku 1540 wieś zostaje przejęta przez margrabiego Jana z Kostrzyna, a niedługo po tym staje się domeną państwową. W XVII w. w czasie wojny trzydziestoletniej zmniejsza się liczba ludności. W XIX wieku wykształciła się nowożytna wieś, rozwija się folwark związany z uprawą ziemi i hodowlą zwierząt. Po II wojnie światowej wieś znalazła się w granicach Polski.

Tabela 16 Koncentracja problemów społecznych na podobszarze II. Chwarszczany

Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Pomoc na dożywianie dzieci	Liczba niebieskich kart	Liczba interwencji Policji	Wiek przedprodukcyjny	Wiek poprodukcyjny	Bezrobocie
6	2	2	0	0	18	33	39	5

Źródło: Opracowanie własne

W Chwarszczanach występuje niska jakość dróg. Głównym problemem jest wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz stosunkowo wysoki odsetek osób bezrobotnych. Występuje również niski

wskaźnik przedsiębiorczości. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych, interesariusze rewitalizacji podkreślali, iż na podobszarze występuje znaczny deficyt chodników oraz ścieżek rowerowych, których brak wpływa na większe zagrożenie bezpieczeństwa osób poruszających się przy drodze. Dodatkowo kluczowym aspektem w zakresie prowadzenia działań rewitalizacyjnych jest możliwość wykorzystania obszarów popegeerowskich, jednakże ze względu na znaczny stan własnościowy obszaru będący w posiadaniu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, utrudniona może być rewitalizacja obszaru w przyszłości, gdyż wymaga otrzymania zgody od instytucji niezależnej od gminy.

Tabela 17 Analiza SWOT podobszaru Chwarszczany

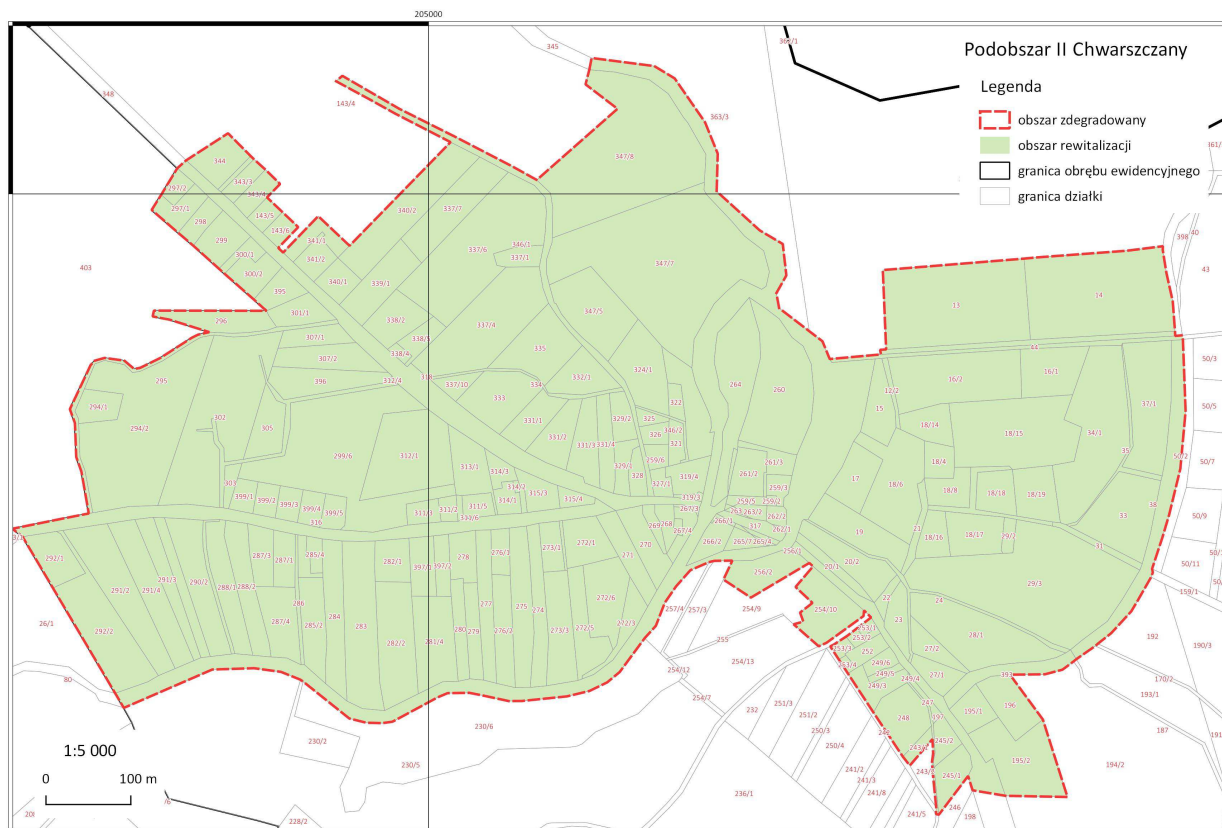
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Potencjał historyczny możliwy do wykorzystania w aktywizacji edukacyjnej mieszkańców	Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz niski współczynnik przedsiębiorczości
Potencjał kulturowo – historyczny możliwy do wykorzystania w aktywizacji społecznej mieszkańców	Wysoki stopień wykluczenia mieszkańców sołectwa w obszarze problemów technicznych (zły stan dróg, brak poboczy) i gospodarczych
Funkcjonujący obiekt restauracyjno – noclegowy stanowiący podstawę działań rewitalizacyjnych	Słabo rozwinięta sieć teleinformatyczna
Unikatowa i historycznie cenna kaplica Templariuszy	Zdegradowane i niewykorzystane obiekty opuszczonego PGR-u
Historia obszaru oparta na bytowaniu Templariuszy	Mały udział własnościowy gminy w obszarach popegeerowskich
SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwość realizacji działań aktywizacyjnych korzystając z atrybutów historycznych obszaru	Trudności w prowadzeniu działań aktywizacyjnych ze względu na rozproszenie mieszkańców na wsi i brak odpowiedniej infrastruktury technicznej umożliwiającej kreowanie aktywności społecznej
Możliwość rozwoju infrastruktury ze względu na rozbudowujące się budownictwo jednorodzinne	Utrudnione prowadzenie działań aktywizacyjnych ze względu na długotrwałe wykluczenie mieszkańców - były tereny popegeerowskie
Pozyskanie dofinansowania zewnętrznego umożliwiającego efektywniejsze prowadzenie działań mających na celu odnowę obszaru	

Potencjały podobszaru rewitalizacji:

- ✓ Występowanie zabytków, które mogą przysłużyć się do promocji lokalnych działań oraz działań związanych z działalnością gospodarczą na terenie miejscowości – obszar historyczny Templariuszy;
- ✓ Działalność kulturalna prowadzona na terenie sołectwa i związana ze szlakiem Templariuszy;
- ✓ Bliskość drogi krajowej umożliwiający rozwój gospodarczy obszaru.

Mapa 5 Podobszar rewitalizacji II. Chwarszczany

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 10 Obszar o potencjale kulturalno - historycznym w Chwarszczanach

Źródło: Opracowanie Urzędu Gminy w Boleszkowicach

Zdjęcie 11 Podobszar rewitalizacji Chwarszczany

Źródło: Opracowanie Urzędu Gminy w Boleszkowicach

Podobszar rewitalizacji III. Porzecze

W Porzeczu zamieszkuje 41 mieszkańców i jest to wieś położona na zachód od Boleszkowic. Wieś Porzecze (niem. Hälse) została założona w 1752 roku w czasie kolonizacji Łęgów Odrzańskich (kolonizacja fryderycjańska). Początkowo dominowała tu zabudowa rybacka bez fundamentów. Robotnicy pracowali głównie w domenie Chwarszczany. Od połowy XIX wieku do roku 1944 funkcjonuje prom linowy pomiędzy Porzeczem a miejscowością Kienitz po drugiej stronie Odry. W roku 1896 zbudowano tu kościół. W czasie forsowania Odry w 1945 roku wieś doznała poważnych zniszczeń a kościół rozebrano.

Tabela 18 Koncentracja problemów społecznych na podobszarze III. Porzecze

Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Pomoc na dożywianie dzieci	Liczba niebieskich kart	Liczba interwencji Policji	Wiek przedprodukcyjny	Wiek poprodukcyjny	Bezrobocie
1	1	1	4	0	17	4	7	4

Źródło: Opracowanie własne

Głównym problemem jest wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz stosunkowo wysoki odsetek osób bezrobotnych, a także wysoki odsetek osób korzystających z zasiłków. Występuje również wysoki wskaźnik interwencji Policji a także niski odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. W toku prowadzonych konsultacji społecznych uzyskano informację od mieszkańców o znacznych deficytach w

zakresie możliwości prowadzenia działań reintegracyjnych, ponieważ na obszarze nie ma świetlicy wiejskiej. Ponadto mieszkańcy podkreślali niską jakość infrastruktury technicznej, co w połączeniu z wysokim wskaźnikiem problemów społecznych, wpływa na wysoki poziom migracji mieszkańców.

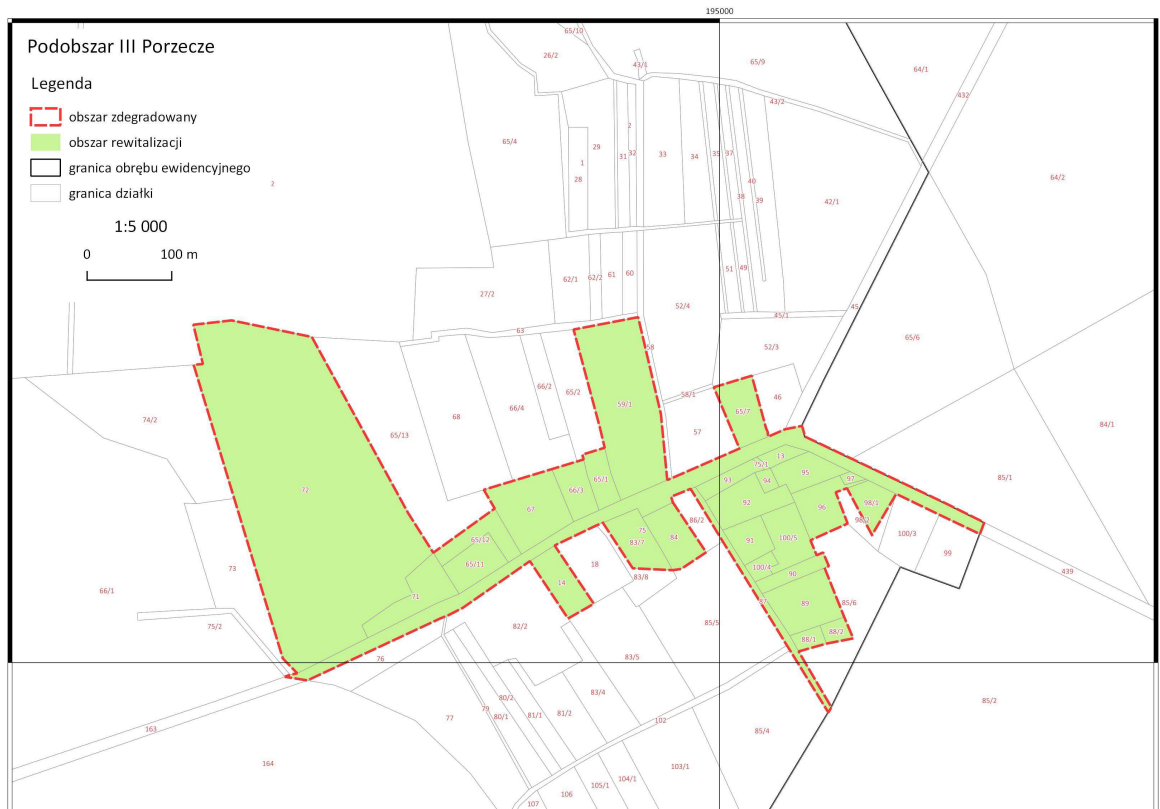
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Możliwość podjęcia działań opartych na aktywizacji ze względu na atrybuty przyrodnicze regionu	Niski odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym – migracje młodych ludzi
Mało zurbanizowany obszar– dziewiczość terenów	Wysoki odsetek osób korzystających z zasiłków oraz wysoki wskaźnik interwencji Policji związanych z degradacją terenu przez turystów
Występowanie tradycji związanej z rozwojem współpracy transgranicznej	Brak bezpośredniego, stałego połączenia morskiego z obszarem Niemiec
SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwość realizacji działań aktywizacyjnych korzystając z bliskości granicy polsko- niemieckiej	Brak aktywnej postawy mieszkańców potrzebnej na rzecz realizacji działań lokalnych.
Możliwość rozwoju ścieżek edukacyjnych dla dzieci i młodzieży związanych z walorami przyrodniczymi terenu	Utrudnione prowadzenie działań aktywizacyjnych ze względu na długotrwałe wykluczenie mieszkańców
Rozwój działalności gospodarczych i hobbystycznych opartych na istniejących walorach przyrodniczych (wędkarstwo, połów ryb, usługi związane z przetwórstwem ryb).	Brak skanalizowania ruchu turystyki wędkarskiej

Potencjały podobszaru rewitalizacji:

- ✓ Bliskość granicy polsko – niemieckiej, co może sprzyjać wymianie i lokalnej współpracy mieszkańców obydwu krajów;
- ✓ W granicach Parku Krajobrazowego "Ujście Warty" znajduje się zespół przyrodniczo – krajobrazowy "Porzecze".
- ✓ Atrakcyjne tereny przyrodniczo zachęcające do aktywizacji działań w ramach gospodarki turystycznej;
- ✓ Duża liczba łowisk zachęcająca do realizacji usług związanych z wędkarstwem.

Mapa 6 Podobszar rewitalizacji III. Porzeczce

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 12 Podobszar rewitalizacji Porzeczce

Źródło: Opracowanie Urzędu Gminy w Boleszkowicach

Podobszar rewitalizacji IV. Kaleńsko

W Kaleńsku zamieszkuje 47 mieszkańców i jest to wieś położona na zachód od Boleszkowic – najbliżej położna przy granicy polsko – niemieckiej w gminie. Nazwa wsi pojawia się po raz pierwszy w roku 1262 jako Culinkze, a w późniejszych wiekach jako: Kalentzik, Kalenzig. Osada, podobnie jak sąsiednie miejscowości znajdowała się pod panowaniem templariuszy, joannitów a następnie elektorów brandenburskich. W Kaleńsku znajdowała się prawdopodobnie charakterystyczna dla tych obszarów zabudowa ryglowa, kościół (zburzony w 1945 r.) oraz cmentarz przy kościele, na terenie którego znajduje się obecnie plac zabaw.

Tabela 19 Koncentracja problemów społecznych na podobszarze III. Porzecze

Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Pomoc na dożywianie dzieci	Liczba niebieskich kart	Liczba interwencji Policji	Wiek przedprodukcyjny	Wiek poprodukcyjny	Bezrobocie
2	0	1	4	0	5	13	12	2

Źródło: Opracowanie własne

W Kaleńsku występuje niska jakość dróg. Głównym problemem jest wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz stosunkowo wysoki odsetek osób bezrobotnych, a także wysoki odsetek osób korzystających z zasiłków. Występuje również niski wskaźnik przedsiębiorczości, jednakże powodem koncentracji deficytów w tych obszarach może być przede wszystkim brak dostępnej komunikacji publicznej, co utrudnia seniorom oraz osobom wykluczonym możliwość podejmowania działań aktywizacyjnych, ale również wpływa na trudność w dostępie do lekarza. Ze względu na brak sklepu na terenie miejscowości, mieszkańcy na zakupy muszą się udawać do oddalonego o 10 km Kostrzyna nad Odrą lub Dębna, do którego odległość wynosi 21 km. Na niniejszym obszarze występuje duże zagrożenie powodziowe. Podsumowując wszystkie powyższe uwarunkowania, teren uznawany jest za zdegradowany przez mieszkańców oraz posiadający znaczne uwarunkowania utrudniające rozwój obszaru.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Możliwość podjęcia działań opartych na aktywizacji ze względu na atrybuty przyrodnicze regionu.	Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz niski współczynnik przedsiębiorczości
Biskość strefy ekonomicznej KS SSE	Wysoki odsetek osób korzystających z zasiłków.
Bliska dostępność wysokich walorów krajobrazowych	Wysoki stopień długotrwałego wykluczenia mieszkańców
SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwość realizacji działań aktywizacyjnych korzystając z atrybutów przyrodniczych obszaru	Występujące konflikty społeczne ze względu na wysoki stopień degradacji obszaru
Możliwość wykorzystania potencjału przyrodniczego w działaniach edukacyjnych i społecznych	Utrudnione prowadzenie działań aktywizacyjnych ze względu na długotrwałe wykluczenie mieszkańców

Potencjały podobszaru rewitalizacji:

- ✓ Bliskość granicy polsko – niemieckiej, co może sprzyjać wymianie i lokalnej współpracy mieszkańców obydwu krajów;
- ✓ Atrakcyjne tereny przyrodniczo zachęcające do aktywizacji działań w ramach gospodarki turystycznej;
- ✓ Platformy do obserwacji ptaków będące podstawą kreowania ruchu turystycznego ukierowanego na ornitologię.

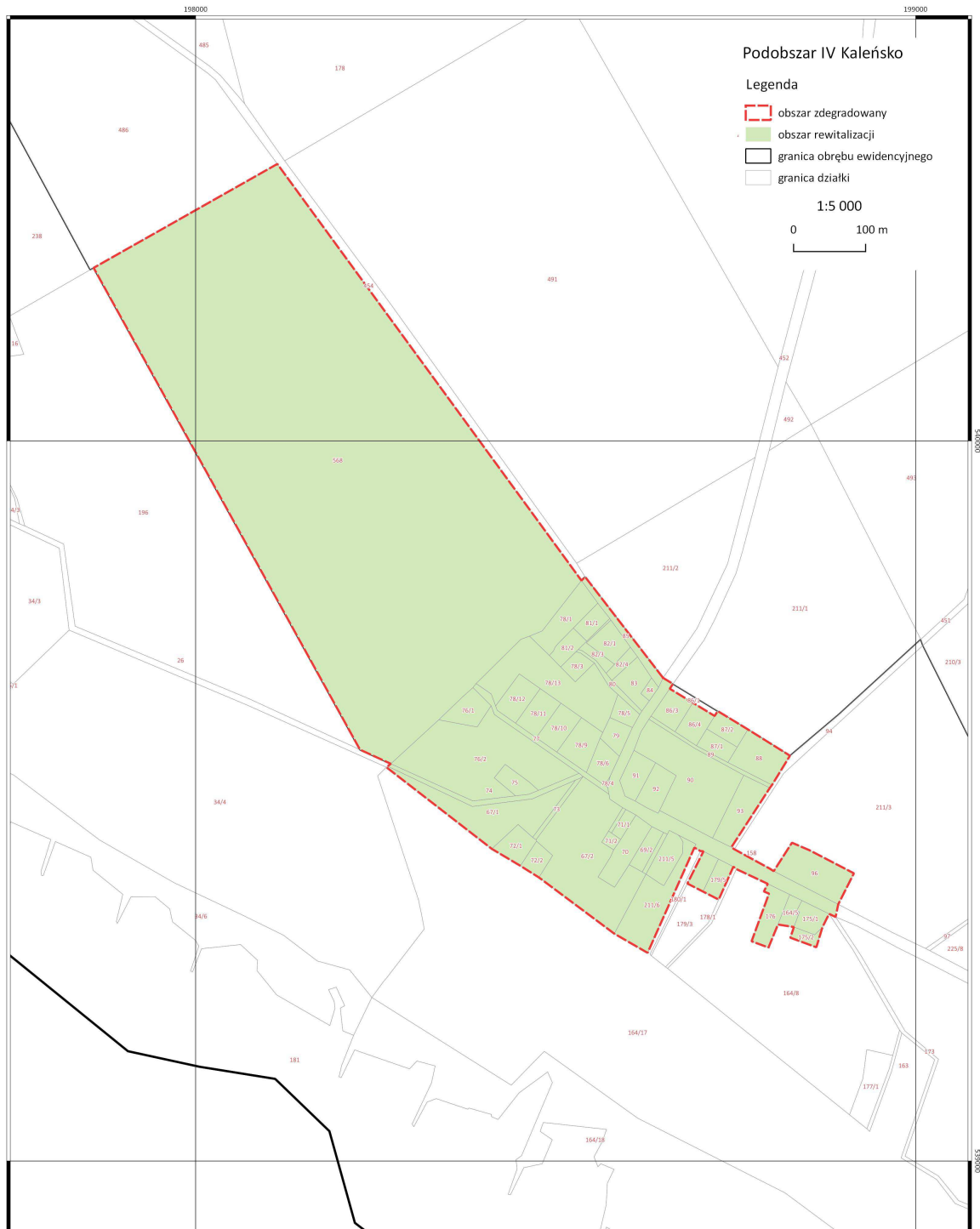
Zdjęcie 13 Podobszar rewitalizacji Kaleńsko

Źródło: Opracowanie Urzędu Gminy w Boleszkowicach

Mapa 7 Podobszar rewitalizacji IV. Kaleńsko

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział IV. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Zadaniem realizacji działań rewitalizacyjnych będzie zapobieganie rozprzestrzenianiu się zjawisk kryzysowych zidentyfikowanych podczas konsultacji społecznych, nadanie przestrzeniom publicznym waloru przyjaznego otoczenia i uzbrojenie kapitału ludzkiego w narzędzia, w szczególności infrastrukturę pozwalającą na realizację inicjatyw oddolnych w celu utrwalenia efektu rewitalizacji. Potencjały rewitalizacji obszarów zdegradowanych przeznaczonych do rewitalizacji są rezultatem diagnozy sytuacji kryzysowych zidentyfikowanych w obszarze społeczno-gospodarczym, spacerów studyjnych zrealizowanych na obszarze rewitalizacji. W toku prowadzonych działań partycypacyjnych określono najważniejsze atrybuty obszaru rewitalizacji, do których zaliczają się:

- ✓ Walory krajobrazowe związane z występowaniem rezerwatu oraz miejscami lęgowymi ptaków;
- ✓ Walory historyczne oparte na historii templariuszy zamieszkujących obszar rewitalizacji;
- ✓ Położenia obszarów rewitalizacji w pobliżu Odry, która stanowi potencjał dla działań transgranicznych.

Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji przedstawia się następująco:

- Zaktywizowano osoby długotrwale wykluczone społecznie na obszarach rewitalizacji w ramach prowadzonych działań aktywizacyjnych;
- Zmniejszono stopień wykluczenia społecznego seniorów na obszarach rewitalizacji, ze względu na zaangażowanie osób wymagających wsparcia w działalność społeczną;
- Rozwinięto działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem potencjałów krajobrazowo- historycznych obszaru;
- Zwiększono aktywność gospodarczą na obszarze rewitalizacji.

Tabela 20 Zmiany w zakresie zjawisk negatywnych na wszystkich podobszarach rewitalizacji

Zjawisko	Opis zmian
Bezrobocie	Ze względu na cykliczne realizowanie działań aktywizacyjnych mających na celu włączenie mieszkańców do uczestnictwa w rynku pracy, zwiększa się liczba osób pracujących, co w szczególności obejmuje osoby długotrwale wykluczone, które nie posiadały wystarczających kompetencji zawodowych.
Ubóstwo	Aktywizacja mieszkańców realizowana poprzez organizowane przedsięwzięcia wpływa na wyprowadzenie osób ze środowiska, które ograniczało ich możliwości do podjęcia zatrudnienia, a poprzez prowadzenie działań aktywizacyjnych w obszarze zawodowym osoby znalazły zatrudnienie.
Wykluczenie społeczne	Stworzenie możliwości do podjęcia działalności zawodowej przez osoby wykluczone społecznie, a także atrakcyjniejszego spędzania czasu wpływają na zmianę środowiska, w którym osoby prowadzą swoją aktywność, co jednocześnie spowoduje ich włączenie do społeczności lokalnej.
Starzenie społeczności	Zmiany infrastrukturalne oraz organizowanie działań skierowanych na zapewnienie aktywności społecznej mieszkańców wpływa na możliwość zapewnienia aktywności osobom starszym, co przyczynia się do ich włączenia do społeczności lokalnej, a także zapobieżenia wystąpienia negatywnych zjawisk w kontekście poczucia wykluczenia społecznego osób starszych.
Migracje	Podejmowanie bezpośrednich działań mających na celu odnowę obszaru i marginalizowanie deficytów w poszczególnych uwarunkowaniach wpłynie na zwiększenie atrakcyjności gminy i zapobieganie migracjom.

Rozdział V. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Wyznaczone cele, określają rezultaty o najważniejszym znaczeniu w długiej perspektywie, i jednocześnie wyznaczają kierunki działań, co do przedsięwzięć właściwych dla koncepcji realizacji celu ogólnego rewitalizacji. Cele odnoszą się wprost do diagnozy obszaru i wizji obszaru rewitalizacji

Działania rewitalizacyjne będą realizować cel główny Programu:

Kompleksowe prowadzenie działań aktywizacji społecznej oraz zawodowej w odniesieniu do osób wymagających wsparcia oraz na bazie wykorzystania potencjałów obszaru

Cel główny będzie realizowany przez dwa cele szczegółowe:

- **Cel szczegółowy 1.** Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru
- **Cel szczegółowy 2.** Odnowa obszaru kryzysowego poprzez przywrócenie oraz nadanie nowych funkcji społecznych

Zaplanowane w ramach programu cele wynikają z przeprowadzonej diagnozy obszaru, ale również deficytów zdiagnozowanych w dokumencie określającym Specjalną Strefę Włączenia. Z zapisów dokumentu wynika, iż Gmina Boleszkowice została zakwalifikowana do SSW na okres przejściowy ze względu na występujące obciążenie problemami popegeerowskimi oraz największym obciążeniem w zakresie dostępności do usług publicznych oraz niskiego poziomu rozwoju infrastruktury technicznej. W związku z zakwalifikowaniem do strefy włączenia, interwencja dokonywana na obszarze powinna koncentrować się na następujących celach:

- Aktywizacja infrastrukturalna obszarów wymagających specjalnego wsparcia;
- Aktywizacja gospodarcza obszarów wymagających specjalnego wsparcia;
- Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców obszarów wymagających specjalnego wsparcia.

Uzupełnienie zapisanych celów stanowią określone priorytety, do których zaliczają się:

- Poprawa dostępności komunikacyjnej do centrów subregionalnych i lokalnych obszarów wzrostu
- Wzrost konkurencyjności gospodarczej w oparciu o rozwój regionalnych specjalizacji
- Wsparcie aktywizacji społecznej i ekonomii społecznej.

Cele określone w programie wynikają z zapisów zawartych w dokumentach opracowanych na poziomie województwa, a należy podkreślić, iż Specjalna Strefa Włączenia określa obszary wymagające specjalnego wsparcia. W związku z powyższym należy podkreślić komplementarność dokonanych analiz w diagnozie obszaru gminy z analizami przeprowadzonymi na poziomie makro, co zapewniło możliwość prawidłowego wyznaczenia celów działań rewitalizacyjnych.

Rozdział VI. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy

Działania zaplanowane w ramach programu rewitalizacji są powiązane z dokumentami strategicznymi gminy oraz dokumentami o charakterze ponadlokalnym. Wynikają one ponadto z przeprowadzonej diagnozy, a także odniesieniu się do opracowań zawartych w dokumentach tworzonych przez powiat myśliborski, w zakresie Strategii Rozwoju Powiatu Myśliborskiego 2015 – 2020 oraz Zintegrowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Myśliborskim na lata 2014 – 2019. Kluczowym dokumentem jest również Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, która określa główne założenia dla celów realizowanych przez gminy.

Analizując zgodność przedsięwzięć z celami dokumentów lokalnych należy wskazać, iż przedsięwzięcie pierwsze, związane z odnową obiektów zlokalizowanych na obszarze popegeerowskim oraz aktywizacją społeczną i wykorzystaniem potencjału historycznego obszaru zachowuje zgodność z zapisami strategii rozwoju, w której wskazano konieczność podejmowania działań mających na celu wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy oraz możliwość zwiększenia poziomu kapitału społecznego. Poprzez realizowane zadania w ramach przedsięwzięcia, możliwe będzie zaktywizowanie osób wymagających wsparcia oraz zapewnienie trwałego rozwoju gospodarczego obszaru, opartego na potencjałach historycznych. Wagę tych potencjałów podkreślono w Lokalnej Strategii Rozwoju, w której zapisany został cel związany z rozwojem walorów historycznych. Odnosząc się do strategii województwa oraz powiatu, przedsięwzięcie pierwsze zachowuje zgodność z celami odnoszącymi się do wspierania lokalnej przedsiębiorczości, która staje się podstawą rozwoju aktywnej społeczności.

Przedsięwzięcie drugie zachowuje zgodność ze strategią rozwoju, gdyż wpłynie na rozwój kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji, co możliwe będzie poprzez odnowę infrastruktury służącej do celów społecznych. Przyczyni się jednocześnie do podniesienia jakości usług publicznych oferowanych na obszarach zlokalizowanych w dalszej odległości od centrum gminy. Analizowane przedsięwzięcie zakłada integrację społeczną i zawodową osób, co jest zgodne z zapisami powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Ważne cele zakłada również Lokalna Strategia Rozwoju, w której założono konieczność tworzenia przestrzeni przyjaznej dla mieszkańców oraz możliwość prowadzenia animacji służącej aktywizowaniu mieszkańców wymagających wsparcia. Przedsięwzięcie doprowadzi do zapewnienia odpowiedniego poziomu wsparcia osobom wykluczonym oraz seniorom na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się do budowy otwartej społeczności lokalnej, nastawionej na rozwój oraz zapewnienia efektywności działań z zakresu opieki społecznej, realizowanych przez gminę. Szczególnie jest to związane z projektami dotyczącymi odnowy obiektów pełniących funkcje świetlic, gdyż na tej podstawie możliwe będzie prowadzenie działań aktywizacyjnych, ukierunkowanych na społeczne zaangażowanie osób wykluczonych.

Przedsięwzięcie trzecie odnosi się do zaktywizowania mieszkańców podobszaru cechującego się największą koncentracją problemów społecznych oraz położeniem na pograniczu bez możliwości bezpośredniej komunikacji z obszarem sąsiedniego państwa. W związku z tym możliwe będzie

zaktywizowanie obszaru poprzez uruchomienie połączenia wodnego, które jednocześnie przyczyni się do aktywizacji społecznej oraz zawodowej osób wykluczonych. Podejmowane działanie jest zgodne z celami strategii rozwoju gminy, województwa i powiatu, które zakładają wykorzystanie środków prowadzących do reintegracji społecznej i budowy aktywnej społeczności lokalnej, która jest świadoma podejmowanych działań w zakresie rozwoju przedsiębiorczości.

Podsumowując powiązania zapisów programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, należy podkreślić, iż główne cele zaplanowanych działań są odzwierciedleniem celów zapisanych w analizowanych dokumentach.

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

Tabela 21 Zgodność celów Programu z lokalnymi dokumentami strategicznymi Gminy Boleszkowice

Dokumenty strategiczne Gminy Boleszkowice	Cele szczegółowe Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Boleszkowice na lata 2017-2023	
	Cel szczegółowy 1. Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru	Cel szczegółowy 2. Odnowa obszaru kryzysowego poprzez przywrócenie oraz nadanie nowych funkcji społecznych
Strategia Rozwoju Gminy Boleszkowice na lata 2016 - 2024	OBSZAR I Cel strategiczny I Zwiększenie poziomu kapitału społecznego i usług publicznych OBSZAR II Cel strategiczny II Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy	OBSZAR I Cel strategiczny I Zwiększenie poziomu kapitału społecznego i usług publicznych OBSZAR III Cel strategiczny I Poprawa stanu infrastruktury komunalnej oraz doskonalenie jakości usług publicznych

Źródło: Opracowanie własne

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

Tabela 22 Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi w skali powiatu, regionu i dokumentami krajowymi w odniesieniu do Gminy Boleszkowice

Dokumenty strategiczne o znaczeniu ponadlokalnym dla Gminy Boleszkowice	Cele szczegółowe Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Boleszkowice na lata 2017-2023	
	Cel szczegółowy 1. Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru	Cel szczegółowy 2. Odnowa obszaru kryzysowego poprzez przywrócenie oraz nadanie nowych funkcji społecznych
Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020	Cel strategiczny nr 1 „Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania” Cel strategiczny nr 5 „Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności”	Cel strategiczny nr 5 „Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności”
Strategia Rozwoju Powiatu Myśliborskiego 2015 - 2020	3.1.1. Cel operacyjny 1.1. Wsparcie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki oraz rozwój współpracy z sektorem przedsiębiorstw i instytucjami otoczenia biznesu	3.2.2. Cel operacyjny 2.2. Poprawa i dostosowanie ochrony zdrowia i opieki społecznej do trendów demograficzno-epidemiologicznych
Zintegrowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Myśliborskim na lata 2014 - 2019	Cel 2. Wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego i integracji społecznej	Cel 1. Integracja i reintegracja społeczna oraz zawodowa osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014 - 2020	Cel ogólny 2 Zrównoważony rozwój oparty o zasoby regionu 2.2. Wzmocnienie działań promocyjnych w zakresie walorów historycznych, przyrodniczych i krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego	Cel ogólny 3 Budowanie otwartej i kreatywnej społeczności 3.1. Wykreowanie i utworzenie przyjaznych przestrzeni społecznych 3.2. Prowadzenie animacji na rzecz budowy więzi społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział VII. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Zgodnie z Wytycznymi dot. rewitalizacji w Programie opisano główne i pozostałe projekty rewitalizacyjne składające się na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Pozostałe projekty rewitalizacyjne są pozostałymi przedsięwzięciami w rozumieniu Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wydanych przez Ministra Rozwoju. Obejmują one zarówno projekty społeczne jak i projekty „miękkie” które finansowane będą ze środków zewnętrznych oraz środków własnych gminy lub innych beneficjentów. Wymienione przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały poddane analizie pod względem oddziaływania oraz potencjału integracji z projektami społecznymi. W wyniku przeprowadzonych analiz wskazano przedsięwzięcia, które w najwyższym stopniu wpływają na realizację celów społecznych oraz umożliwiają integrację z innymi projektami, realizowanymi przez partnerów. Poprzez realizację przedsięwzięć, nadane zostaną nowe funkcje gospodarcze obszarów, a także turystyczne, co jest bardzo ważne w kontekście rozwoju Gminy. W ramach działań rewitalizacyjnych zidentyfikowano projekty rewitalizacyjne pogrupowane w siedem przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

1. CHWARSZCZANY MIEJSCEM KULTYWOWANIA TRADYCJI TEMPLARIUSZY

- 1.1. Odnowa oraz wyposażenie obiektów dawnego PGR-u na cele działalności aktywizacyjnej osób wymagających wsparcia.
- 1.2. Stworzenie miejsca aktywizacji historycznej „na świeżym powietrzu”.
- 1.3. Adaptacja przestrzeni wraz z wyposażeniem w sprzęt gastronomiczny.
- 1.4. Organizowanie cyklicznych wydarzeń historycznych związanych z kultywowaniem Templariuszy.
- 1.5. Utworzenie spółdzielni socjalnej.
- 1.6. Organizowanie cyklicznych warsztatów edukacyjnych.
- 1.7. Oświetlenie przestrzeni zlokalizowanych przy odnawianych obiektach.
- 1.8. Budowa dróg wewnętrznych oraz chodników.

2. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY

- 2.1. Stworzenie świetlic wiejskich wraz z wyposażeniem w miejscowościach Porzecze, Chlevice i Kaleńsko.
- 2.2. Założenie stowarzyszenia.
- 2.3. Stworzenie lokalnych pracowni rękodzielniczych.
- 2.4. Utworzenie Otwartych Stref Aktywności w miejscowościach Porzecze, Chlevice i Kaleńsko.
- 2.5. Stworzenie lokalnych pracowni gastronomicznych.
- 2.6. Organizowanie stałych warsztatów aktywizacyjnych.
- 2.7. Budowa wędzarni.
- 2.8. Budowa infrastruktury oświetleniowej oraz chodników przy świetlicach.
- 2.9. Zapewnienie połączenia komunikacji publicznej Kaleńsko – Chlevice – Porzecze – Boleszkowice.

3. TRANSGRANICZNA AKTYWIZACJA POTENCJAŁU LOKALNEGO

3.1. Utworzenie stowarzyszenia.

3.2. Oczyszczenie oraz adaptacja przestrzeni na potrzeby aktywizacji społecznej.

3.3. Organizowanie cyklicznych działań promujących współpracę polsko – niemiecką.

Analiza wyników konsultacji społecznych przedstawiona w *Rozdziale III. Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji* warunkowała wybór projektów rewitalizacyjnych zaszeregowanych do grupy projektów głównych i pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pozostałe projekty rewitalizacyjne są pozostałymi przedsięwzięciami w rozumieniu Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Projekty te wpłyną na realizację celów rewitalizacji poprzez szeroki wachlarz zaplanowanych działań. Przyczynią się do eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji powodując wzmocnienie wzajemnych efektów i ich maksymalizację tzw. efekt synergii. Pozostałe projekty rewitalizacyjne wpłyną pozytywnie w szczególności na aktywizację i integrację społeczną mieszkańców obszarów rewitalizowanych, tworzenie miejsc integracji społecznej mieszkańców obszarów rewitalizowanych, ożywienie gospodarcze obszarów rewitalizowanych, oraz ożywienie kulturalne i edukacyjne obszarów rewitalizowanych. Pojawiający się dzięki komplementarności realizowanych projektów rewitalizacyjnych efekt synergii przyczyni się do szybszego i bardziej efektywnego uzyskania oczekiwanych rezultatów programu rewitalizacji.

Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	1. CHWARSZCZANY MIEJSCEM KULTYWOWANIA TRADYCJI TEMPLARIUSZY			
Nazwa wnioskodawcy	GMINA BOLESZKOWICE			
Nazwa podmiotu/podmiotów współpracujących	Stowarzyszenie Szlak Templariuszy Osoba prywatna – Adam Kuczyński			
Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Podobszar rewitalizacji Chwarszczany			
Oddziaływanie przedsięwzięcia	☒ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna			
Cel (cele) przedsięwzięcia	Wykorzystanie potencjału istniejącego na obszarze rewitalizacji w celu przeciwdziałania deficytom społecznym wśród społeczności lokalnej, wynikających z charakteru popegeerowskiego obszaru.			
Cele programu rewitalizacji	Cel szczegółowy 1. Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru			
Główne projekty rewitalizacyjne	1.1. Odnowa oraz wyposażenie obiektów dawnego PGR-u na cele działalności aktywizacyjnej osób wymagających wsparcia.			
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Na podobszarze rewitalizacji położone są dawne zabudowania PGR-u, które graniczą z obszarem historycznym stanowiącym znaczny potencjał w zakresie aktywizacji mieszkańców. Brak wykorzystania obiektów skutkuje ich postępującą degradacją, która wpływa na obniżenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.	Odnowa obszaru zdegradowanego poprzez realizację procesu rewitalizacji w obszarze uwarunkowań przestrzenno- funkcjonalnych opartych na działaniach prowadzących do stworzenia centrum aktywności społecznej mieszkańców.	1. Oczyszczenie obszaru zdegradowanego. 2. Wyznaczenie ciągów pieszo-rowerowych. 3. Dokonanie remontu elewacji zewnętrznej obiektów popegeerowskich. 4. Dokonanie remontu wewnętrznego obiektów. 5. Wyposażenie obiektów.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
Chwarszczany	4 000 000,00 zł	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Powierzchnia obszarów zdegradowanych poddanych	Sprawozdanie końcowe beneficjenta	

		rewitalizacji – 8 ha Liczba wyremontowanych obiektów - 4	
		WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaangażowanych osób wykluczonych w ramach rewitalizacji obiektów - 5 Liczba osób biorących udział w wydarzeniach organizowanych na zrewitalizowanej przestrzeni - 200	
	1.2. Stworzenie miejsca aktywizacji historycznej „na świeżym powietrzu”.		
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Znaczna część obszaru jest niezagospodarowana i stanowi potencjał do realizacji działań aktywizacyjnych. Jednakże ze względu na brak zagospodarowania przestrzeni jest zaniechana oraz zanieczyszczona ze względu na brak jej stałego wykorzystania.	1. Wyznaczenie miejsc aktywizacji społecznej. 2. Budowa małej architektury. 3. Postawienie tablic edukacyjno-informacyjnych. 4. Budowa sceny letniej. 5. Utwardzenie obszaru zlokalizowanego przy scenie.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Sposób pomiaru
	Chwarszczany	250 000,00	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
		Produkty i rezultaty	
		WSKAŹNIKI PRODUKTU: Powierzchnia udostępnionych przestrzeni służących do celów społecznych – 3 ha Liczba zakupionej infrastruktury - 15	
		WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaktywizowanych osób wykluczonych społecznie – 3 Liczba organizowanych przedsięwzięć - 4	
	1.3. Adaptacja przestrzeni wraz z wyposażeniem w sprzęt gastronomiczny.		
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Degradacja oraz brak	1. Oczyszczenie przestrzeni.

		zagospodarowania przestrzeni obniża potencjał w zakresie możliwości prowadzenia działań aktywizacyjnych mieszkańców. Ze względu na otwarty charakter obszaru brakuje możliwości realizowania działań w obszarze letnim, ze względu na brak infrastruktury gastronomicznej.	mieszkańców obszaru rewitalizacji do możliwości skorzystania z działań aktywizacyjnych realizowanych w sezonie letnim. Wykorzystanie potencjału obszaru opartego na budynku pełniącym funkcję restauracyjną.	2. Wydzielenie miejsca służącego do prowadzenia działań gastronomicznych. 3. Zakup niezbędnego sprzętu gastronomicznego. 4. Prowadzenie warsztatów gastronomicznych.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Chwarszczany	50 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Powierzchnia udostępnionych przestrzeni służących do celów społecznych – 150 m2 Liczba zakupionego sprzętu - 5 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaktywizowanych osób wykluczonych społecznie – 2 Liczba zaktywizowanych mieszkańców podobszaru - 40	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
1.4. Organizowanie cyklicznych wydarzeń historycznych związanych z kultywowaniem Templariuszy.				
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Niewystarczające środki finansowe organizacji pozarządowej służącego do organizowania wydarzeń aktywizacyjnych, które wykorzystywałyby potencjał obszaru rewitalizacji.	Zwiększenie potencjału obszaru w zakresie możliwości organizowania atrakcyjnych wydarzeń aktywizacyjnych przez organizację pozarządową.	1. Odpowiednia aranżacja przestrzeni w odniesieniu do historycznego charakteru obszaru. 2. Wynajęcie infrastruktury niezbędnej do organizacji wydarzenia. 3. Zatrudnienie animatorów. 4. Zorganizowanie wydarzeń scenicznych. 5. Prowadzenie działań edukacyjnych.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Chwarszczany	100 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba zatrudnionych animatorów	Sprawozdanie końcowe beneficjenta

			– 10 Liczba wynajętej infrastruktury – 20 Powierzchnia obszaru przeznaczanego na realizację działania – 2 ha WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaktywizowanych osób wykluczonych społecznie – 4 Liczba osób biorących udział w wydarzeniu – 150 Liczba zorganizowanych wydarzeń edukacyjno-animacyjnych - 15	
	1.5. Utworzenie spółdzielni socjalnej.			
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Niski stopień możliwości prowadzenia trwałych działań aktywizacyjnych na obszarze rewitalizacji, w ramach których wykorzystywany byłby potencjał gospodarczy obszaru. Brak odpowiedniego podmiotu służącego aktywizacji osób wykluczonych.	Zapewnienie trwałej aktywizacji społecznej mieszkańców z wykorzystaniem podmiotu ekonomii społecznej, który pełniłby opiekę nad rewitalizowanym obszarem oraz zapewniał jego wysoki stopień wykorzystania.	1. Rekrutacja osób wykluczonych. 2. Przeprowadzenie warsztatów mających na celu opracowanie koncepcji działalności spółdzielni. 3. Stworzenie spółdzielni.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Chwarszczany	120 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba stworzonych spółdzielni socjalnych - 1 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaktywizowanych osób wykluczonych społecznie - 5	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
	1.6. Organizowanie cyklicznych warsztatów edukacyjnych.			
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Niewystarczający stopień wykorzystania w ramach aktywizacji potencjału obszaru, ze	Zwiększenie stopnia wykorzystania obszaru w ramach prowadzonych działań	1. Zatrudnianie animatorów. 2. Organizowanie stałych warsztatów edukacyjnych w

		względu na brak odpowiedniej infrastruktury zewnętrznej oraz degradację budynków.	aktywizacyjnych osób wykluczonych.	obszarze historii, aktywizacji ruchowej, gastronomii.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Chwarszczany	20 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba zatrudnionych animatorów - 2 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba wdrożonych osób wykluczonych w prowadzenie zajęć edukacyjnych – 4 Liczba organizowanych warsztatów - 10	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
Pozostałe projekty rewitalizacyjne	1.8. Oświetlenie przestrzeni zlokalizowanych przy odnawianych obiektach. (20 000,00) (Działanie oparte na wybudowaniu infrastruktury oświetlającej rewitalizowaną przestrzeń, tak aby możliwe było zapewnienie bezpieczeństwa na obszarze oraz przeciwdziałanie niszczeniu zmodernizowanych obiektów infrastrukturalnych. Oświetlenie przyczyni się również do możliwości wykorzystywania obiektów w porze zimowej, gdyż będzie zapewniało komfort korzystania z obiektów. Niniejsze działanie przyczyni się do efektywniejszego wykorzystania infrastruktury oraz zapewnienia lepszych efektów z realizowanych działań aktywizacyjnych, gdyż możliwe będzie dłuższe korzystanie z obiektów przez mieszkańców.) 1.9. Budowa dróg wewnętrznych oraz chodników. (60 000,00) (Działanie mające na celu budowę dróg wewnętrznych oraz chodników zapewniających łatwy dostęp do infrastruktury zlokalizowanej na odnawianym obszarze. Przyczyni się do zapewnienia efektywniejszego wykorzystania obiektów, szczególnie w porze jesiennej oraz zimowej, zapewniając możliwość bezpiecznego poruszania się po obszarze.)			
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Podobszar Chwarszczany jest miejscem koncentracji problemów społecznych, wynikających z popegeerowskiego charakteru sołectwa. Mieszkańcy w znacznym stopniu korzystają ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej, czego przyczyną jest utrzymywanie się średniego poziomu bezrobocia. Ważnym problemem obszaru jest niski wskaźnik liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, który świadczy o możliwości wystąpienia trwałych barier rozwoju, gdyż w sytuacji wzrostu liczebności osób starszych, będzie wzrastało obciążenie gminy w zakresie konieczności podjęcia aktywizacji seniorów. Niniejsze problemy związane z wykluczeniem mieszkańców oraz wzrostem liczby osób, które będą wymagały wsparcia warunkuje konieczność podjęcia działań zmierzających do wykorzystania potencjałów obszaru, które mogą przyczynić się do aktywizowania osób. Podkreślenia wymaga fakt, iż podobszar rewitalizacji posiada znaczne potencjały, które związane są z historycznymi uwarunkowaniami obszaru, ale poprzez odpowiednie ich wykorzystanie, możliwe będzie rozwiązanie stwierdzonych deficytów w obszarze społecznym.			
Planowany okres realizacji	2018-2021			
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	4 620 000,00 PLN (w tym środki z UE – 3 560 000,00)			

Przewidywane źródła finansowania	RPO WZ na lata 2014-2020, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich; RPO WZ 2014-2020, Działanie 7.4 Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej m.in poprzez wsparcie na tworzenie przedsiębiorstw społecznych (w szczególności spółdzielni socjalnych); Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 Działanie 8.2.7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Poddziałanie: Inwestycje w tworzenie, ulepszenie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, typ operacji: Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub Kształtowanie przestrzeni publicznej; Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; Budżet Gminy Boleszkowice.
----------------------------------	--

Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	2. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY			
Nazwa wnioskodawcy	GMINA BOLESZKOWICE			
Nazwa podmiotu/podmiotów współpracujących	<i>Brak zidentyfikowanych podmiotów współpracujących</i>			
Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	<u>Podobszar rewitalizacji Porzecze</u> <u>Podobszar rewitalizacji Kaleńsko</u> <u>Podobszar rewitalizacji Chlevice</u>			
Oddziaływanie przedsięwzięcia	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna			
Cel (cele) przedsięwzięcia	Zapewnienie możliwości efektywnego aktywizowania mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez wdrażanie rozwiązań pozwalających na nadawaniu nowych funkcji społecznych oraz przeciwdziałania zjawiskom negatywnym.			
Cele programu rewitalizacji	Cel szczegółowy 2. Odnowa obszaru kryzysowego poprzez przywrócenie oraz nadanie nowych funkcji społecznych			
Główne projekty rewitalizacyjne	2.1. Stworzenie świetlic wiejskich wraz z wyposażeniem w miejscowościach Porzecze, Chlevice i Kaleńsko.			
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

	Gmina Boleszkowice	Deficyt w zakresie możliwości aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji wynikający z braku odpowiedniej infrastruktury, która zapewniałaby możliwość prowadzenia stałych działań mających na celu włączenie społeczne mieszkańców i osób wykluczonych.	Zwiększenie dostępności mieszkańców do możliwości skorzystania z działań aktywizacyjnych realizowanych na obszarze miejscowości zaliczonych do obszaru rewitalizacji.	1. Remont zdegradowanych obiektów wraz z przystosowaniem do funkcji świetlicy. 2. Wyposażenie świetlic w sprzęt umożliwiający aktywizację. Mieszkańców. 3. Zatrudnienie animatorów lokalnych.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Porzecze Kaleńsko Chlewice	1 800 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Powierzchnia obszarów zdegradowanych poddanych rewitalizacji – 4ha Liczba obiektów poddanych rewitalizacji - 3 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba osób biorących udział w działaniach aktywizacyjnych – 30 Liczba zaktywizowanych osób wykluczonych – 7 Zwiększenie stopnia dostępności do obiektów aktywizacyjnych wśród mieszkańców obszaru – 50%	Sprawozdanie końcowe beneficjenta / Badania ankietowe
	2.2. Założenie stowarzyszenia.			
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Brak podmiotu pełniącego funkcję aktywizacyjną mieszkańców oraz kreującą działania oddolne na obszarze rewitalizacji.	Stworzenie podmiotu mającego na celu skoncentrowanie działań lokalnych mieszkańców w celu efektywniejszego prowadzenia aktywizacji.	1. Rekrutacja osób wchodzących w skład stowarzyszenia. 2. Formalne założenie podmiotu. 3. Prowadzenie działań promocyjnych wśród mieszkańców mających na celu zaktywizowanie osób.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Porzecze Kaleńsko	20 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba założonych organizacji	Sprawozdanie końcowe beneficjenta

	Chlewice		pozarządowych – 1 Liczba odbytych spotkań z mieszkańcami - 4	
			WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaktywizowanych osób - 15	
	2.3. Stworzenie lokalnych pracowni rękodzielniczych.			
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Niewystarczająca możliwość aktywizowania mieszkańców ze względu na brak infrastruktury na obszarach wiejskich zaliczonych do podobszarów rewitalizacji.	Zwiększenie dostępu mieszkańców obszarów rewitalizacji do możliwości przeciwdziałania zjawiskom negatywnych ze względu na łatwiejszy stopień aktywizacji osób wymagających wsparcia.	1. Wyposażenie świetlic w sprzęt niezbędny do prowadzenia działalności rękodzielniczej. 2. Zatrudnienie animatora. 3. Organizowanie działań edukacyjnych dla osób wykluczonych i seniorów.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Porzecze Kaleńsko Chlewice	30 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba zakupionego sprzętu – 8 Liczba zatrudnionych osób - 1 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaktywizowanych osób wykluczonych społecznie – 10 Liczba osób biorących udział w organizowanych warsztatach - 40	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
	2.4. Utworzenie Otwartych Stref Aktywności w miejscowościach Porzecze, Chlewice i Kaleńsko.			
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Niewystarczający stopień zagospodarowania obszarów otwartych przy świetlicach, które mogłyby służyć do prowadzenia aktywizacji sportowej mieszkańców.	Zapewnienie dostępu mieszkańców do aktywizacji fizycznej na obszarach wymagających wsparcia.	1. Stworzenie siłowni zewnętrznych. 2. Stworzenie wiaty wraz z miejscem do spotkań. 3. Budowa małej architektury. 4. Organizowanie działań aktywizacyjnych.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Porzecze Kaleńsko	90 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba stworzonych siłowni – 3	Sprawozdanie końcowe beneficjenta

	Chlewice		Liczba stworzonych miejsc spotkań – 3 Liczba zakupionej małej architektury - 15 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba osób korzystających z zakupionej infrastruktury – 50 Liczba osób biorących udział w działaniach aktywizacyjnych – 50 Liczba zaktywizowanych osób wykluczonych - 12	
	2.5. Stworzenie lokalnych pracowni gastronomicznych.			
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Niewystarczająca możliwość aktywizowania mieszkańców ze względu na brak infrastruktury na obszarach wiejskich zaliczonych do podobszarów rewitalizacji.	Zwiększenie dostępu mieszkańców obszarów rewitalizacji do możliwości przeciwdziałania zjawiskom negatywnym ze względu na łatwiejszy stopień aktywizacji osób wymagających wsparcia.	1. Wyposażenie świetlic w sprzęt niezbędny do prowadzenia działań opartych na działalności gastronomicznej. 2. Zatrudnienie animatora. 3. Organizowanie działań edukacyjnych dla osób wykluczonych i seniorów.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Porzecze Kaleńsko Chlewice	40 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba zakupionego sprzętu – 16 Liczba zatrudnionych osób - 1 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaktywizowanych osób wykluczonych społecznie – 8 Liczba osób biorących udział w organizowanych warsztatach - 50	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
	2.6. Organizowanie stałych warsztatów aktywizacyjnych.			
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
	Gmina Boleszkowice	Niewystarczająca możliwość aktywizowania mieszkańców ze względu na brak infrastruktury na obszarach wiejskich zaliczonych do podobszarów rewitalizacji.	Zwiększenie dostępu mieszkańców obszarów rewitalizacji do możliwości przeciwdziałania zjawiskom negatywnym ze względu na	1. Zatrudnienie animatora społecznego. 2. Zatrudnienie animatora zawodowego. 3. Organizowanie warsztatów

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

			łatwiejszy stopień aktywizacji osób wymagających wsparcia.	aktywizacji zawodowej dla mieszkańców.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Porzecze Kaleńsko Chlewice	20 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba zatrudnionych osób - 2	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
			WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaktywizowanych zawodowo i społecznie osób – 6	
Pozostałe projekty rewitalizacyjne	2.7. Budowa wędzarni. (10 000,00) (Budowa małego obiektu wędzarni służącego do aktywizacji uczestników warsztatów gastronomicznych i możliwości podejmowania aktywizacji społecznej w tym zakresie. Wędzarnia usytuowana będzie w pobliżu świetlicy i zapewni dostęp mieszkańcom obszaru do możliwości wykorzystania infrastruktury.) 2.8. Budowa infrastruktury oświetleniowej oraz chodników przy świetlicach. (40 000,00) (Działanie mające na celu budowę dróg wewnętrznych oraz chodników zapewniających łatwy dostęp do infrastruktury zlokalizowanej na odnawianym obszarze. Przyczyni się do zapewnienia efektywniejszego wykorzystania obiektów, szczególnie w porze jesiennej oraz zimowej, zapewniając możliwość bezpiecznego poruszania się po obszarze.) 2.9. Zapewnienie połączenia komunikacji publicznej Kaleńsko – Chlewice – Porzecze – Boleszkowice. (15 000,00) (Zwiększenie dostępności mieszkańców obszaru rewitalizacji do stolicy gminy oraz stworzonych obiektów służących do aktywizacji społecznej, tak aby możliwe było zwiększenie efektywności podejmowanych działań społecznych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców.)			
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Na wskazanych podobszarach koncentrują się główne problemy społeczne, które wynikają z braku możliwości podejmowania efektywnych działań aktywizacyjnych, ze względu na deficyt infrastruktury służącej celom społecznym oraz brak osób pełniących mających możliwość animowania i moderowania społeczności lokalnej. Wymaga ona szczególnego wsparcia w Porieczu, w którym koncentruje się znaczna liczba osób korzystających ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej, co jest bezpośrednią przyczyną wysokiego poziomu bezrobocia. Wynika to również z wysokiego stopnia koncentracji osób długotrwale bezrobotnych, które nie posiadają kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy i w związku z tym istnieje bardzo duże utrudnienie w ich aktywizacji. Wysoki wskaźnik interwencji policyjnych świadczy o występujących problemach społecznych na tym obszarze, ale również w sołectwie Chlewice. Charakteryzując obszar Kaleńsko również należy zwrócić uwagę na wysoki stopień bezrobocia oraz korzystania z zasiłków społecznych, jednakże problemem jest również wysoki wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym. Seniorzy będą wymagali wsparcia aktywizacyjnego, aby nie dochodziło do sytuacji ich trwałego wykluczenia społecznego. Tożsame problemy występują na trzech podobszarach rewitalizacji, dlatego kluczowym zadaniem jest prowadzenie działań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób starszych. Aktywizacja zawodowa oraz społeczna prowadzona w bezpośredniej bliskości miejsca zamieszkania mieszkańców będzie najważniejszych potencjałem prowadzonych działań aktywizacyjnych, będących remedium na zdiagnozowane potrzeby.			
Planowany okres realizacji	2019-2022			
Szacowana (orientacyjna) wartość	2 065 000,00 PLN (w tym środki z UE – 1 600 000,00)			

projektu	
Przewidywane źródła finansowania	RPO WZ na lata 2014-2020, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Działanie 8.2.7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Poddziałanie: Inwestycje w tworzenie, ulepszenie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury; Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa; Budżet Gminy Boleszkowice.

Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	3. TRANSGRANICZNA AKTYWIZACJA POTENCJAŁU LOKALNEGO		
Nazwa wnioskodawcy	GMINA BOLESZKOWICE		
Nazwa podmiotu/podmiotów współpracujących	<i>Brak zidentyfikowanych podmiotów współpracujących</i>		
Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	<u>Podobszar rewitalizacji Porzecze</u>		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	☒ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☐ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna		
Cel (cele) przedsięwzięcia	Wykorzystanie transgranicznego potencjału lokalnego poprzez możliwość zaktywizowania osób wykluczonych oraz zapewnienia realizacji nowych funkcji na obszarze.		
Cele programu rewitalizacji	Cel szczegółowy 2. Odnowa obszaru kryzysowego poprzez przywrócenie oraz nadanie nowych funkcji społecznych		
	3.1. Utworzenie stowarzyszenia.		
	Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu
	Gmina Boleszkowice	Brak podmiotu pełniącego funkcję aktywizacyjną mieszkańców oraz kreującą działania oddolne na obszarze rewitalizacji.	Stworzenie podmiotu mającego na celu skoncentrowanie działań lokalnych mieszkańców w celu efektywniejszego prowadzenia
		Zadania	
		1. Rekrutacja osób wchodzących w skład stowarzyszenia. 2. Formalne założenie podmiotu. 3. Prowadzenie działań	

		aktywizacji.	promocyjnych wśród mieszkańców mających na celu zaktywizowanie osób.
Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
Porzecze	10 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba założonych organizacji pozarządowych – 1 Liczba odbytych spotkań z mieszkańcami - 4 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba zaktywizowanych osób - 15	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
3.2. Oczyszczenie oraz adaptacja przestrzeni na potrzeby aktywizacji społecznej.			
Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
Gmina Boleszkowice	Brak adaptacji obszaru, który mógłby służyć prowadzeniu działań aktywizacyjnych na obszarze rewitalizacji.	Zwiększenie dostępu mieszkańców do działań edukacyjnych oraz zaangażowanie osób wykluczonych społecznie na rzecz adaptacji obszaru oraz prowadzenia działań aktywizacyjnych.	1. Postawienie małej architektury (ławki, kosze, wiata). 2. Oczyszczenie terenu. 3. Prowadzenie działań aktywizacji terenowej.
Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
Porzecze	20 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją – 3 ha Liczba zakupionej architektury - 8 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba osób korzystających z działań aktywizacji terenowej - 100 Liczba zaktywizowanych osób wykluczonych społecznie - 3	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
3.3. Organizowanie cyklicznych działań promujących współpracę polsko – niemiecką.			
Nazwa wnioskodawcy	Opis problemu	Cel projektu	Zadania
Gmina Boleszkowice	Brak możliwości prowadzenia	Zwiększenie współpracy	1. Nawiązanie współpracy.

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

		współpracy polsko- niemieckiej ze względu na utrudnioną możliwość kontaktu z mieszkańcami Niemiec, ze względu na brak bezpośredniej możliwości dostania się na terytorium sąsiedniego państwa z obszaru rewitalizacji.	transgranicznej służącego aktywizacji osób wykluczonych oraz przeciwdziałaniu deficytom obszaru.	2. Zatrudnienie animatorów. 3. Zatrudnienie tłumaczy. 4. Prowadzenie stałych działań aktywizacyjnych.
	Miejsce realizacji	Szacunkowa wartość	Produkty i rezultaty	Sposób pomiaru
	Porzecze	20 000,00	WSKAŹNIKI PRODUKTU: Liczba zatrudnionych osób - 2 WSKAŹNIKI REZULTATU: Liczba prowadzonych działań aktywizacyjnych – 15 Liczba osób biorących udział w organizowanych działaniach - 40	Sprawozdanie końcowe beneficjenta
Pozostałe projekty rewitalizacyjne	Brak zidentyfikowanych projektów uzupełniających			
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja projektu	Porzecze ze względu na swoje usytuowanie w pobliżu rzeki Odry staje się najbardziej wysuniętym punktem gminy, przez który przebiega droga prowadząca nad rzekę. W związku z tym ważnym potencjałem obszaru staje się możliwość prowadzenia działalności ukierunkowanej na współpracę transgraniczną, która mogłaby być podstawą aktywizacji osób wykluczonych oraz mieszkańców wymagających wsparcia na obszarze. Jednocześnie realizowanie działań mogłoby doprowadzić do zaktywizowania gospodarczego obszaru, co ze względu na znaczny poziom koncentracji negatywnych zjawisk (największy w gminie) byłoby kluczowym działaniem. Należy podkreślić, iż działania ukierunkowane na rozwój współpracy transgranicznej były prowadzone na tym obszarze i przyniosły pozytywne efekty społeczne, dlatego niniejsze przedsięwzięcie powinno w znacznym stopniu wpłynąć na sukces procesu rewitalizacji.			
Planowany okres realizacji	2021-2023			
Szacowana (orientacyjna) wartość projektu	50 000,00 PLN (w tym środki z UE – 50 000,00)			
Przewidywane źródła finansowania	Program Współpracy Interreg V A , Transgraniczna integracja poprzez spotkania i współpracę sieciową; LGD Lider Pojezierza , Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, Zachowanie dziedzictwa lokalnego; Budżet Gminy Boleszkowice.			

Rozdział VIII. Mechanizmy integrowania działań służących realizacji celów rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W Programie zintegrowano różne działania służące realizacji celów rewitalizacji, w związku z czym zachowana została komplementarność dokumentu w aspektach odnoszących się do zaplanowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Kompleksowe rozwiązanie problemów jest nadrzędnym celem realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, występujących na obszarze zdegradowanym. Poniżej zaprezentowano mechanizmy zachowania komplementarności działań (projektów i przedsięwzięć) na poziomie programu w ujęciu **przestrzennym, problemowym, instytucjonalno-proceduralnym, źródeł finansowania, międzyokresowym**

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU PRZESTRZENNYM

Diagnoza obszaru pozwoliła na wskazanie poszczególnych **terenów sołectw, na których istnieje największa koncentracja negatywnych zjawisk**, takich jak bezrobocie, strukturalne uwarunkowania demograficzne oraz ubóstwo analizowane na podstawie wykorzystania zasiłków, a także problemów środowiskowych, technicznych, przestrzenno- funkcjonalnych i gospodarczych. Planowane do wykonania projekty rewitalizacyjne skupiają się na tym obszarze i są z nim ściśle powiązane. Należy podkreślić, iż obszar rewitalizacji usytuowany jest na obszarze bezpośrednio graniczącym z rzeką Odrą i znajduje się w zachodniej części gminy. Ze względu na rozproszenie miejscowości, poszczególne zadania zostały zaplanowane do realizacji na obszarach miejscowości, tak aby mieszkańcy mieli bezpośredni dostęp do organizowanych działań. Jest to szczególnie ważne, gdyż wpłynie na znacznie większą efektywność prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

Dostrzegalne jest wzajemne powiązanie przestrzenne przedsięwzięć rewitalizacyjnych, gdyż wpływają one kompleksowo na odnowę wszystkich obszarów i marginalizacji występujących na ich terenie deficytów. Szczególnie ważne jest drugie przedsięwzięcie, w ramach którego następuje kompleksowa aktywizacja społeczna mieszkańców, która prowadzi do ich zintegrowania, ale przede wszystkim wykorzystania lokalnych potencjałów istniejących na obszarze. Przestrzennie wszystkie realizowane działania wpływają na kompleksowe objęcie obszaru wsparciem.

Tabela 23 Komplementarność działań rewitalizacyjnych w ujęciu przestrzennym - miejsce realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne	Obszar rewitalizacji Gminy Boleszkowice			
	Podobszar rewitalizacji I. Chlewice	Podobszar rewitalizacji II. Chwarszczany	Podobszar rewitalizacji III. Porzecze	Podobszar rewitalizacji IV. Kaleńsko
Przedsięwzięcie 1. CHWARSZCZANY MIEJSCEM KULTYWOWANIA TRADYCJI TEMPLARIUSZY	-		-	-
Przedsięwzięcie 2. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY		-		
Przedsięwzięcie 3. TRANSGRANICZNA AKTYWIZACJA POTENCJAŁU LOKALNEGO	-	-	-	-

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU PROBLEMOWYM

Analiza problemów występujących na obszarze rewitalizacji pozwoliła na wskazanie przedsięwzięć, które w największym stopniu sprawią, iż problemy zostaną zmarginalizowane. Pod uwagę zostały wzięte rozwiązania sygnalizowane przez mieszkańców w trakcie warsztatów rewitalizacyjnych, ale również podczas spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji, w którym skoncentrowani byli przedstawiciele interesariuszy, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców oraz przedstawicieli przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. Planowane przedsięwzięcia zostały stworzone po dokładnym zapoznaniu się z danymi pozyskanymi w trakcie wykonywania diagnozy oraz na podstawie działań partycypacyjnych, które były realizowane w trakcie przygotowywania programu. Zadania przewidziane do realizacji w ramach procesu rewitalizacji realizują różne cele programu. Wynikają one również z potencjału rozwoju obszaru rewitalizacji, a także odpowiadają na potrzeby sygnalizowane w obszarach społecznym, przestrzenno - funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym. Zaplanowane przedsięwzięcia oddziałują w znacznym stopniu na eliminację negatywnych zjawisk, które zostały określone w diagnozie potrzeb i potencjału rozwoju obszaru rewitalizacji. Wynika to z dokładnego przeanalizowania komplementarności wyników diagnozy, na którą odpowiada realizacja konkretnych przedsięwzięć oraz poszczególnych działań.

Tabela 24 Komplementarność przedsięwzięć pod względem problemowym w skali podobszaru rewitalizacji

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne	Oddziaływanie działań rewitalizacyjnych				
	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna
Przedsięwzięcie 1. CHWARSZCZANY MIEJSCEM KULTYWOWANIA TRADYCJI TEMPLARIUSZY					
Przedsięwzięcie 2. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY					
Przedsięwzięcie 3. TRANSGRANICZNA AKTYWIZACJA POTENCJAŁU LOKALNEGO					

Analizując stopień komplementarności działań należy zauważyć, iż realizowane przedsięwzięcia wpływają na rozwiązanie problemów występujących w poszczególnych sferach, ale również efekty projektów zazębiają się wzajemnie w ramach pozostałych przedsięwzięć. Przedsięwzięcie pierwsze będzie oddziaływało na sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenno- funkcjonalną, a także techniczną, W aspekcie sfery społecznej będzie prowadziło do przewyższania deficytów istniejących na obszarze, skoncentrowanych na znacznej liczbie zasiłków, bezrobocia oraz występowania interwencji policyjnych, które świadczą o problemach strukturalnych istniejących na obszarze sołectwa. Zaktywizowanie osób potrzebujących wsparcia to bezpośredni cel przedsięwzięcia, ale również środek do odnowy kryzysowej sytuacji występującej na obszarze. Utworzenie spółdzielni socjalnej oraz odnowa infrastruktury technicznej niezbędnej do stałego podejmowania działań doprowadzi do rozwoju gospodarczego obszaru, co jest powiązane również z realizacją działań w sferze społecznej. Odnowa infrastruktury oraz ponowna adaptacja przestrzeni będą miały wpływ na rewitalizację realizowaną w sferze technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Analizując oddziaływanie przedsięwzięcia drugiego na poszczególne sfery należy podkreślić wagę wpływu społecznego, gdyż realizowane działania infrastrukturalne oraz stałe organizowanie warsztatów i działań aktywizacyjnych wpłynę na przewyższenie deficytów społecznych występujących na obszarze, poprzez włączanie osób wykluczonych do społeczności lokalnej. Odnowa infrastruktury zapewni wpływ na sferę techniczną, ale również sferę przestrzenno- funkcjonalną, gdyż doprowadzi do przywrócenia funkcji realizowanych przez obszar.

Przedsięwzięcie trzecie wpływa na sferę społeczną oraz gospodarczą, gdyż poprzez podejmowane działania wpłynie na zaktywizowanie osób wykluczonych, a także rozwój potencjału gospodarczego obszaru, oparty na położeniu w bezpośredniej bliskości Odry. Niniejsze przedsięwzięcie zapewnia jedyną możliwość na pełne zaktywizowanie obszaru rewitalizacji, gdyż prowadzi do rozwoju działalności gospodarczej opartej na potencjale obszaru.

Podsumowując realizowane przedsięwzięcia należy podkreślić, iż są one silnie ze sobą powiązane, ponieważ doprowadzają do kompleksowej odnowy całego podobszaru rewitalizacji, a także efekty osiągnięte w jednym przedsięwzięciu będą wpływały na inne realizowane działania. Należy tutaj przede wszystkim podkreślić rolę przedsięwzięcia drugiego, które wpłynie na wyzwolenie energii społecznej na większości obszarów rewitalizacji. Wpłynie to na większe zainteresowanie społeczności lokalnej oraz możliwość zaangażowania w przedsięwzięcie pierwsze i drugi, co doprowadzi do osiągnięcia większej efektywności działań w obszarze gospodarczym, przestrzenno- funkcjonalnych i technicznym.

W poniższej tabeli zaprezentowany został stopień komplementarności pod względem problemowym poszczególnych działań względem siebie, który ukazuje stopień, w jakim łączna realizacja planowanych działań doprowadzi do marginalizacji problemów występujących na obszarze rewitalizacji zgodnie z poniższą legendą, gdyż przedsięwzięcia w tabeli są powiązane bardzo silnie albo silnie ze sobą.

+2 - bardzo silne powiązanie

+1 - silne powiązanie

0 - neutralne powiązanie

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

Tabela 25 Matryca powiązań przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych do realizacji w ramach programu rewitalizacji

Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Przedsięwzięcie 1. CHWARSZCZANY MIEJSCEM KULTYWOWANIA TRADYCJI TEMPLARIUSZY	Przedsięwzięcie 2. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY	Przedsięwzięcie 3. TRANSGRANICZNA AKTYWIZACJA POTENCJAŁU LOKALNEGO
Przedsięwzięcie 1. CHWARSZCZANY MIEJSCEM KULTYWOWANIA TRADYCJI TEMPLARIUSZY			
Przedsięwzięcie 2. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY			
Przedsięwzięcie 3. TRANSGRANICZNA AKTYWIZACJA POTENCJAŁU LOKALNEGO			

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU INSTYTUCJONALNO-PROCEDURALNYM

W celu zachowania komplementarności działań na poziomie Programu rewitalizacji zaplanowano działania przypisane do Zespołu ds. rewitalizacji oraz do Urzędu Gminy. Dla zapewnienia skuteczności procesu dane będą prezentowane za pośrednictwem Zespołu ds. rewitalizacji, którego zadaniem będzie ocena stopnia możliwości zrozumienia dostępnych danych przez interesariuszy rewitalizacji i potrzeba ich przetworzenia.

Należy przypomnieć, że planuje się kontynuację pracy Zespołu ds. rewitalizacji w okresie wdrożenia programu, który rozpoczął swoją pracę na etapie programowania programu. Wypracowana struktura pracy zespołu ds. rewitalizacji umożliwi zaangażowanie w proces rewitalizacji szerokiego grona interesariuszy, którzy aktywnie uczestniczyli w pracach nad programem już na etapie jego programowania, w tym poprzez aktywne uczestnictwo w organizowanych konsultacjach społecznych. Zadaniem Referatu Promocji, Oświaty i Funduszy Pomocowych Urzędu Gminy będzie współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za wdrażanie przedsięwzięć oraz wsparcie w uzyskiwaniu dotacji, dokumentacji projektowej poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. W system zarządzania zaangażowani będą również lokalni partnerzy z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego.

Docelowo serwis udostępniony na stronie internetowej Urzędu Gminy, dedykowany problematyce rewitalizacji, w szczególności wdrożeniu programu rewitalizacji, służyć będzie jako kanał dwustronnej komunikacji na linii samorząd–obywatele (interesariusze rewitalizacji). Celem takiego podejścia jest udostępnienie danych i informacji dotyczących stopnia rozwiązania konkretnego problemu zidentyfikowanego na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji dla interesariuszy rewitalizacji. Dostęp do danych ma pozwolić interesariuszom monitorować skuteczność zmian społeczno-gospodarczych.

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty, które zostały zapisane w programie mają zapewnione finansowanie z różnych źródeł, które wzajemnie się uzupełniają i łączą. Głównym źródłem finansowania projektów wskazanych w Programie będą środki własne gminy. Źródłem finansowania zewnętrznego będą środki działania 9.3 RPO WZ 2014-2020 Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich (Oś priorytetowa IX INFRASTRUKTURA PUBLICZNA). Celem finansowanych z tego działania projektów będzie zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym ludności zamieszkującej obszary zdegradowane i peryferyjne. Rezultatem interwencji będzie włączenie społeczne marginalizowanych grup z obszarów zdegradowanych i peryferyjnych, jak również poprzez kompleksowe działania niwelowania wszystkich zjawisk związanych z problemami społecznymi dotyczącymi danych obszarów. Finansowanie realizowanych projektów będzie również odbywało się w oparciu o lokalny program INTERREG oraz wynikające z działań Lokalnej Grupy Działania, która wspiera rozwój lokalny

obszaru. Kluczem do efektywnej realizacji działań jest odpowiednie ujęcie uwarunkowań lokalnych oraz możliwości wykorzystania potencjałów istniejących na rewitalizowanym obszarze. Osiągnięcie efektywności w tym zakresie będzie umożliwiało wykorzystanie źródeł finansowania skierowanych na rozwiązywanie problemów lokalnych, które będą stanowiły uzupełnienie działań realizowanych ze środków skierowanych na bardziej strategiczne obszary z punktu widzenia rozwoju województwa zachodniopomorskiego.

W ramach realizacji działań zaplanowano również wykorzystanie środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, które wpłyną na możliwość aktywizowania społeczności lokalnej oraz wykorzystania potencjału obiektów infrastrukturalnych stworzonych w ramach realizacji działań w oparciu o środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego. Ważną częścią podejmowanych działań będą fundusze przeznaczone na kreowanie spółdzielczości socjalnej, która będzie uzupełnieniem działań realizowanych w ramach pozostałych funduszy, gdyż z aktywizowanie osób wykluczonych społecznie doprowadzi do wykorzystania potencjału stworzonej infrastruktury w ramach pozostałych działań realizowanych ze środków zewnętrznych.

Podsumowując należy stwierdzić, iż w ramach realizacji przedsięwzięć zachowana jest komplementarność w ujęciu źródeł finansowania, gdyż realizowane przedsięwzięcia uzupełniają się wzajemnie, podobnie jak zewnętrzne źródła finansowania, które pozwalają na zrealizowanie różnych założeń projektów.

Pomimo że w programie rewitalizacji wskazano projekty, które mogą być realizowane z wykorzystaniem dofinansowania pochodzącego z różnorodnych źródeł finansowania, aplikowanie o środki zewnętrzne na realizację zaplanowanych przedsięwzięć będzie odbywało się w sposób gwarantujący wykorzystanie jednego źródła finansowania²⁰. Aplikowanie o finansowanie projektu rewitalizacyjnego poprzedzone będzie analizą wystąpienia podwójnego finansowania. Informacja o złożeniu wniosku o przyznanie pomocy przez gminę (innych wnioskodawców) do instytucji zarządzających programami pomocowymi i stan sprawy będzie transparentnie publikowany na stronie internetowej gminy w zakładce dotyczącej rewitalizacji. Na etapie ubiegania się o środki oraz realizacji projektu prowadzona będzie bieżąca kontrola krzyżowa możliwości jako podstawowy instrument weryfikujący stosowanie przez zakazu równoległego finansowania wydatków z krajowych i wspólnotowych środków publicznych. Na etapie ubiegania się o wsparcie dokonana zostanie analiza dokumentów w celu identyfikacji podwójnego finansowania. Na etapie rozliczenia projektu dokonana zostanie analiza i weryfikacja danych zamieszczonych w dokumentacji rozliczeniowej. Dzięki zaplanowanym mechanizmom kontroli wykluczono ryzyko podwójnego dofinansowania.

²⁰ Zakaz podwójnego finansowania wydatków wynika m.in. z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. (art. 37 ust. 7-9 oraz art. 65 ust. 11). Przedmiotowe zapisy informują o tym, że podwójne finansowanie dotyczy sytuacji, gdy ten sam wydatek w części lub w całości zostanie sfinansowany ze środków pochodzących z co najmniej jednego funduszu, programu, instrumentu, czy inicjatywy wspieranej przez unijny budżet.

MECHANIZMY ZACHOWANIA KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ W UJĘCIU MIĘDZYOKRESOWYM

Narzędziem służącym trwałemu zintegrowaniu działań w ujęciu międzyokresowym będzie ewaluacja programu:

- Ewaluacja ex ante (przed rozpoczęciem działań programu, celem ustalenia, czy i w jakim stopniu podejmowane działania będą zgodne z przyjętymi założeniami oraz czy możliwe jest osiągnięcie długotrwałych efektów w tym kontekście);
- Ewaluacja w połowie obowiązywania programu (umożliwia zbadanie stopnia efektywności podejmowanych działań oraz ich zgodności z założeniami, ale także na ile aktywności są zgodne z harmonogramem, a poziom wykorzystania zasobów odpowiada opisowi w projekcie);
- Ewaluacja bieżąca – monitoring przynajmniej raz na rok (dokonywana przez cały czas trwania programu, związana z oceną poziomu wykonywania zadań i działań w poszczególnych podobszarach rewitalizacyjnych);
- Ewaluacja końcowa (dokonywana pod koniec realizacji projektu, wiąże się z analizą zgodności podejmowanych działań wynikających z harmonogramu oraz z rozliczeniem poziomu wykorzystania zasobów);
- Ewaluacja ex post (dokonywana po zakończeniu przedsięwzięcia).

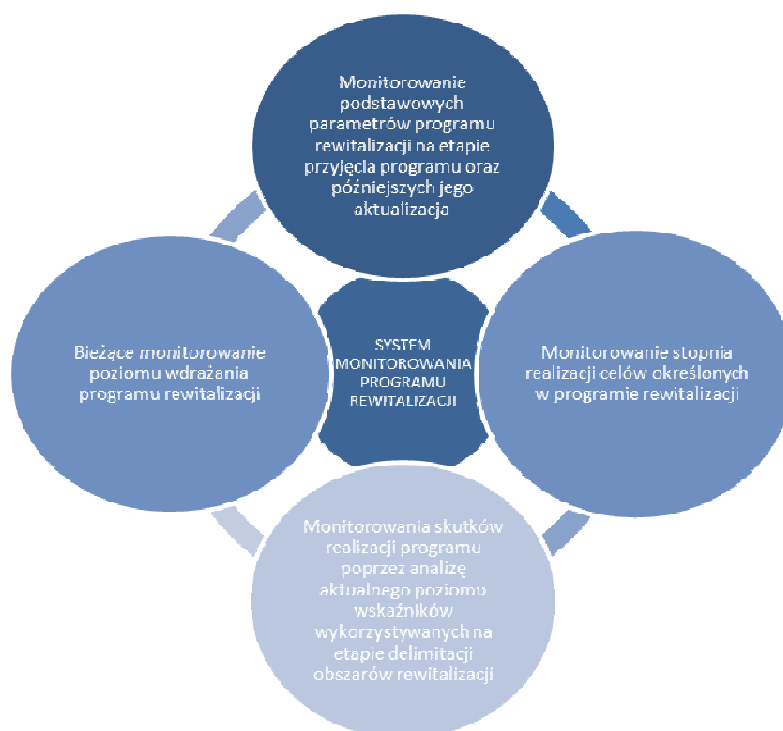
O efektywnym połączeniu i skoordynowaniu zadań w ujęciu międzyokresowym stanowić będzie kontynuacja podjętych w poprzednim okresie działań, ale także istotna jest świadomość strategicznego wzmocnienia ich w kolejnych okresach. Zaplanowane działania rewitalizacyjne bazują na poprzednich doświadczeniach gminy, zdobytych podczas realizacji projektów inwestycyjnych finansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego oraz środków budżetowych. W związku z tym realizacja zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych powiązana jest z projektami zrealizowanymi przez Urząd Gminy w latach ubiegłych.

Rozdział IX. System wdrażania i monitorowania programu rewitalizacji

Podstawą skutecznego wdrażania założeń programu będzie system informacji o zjawiskach i procesach społeczno-gospodarczych zachodzących na obszarze rewitalizacji. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w programie celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych działań rewitalizacyjnych. Głównymi obszarami monitorowania, ewaluacji i aktualizacji programu są zatem wyznaczone cele strategiczne jej realizacji oraz przypisane im wskaźniki, a dalej projekty rewitalizacyjne. System monitorowania i oceny programu dotyczyć będzie czterech płaszczyzn dotyczących wdrożenia programu. Monitoring obejmować będzie cztery poniższe płaszczyzny:

Wykres 19 Płaszczyzny monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Boleszkowice na lata 2017-2023

Źródło: Opracowanie własne

Za wdrożenie Programu odpowiedzialny będzie Wójt Gminy, który **corocznie przedkładać będzie Radzie Gminy sprawozdanie monitorujące z wdrażania Programu** według stanu na koniec grudnia roku poprzedniego. Zadania związane z bieżącym wdrożeniem programu będą realizowane w **Urzędzie Gminy przez Referat Promocji, Oświaty i Funduszy Pomocowych**. Sprawozdanie będzie przedstawiane Zespołowi ds. rewitalizacji w celu zaopiniowania. Zakres sprawozdania będzie obejmować, co najmniej Informację o postępach finansowych, źródłach finansowania zadań, Informację o postępach rzeczowych, zgodność z przyjętym harmonogramem, odchyłom od harmonogramu. W sprawozdaniu przedstawione zostaną również problemy, bariery, trudności, które zostały zidentyfikowane przez gminę na etapie programowania programu rewitalizacji. Planuje się zbieranie danych dotyczących postępu w realizacji projektów rewitalizacyjnych na podstawie kart informacyjnych projektu rewitalizacyjnego - wzór poniżej.

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

Karta informacyjna projektu rewitalizacyjnego
/kartę należy wypełnić dla projektu, który realizuje działania rewitalizacyjne/

Poprzez pojęcie Rewitalizacja należy rozumieć definicję zawartą w Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.

Czy dla projektu w polu <i>Typ projektu</i> wybrano <i>Projekt rewitalizacyjny</i> ?	Tak (projekt wynika z programu rewitalizacji gminy – należy przejść do punktu II)	
	Nie (należy przejść do podpunktu I.1.)	

I.1 Uzasadnienie realizacji projektu w kontekście Rewitalizacji /należy zaznaczyć odpowiednie pole oraz uzupełnić opis/

Projekt rewitalizacyjny	realizowany jest na obszarze zdegradowanym wskazanym w programie rewitalizacji gminy	
	- W jaki sposób realizuje cele rewitalizacyjne gminy na danym obszarze	
	jest powiązany z działaniami rewitalizacyjnymi gminy (poza wyznaczonym obszarem zdegradowanym)	
	- W jaki sposób projekt realizuje cele rewitalizacyjne gminy	
	Inne.....	
	- Uzasadnienie	

II. Opis projektu w kontekście Rewitalizacji

II.1 Krótki opis obszaru zdegradowanego

II.2 Umiejscowienie, planowane działania oraz cel projektu

II.3 Wskaźniki postępu rzeczowego w kontekście Rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych (przykładowe)	Wartość docelowa
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Program rewitalizacji	
Ludność mieszkająca na obszarach rewitalizacji	osoby	Dane Urzędu Gminy	
Liczba osób wykluczonych objętych wsparciem*	osoby	Ankieta uczestnika projektu	

*do wartości wskaźnika należy wliczyć osoby wykluczone, osoby bezrobotne (w tym długotrwale bezrobotne) osoby biernie zawodowo, osoby z niepełnosprawnościami.

III. Dane osób do kontaktu w zakresie działań rewitalizacyjnych w projekcie

	Osoba 1	Osoba 2
1. Imię i nazwisko		
2. Adres		
3. Nazwa pracodawcy		
4. Zajmowane stanowisko		
5. Numer telefonu / faksu		
6. Adres e-mail		

Planuje się kontynuację pracy Zespołu ds. rewitalizacji w okresie wdrożenia programu. Wójtowi Boleszkowic podlegać będzie **Zespół ds. rewitalizacji** powołany na potrzeby pracy w okresie programowania programu. Zespół ds. rewitalizacji stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełnić będzie funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta. Planuje się spotkania Zespołu ds. rewitalizacji co najmniej raz na pół roku. Zadaniem Zespołu ds. rewitalizacji będzie także pomoc techniczna dla beneficjentów Programu przy aplikowaniu o środki zewnętrzne (uczestnictwo w szkoleniach, seminariach czy warsztatach). Pracami Zespołu kierować będzie przedstawiciel Referatu

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023

Promocji, Oświaty i Funduszy Pomocowych Urzędu Gminy. Na etapie wdrożenia programu Zespół, z inicjatywy własnej lub na wniosek podmiotu (komórki/jednostki) realizującego przedsięwzięcie będzie mógł przeprowadzić spotkanie – naradę w celu omówienia występującego – zgłoszonego problemu. Poniżej zaprezentowane **wskaźniki monitorowania rezultatów celu głównego programu rewitalizacji** pozwalające monitorować efekt długofalowy Programu. Wskaźniki te należy odróżnić od wskaźników monitorujących produkty i rezultaty poszczególnych projektów rewitalizacyjnych (opisane w *Rozdziale VII. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne*).

Schemat 1 Struktura zarządzania programem rewitalizacji

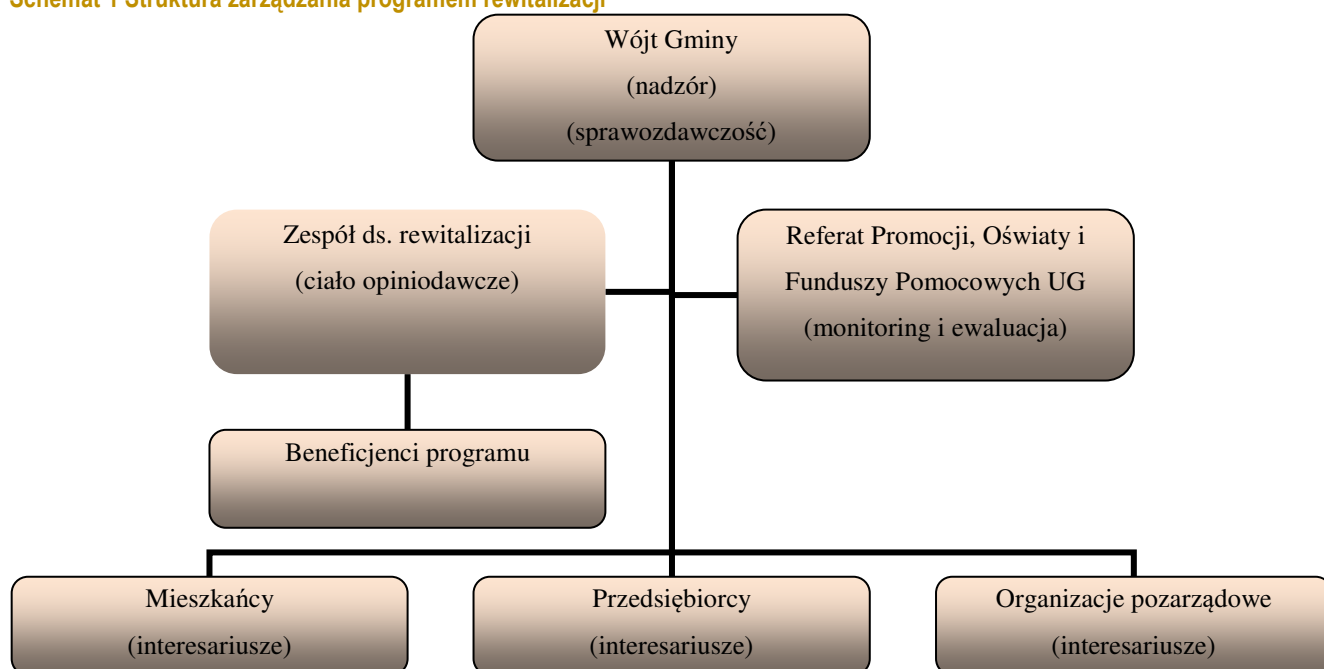

Tabela 26 Wskaźniki monitorowania rezultatów celu głównego programu rewitalizacji

Wskaźnik monitorowania rezultatów celu głównego programu rewitalizacji	Wartość bazowa	Oczekiwany trend	Wartość docelowa
Ocena zadowolenia mieszkańców z życia w gminie	40	Wzrost	60%
Liczba osób korzystających z wybudowanej/ wyremontowanej/ przebudowanej infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji	0	Wzrost	300 osób
Udział osób korzystających z działań aktywizacji społecznej	0	Wzrost	50
Migracje ludności na pobyt stały (GUS BDL badanie ewaluacyjne)	0	Spadek	+10

Promocja dokumentu i efektów wdrożenia wśród beneficjentów projektów rewitalizacyjnych i interesariuszy rewitalizacji jest ważnym elementem realizacji Programu. Celem głównym działań promocyjnych i komunikacyjnych będzie zachęcenie interesariuszy do aktywnego udziału we wdrożeniu i realizacji programu. Grupami docelowymi działań promocyjnych i komunikacyjnych będą społeczność lokalna, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy z terenu obszaru rewitalizacji oraz lokalne media.

Tabela 27 Wskaźniki monitorowania Programu– stan istniejący i planowany

Cel 1 – Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru				
Wskaźniki oddziaływania	Jednostka miary	Stan początkowy 2017 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
Obniżenie liczby osób wykluczonych	%	2	1	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Obniżenie liczby osób korzystających z pomocy OPS	%	1,7	1,2	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Wzrost liczby osób korzystających z działań aktywizacyjnych	osoby	0	200	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Liczba zakupionej infrastruktury	szt.	0	15	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Liczba nowoutworzonych miejsc pracy	szt.	0	5	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Powierzchnia obszarów zdegradowanych poddanych rewitalizacji	ha	0	8	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy

Cel 2- Odnowa obszaru kryzysowego poprzez przywrócenie oraz nadanie nowych funkcji społecznych				
Wskaźniki oddziaływania	Jednostka miary	Stan początkowy 2017 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
Obniżenie liczby osób wykluczonych	%	2	1	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Obniżenie liczby osób korzystających z pomocy OPS	%	1,7	1	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Obniżenie liczby osób bezrobotnych	%	3	2	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Wzrost liczby osób korzystających z działań aktywizacyjnych	osoby	0	150	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Wzrost liczby zaktywizowanych osób wykluczonych społecznie	osoby	0	8	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Liczba zakupionej infrastruktury	szt.	0	30	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy
Wzrost zaktywizowanych seniorów	%	10	40	Dane sprawozdawcze Urzędu Gminy

Rozdział X. Ramy finansowe i czasowe realizacji Programu

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz innych publicznych lub prywatnych). Finansowanie działań rewitalizacyjnych zakłada wykorzystanie środków gminnych oraz środków zewnętrznych, w tym środków przewidzianych w ramach działania 9.3 RPO WZ 2014-2020. Projekty te będą komplementarne z projektami realizowanymi ze wsparcia EFS w ramach OP VI, VII i VIII. Wspierane będą wyłącznie projekty, które wynikają z zapisów LPR i wzajemnie się uzupełniają z projektami realizowanymi w ramach wsparcia EFS. Szczegółowe zestawienie zaplanowanych źródeł finansowania opisano w tabelach poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Rozdziale VII. *Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne*. Dodatkowy opis mechanizmów zachowania komplementarności działań w ujęciu źródeł finansowania określony został w Rozdziale VIII. *Mechanizmy integrowania działań służących realizacji celów rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych*.

Łączny budżet Lokalnego Programu Rewitalizacji stanowi kwotę 6 735 000 zł.

Harmonogram realizacji działań rewitalizacyjnych obejmuje lata 2017-2023, zgodnie z poniższym szczegółowym zestawieniem

Tabela 28 Harmonogram realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Gminie Boleszkowice

PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	LATA REALIZACJI PROGRAMU						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Przedsięwzięcie 1. CHWARSZCZANY MIEJSCEM KULTYWOWANIA TRADYCJI TEMPLARIUSZY							
Przedsięwzięcie 2. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY							
Przedsięwzięcie 3. TRANSGRANICZNA AKTYWIZACJA POTENCJAŁU LOKALNEGO							

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

Tabela 29 Szczegółowy harmonogram czasowo – finansowy realizacji projektów rewitalizacyjnych w Gminie Boleszkowice

Przedsięwzięcie 1.		
CHWARSZCZANY MIEJSCEM KULTYWOWANIA TRADYCJI TEMPLARIUSZY		
1.1. Odnowa oraz wyposażenie obiektów dawnego PGR-u na cele działalności aktywizacyjnej osób wymagających wsparcia.	2018 – 2020	RPO WZ na lata 2014-2020, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
1.2. Stworzenie miejsca aktywizacji historycznej „na świeżym powietrzu”.	2018 – 2020	RPO WZ na lata 2014-2020, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
1.3. Adaptacja przestrzeni wraz z wyposażeniem w sprzęt gastronomiczny.	2018 – 2020	RPO WZ na lata 2014-2020, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
1.4. Organizowanie cyklicznych wydarzeń historycznych związanych z kultywowaniem Templariuszy.	2020 - 2021	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 Działanie 8.2.7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Poddziałanie: Inwestycje w tworzenie, ulepszenie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, typ operacji: Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub Kształtowanie przestrzeni publicznej
1.5. Utworzenie spółdzielni socjalnej.	2018 – 2019	RPO WZ 2014-2020, Działanie 7.4 Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej m.in poprzez wsparcie na tworzenie przedsiębiorstw społecznych (w szczególności spółdzielni socjalnych)
1.6. Organizowanie cyklicznych warsztatów edukacyjnych.	2019 – 2021	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
1.7. Oświetlenie przestrzeni zlokalizowanych przy odnawianych obiektach.	2020	Budżet Gminy Boleszkowice
1.8. Budowa dróg wewnętrznych oraz chodników.	2020	Budżet Gminy Boleszkowice
Przedsięwzięcie 2.		
AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY		
2.1. Stworzenie świetlic wiejskich wraz z wyposażeniem w miejscowościach Porzecze i Kaleńsko.	2019 – 2021	RPO WZ na lata 2014-2020, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
2.2. Założenia stowarzyszenia.	2019	Budżet Gminy Boleszkowice
2.3. Stworzenie lokalnych pracowni rękodzielniczych.	2020 – 2022	RPO WZ na lata 2014-2020, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023**

		ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
2.4. Stworzenie lokalnych pracowni gastronomicznych.	2020 – 2022	RPO WZ na lata 2014-2020, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
2.5. Organizowanie stałych warsztatów aktywizacyjnych.	2020 – 2022	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Działanie 8.2.7 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Poddziałanie: Inwestycje w tworzenie, ulepszenie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury
2.6. Budowa wędzarni.	2020 – 2022	Budżet Gminy Boleszkowice
2.7. Budowa infrastruktury oświetleniowej oraz chodników przy świetlicach.	2019 – 2021	Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa
2.8. Zapewnienie połączenia komunikacji publicznej Kaleńsko – Chlewice – Porzecze – Boleszkowice.	2020 - 2022	Budżet Gminy Boleszkowice
Przedsięwzięcie 3.		
TRANSGRANICZNA AKTYWIZACJA POTENCJAŁU LOKALNEGO		
3.1. Utworzenie stowarzyszenia.	2021	LGD Lider Pojezierza, Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, Zachowanie dziedzictwa lokalnego
3.2. Oczyszczenie oraz adaptacja przestrzeni na potrzeby aktywizacji społecznej.	2021 – 2023	LGD Lider Pojezierza, Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, Zachowanie dziedzictwa lokalnego
3.3. Organizowanie cyklicznych działań promujących współpracę polsko – niemiecką.	2022 - 2023	Program Współpracy Interreg V A, Transgraniczna integracja poprzez spotkania i współpracę sieciową

Rozdział XII. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

W oparciu o zapisy art. 47 w związku z art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) (dalej ustawa o OOS), Wójt Gminy Boleszkowice zwrócił się z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o uzgodnienie braku obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla programu rewitalizacji. W swoim wystąpieniu Wójt wskazał, że przygotowany projekt dokumentu nie spełnia przesłanek określonych w art. 46 ust. 2 ww. ustawy o OOS, a co za tym idzie nie jest dokumentem wymagającym przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Gmina dokonała wnikliwej analizy zakresu projektu w przedmiocie uwarunkowań określonych w art. 57 ust. 1 pkt. 2 ustawy OOS. Obszar rewitalizacji Gminy nie obejmuje całego obszaru administracyjnego jednostki samorządowej, stanowi jedynie niewielką część obszaru gminy. Obszar, na którym planowane są działania rewitalizacyjnej nie obejmuje obszarów chronionych, ani żadnego pomnika przyrody znajdującego się na terenie gminy. Projekty gminy nie znajdują się ona na obszarze NATURA 2000 i nie oddziałują na obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 48 ust. 1 i 2 ustawy o OOS, uzgodniono odstąpienie od konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania z RDOŚ oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Spis ilustracji

Spis tabel

Tabela 1 Struktura demograficzna mieszkańców Gminy Boleszkowice	21
Tabela 2 Udział liczby osób bezrobotnych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym na terenie województwa zachodniopomorskiego w październiku 2017 roku.	26
Tabela 3 Udział liczby osób bezrobotnych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu myśliborskiego w październiku 2017 roku.....	26
Tabela 4 Liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego w Gminie Boleszkowice.....	33
Tabela 5 Zestawienie danych w kontekście analizy uwarunkowań społecznych dla Gminy Boleszkowice.....	35
Tabela 6 Uwarunkowania społeczne – IMD społeczne dla obszaru Gminy Boleszkowice	36
Tabela 7 Współczynnik przedsiębiorczości w Gminie Boleszkowice	49
Tabela 8 Uwarunkowania przestrzenno – funkcjonalne w Gminie Boleszkowice – małe IMD	53
Tabela 9 Uwarunkowania przestrzenno – funkcjonalne w Gminie Boleszkowice – małe IMD	53
Tabela 10 Uwarunkowania techniczne w Gminie Boleszkowice.....	56
Tabela 11 Uwarunkowania techniczne w Gminie Boleszkowice –małe IMD	56
Tabela 12 Podsumowanie uwarunkowań – IMD dla Gminy Boleszkowice.....	61
Tabela 13 Wykaz jednostek gdzie zdiagnozowano stan kryzysowy ze względu na wskazania IMD ogólnego.....	62
Tabela 14 Koncentracja problemów społecznych na podobszarze I. Chlevice.....	65
Tabela 15 Analiza SWOT podobszaru Chlevice	65
Tabela 16 Koncentracja problemów społecznych na podobszarze II. Chwarszczany	67
Tabela 17 Analiza SWOT podobszaru Chwarszczany	68
Tabela 18 Koncentracja problemów społecznych na podobszarze III. Porzecze	70
Tabela 19 Koncentracja problemów społecznych na podobszarze III. Porzecze	73
Tabela 20 Zmiany w zakresie zjawisk negatywnych na wszystkich podobszarach rewitalizacji.....	76
Tabela 21 Zgodność celów Programu z lokalnymi dokumentami strategicznymi Gminy Boleszkowice	80
Tabela 22 Zgodność celów Programu z dokumentami strategicznymi w skali powiatu, regionu i dokumentami krajowymi w odniesieniu do Gminy Boleszkowice.....	81
Tabela 23 Komplementarność działań rewitalizacyjnych w ujęciu przestrzennym - miejsce realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji	98
Tabela 24 Komplementarność przedsięwzięć pod względem problemowym w skali podobszaru rewitalizacji	99
Tabela 25 Matryca powiązań przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych do realizacji w ramach programu rewitalizacji ..	101
Tabela 26 Wskaźniki monitorowania rezultatów celu głównego programu rewitalizacji	107
Tabela 27 Wskaźniki monitorowania Programu– stan istniejący i planowany	108
Tabela 28 Harmonogram realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Gminie Boleszkowice	109
Tabela 29 Szczegółowy harmonogram czasowo – finansowy realizacji projektów rewitalizacyjnych w Gminie Boleszkowice.....	110

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY BOLESZKOWICE NA LATA 2017-2023

Spis wykresów

Wykres 1 Ocena potrzeby działań rewitalizacyjnych na podstawie badań CAWI	9
Wykres 2 Problemy występujące na obszarze gminy na podstawie badań CAWI	10
Wykres 3 Zameldowania i wymeldowania oraz saldo migracji w Gminie Boleszkowice	22
Wykres 4 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Boleszkowice	23
Wykres 5 Bezrobotni mężczyźni i bezrobotne kobiety w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem w Gminie Boleszkowice	24
Wykres 6 Osoby pracujące na 1000 ludności w Gminie Boleszkowice	25
Wykres 7 Procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Boleszkowice	25
Wykres 8 Liczba rodzin i dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych w Gminie Boleszkowice	27
Wykres 9 Kwota świadczeń rodzinnych (w tys. w PLN) w Gminie Boleszkowice	28
Wykres 10 Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Gminie Boleszkowice	28
Wykres 11 Liczba porad udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Boleszkowice	29
Wykres 12 Czytelnicy oraz wypożyczenia w bibliotekach w Gminie Boleszkowice	30
Wykres 13 Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w Gminie Boleszkowice	31
Wykres 14 Dzieci w wieku 3-5 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w Gminie Boleszkowice	33
Wykres 15 Liczba jednostek wpisanych, nowo zarejestrowanych i wykreślonych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w Gminie Boleszkowice	47
Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w Gminie Boleszkowice	48
Wykres 17 Zmieszane odpady w ciągu roku w Gminie Boleszkowice	52
Wykres 18 Występowanie poszczególnych uwarunkowań na obszarze rewitalizacji	64
Wykres 19 Płaszczyzny monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Boleszkowice na lata 2017-2023	105

Spis map

Mapa 1 Mapa ogólna obszaru gminy	17
Mapa 2 Mapa organizowanego biegu na obszarze gminy	18
Mapa 3 Mapa pogładowa obszaru rewitalizacji	62
Mapa 4 Podobszar rewitalizacji I. Chlevice	66
Mapa 5 Podobszar rewitalizacji II. Chwarszczany	69
Mapa 6 Podobszar rewitalizacji III. Porzecze	72
Mapa 7 Podobszar rewitalizacji IV. Kaleńsko	75